

MØTEINNKALLING

Utvalg: **Studieutvalget ved Det juridiske fakultet**
Møtested: 4.445, Det juridiske fakultet
Møtedato: 09.06.2016
Tidspunkt: 12:15

Eventuelt forfall må meldes snarest pr e-post til ingvild.jorgensen@uit.no. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

<i>Saksnr</i>	<i>Tittel/beskrivelse</i>	<i>U.off.</i>	<i>Arkivref.</i>
SU 23/16	Referatsaker til møtet i Studieutvalget 9.6.16		2016/2263
SU 24/16	Endring av fagplaner for 1. - 4. avdeling		2016/2247
SU 25/16	Pensumendring i alminnelig forvaltningsrett, spesiell forvaltningsrett – velferdsrett og spesiell forvaltningsrett – miljø- og ressursrett, 3. avdeling		2016/5810
SU 26/16	Endring av emnebeskrivelsene for JUR-3619 Energy Law og JUR-3620 International law and armed conflict		2016/2247
SU 27/16	Emnebeskrivelse for emnet Indigenous Peoples rights to land, Resources and livelihood		2016/2171
SU 28/16	Revidert forslag til pensumendringer i spesialfaget JUR-3618 Havressursrett		2016/4457
SU 29/16	Forslag til pensumendringer i spesialfaget JUR-3611 Diskrimineringsrett		2016/4457
SU 30/16	Klage over formelle feil i forbindelse med gjennomføring av skoleeksamen på 4. avdeling (JUR-3003) – <i>vedtatt på fullmakt</i>	X	2016/5465
SU 31/16	Klage over formell feil på JUR-3003 - ny behandling hos fakultetet – <i>vedtatt på fullmakt</i>	X	2016/5465
SU 32/16	Dispensasjon fra minimum lengde på liten masteroppgave – <i>vedtatt på fullmakt</i>	X	2016/5719
SU 33/16	Endring av Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i Rettsvitenskap - § 20 Innlevering – <i>vedtatt på fullmakt</i>		2016/5719

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
09.06.2016

Sak:
23/16

Referatsaker til møtet i Studieutvalget 9.6.16

1. Referat fra møte i Studieutvalget 20.4.16
2. Referat fra møte i Fakultetsstyret 25.4.16
3. Melding om vedtak fra klagenemnda i sak K 18/16 om formell feil under eksamen i JUR-3003
4. Melding om vedtak fra klagenemnda etter ny behandling av sak K 18/16

Kjersti Dahle
studiesjef

Ingvild Stock-Jørgensen
rådgiver

ingvild.jorgensen@uit.no
77 64 62 91

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

MØTEPROTOKOLL

Utvalg: **Studieutvalget ved Det juridiske fakultet**
Møtested: 4.445, Det juridiske fakultet
Møtedato: 20.04.2016
Tidspunkt: 12:15

Følgende faste medlemmer møtte:

Navn	Funksjon	Representerer
Gunnar Ketil Eriksen	Leder	Fast vitenskapelig ansattrepresentant
Randi Sigurdsen	Medlem	Fast vitenskapelig ansattrepresentant
Kristine Helen Korsnes	Medlem	Fast vitenskapelig ansattrepresentant
Maja Thomassen Amundsen	Medlem	Studentrepresentant
Tonje Birgitte Hallvardsdatter Østgård	Medlem	Studentrepresentant

Følgende medlemmer hadde meldt forfall:

Navn	Funksjon	Representerer
------	----------	---------------

Følgende varamedlemmer møtte:

Navn	Møtte for	Representerer
------	-----------	---------------

Fra administrasjonen møtte:

Navn	Stilling	Sak
Kjersti Dahle	studiesjef	
Ingvild Stock-Jørgensen	Utvalgssekretær	
Line Merete Skarvik	førstekonsulent	12/16, 13/16

Merknader

Møte slutt 13:40.

Saksliste

<i>Saksnr</i>	<i>Tittel/beskrivelse</i>	<i>U.off.</i>	<i>Arkivref.</i>
SU 11/16	Referatsaker til møtet i Studieutvalget 20.4.16		2016/2263
SU 12/16	Frafall på 1. avdeling studieåret 2015/16		2016/923
SU 13/16	Økonomisk støtte til studentorganisasjoner 2016		2016/4067
SU 14/16	Utvidet skrivetid masteroppgave og utvidet studierett - toppidrettsutøver		2016/972
SU 15/16	Søknad om fritak fra tregangerregelen	X	2016/3577
SU 16/16	Klage på avslag på søknad om fritak for tregangerssregelen	X	2016/3577
SU 17/16	Forslag til pensumendringer i spesialfaget JUR-3618 Havressursrett		2016/4457
SU 18/16	Endring av pensum JUR-3050 og JUR-3054		2016/2391
SU 19/16	Forslag til pensumendringer i faget sivilprosess, 4. avdeling		2016/4457
SU 20/16	Endring av emnebeskrivelser for masteroppgavene ved Det juridiske fakultet		2016/2247
SU 21/16	Søknad om ekstraordinær eksamen i faget JUR-3612 Prosedyrekonkurranse		2016/3746
SU 22/16	Tilleggsoppnevning til sensorkorpset for LLM	X	2016/3165

SU 11/16 Referatsaker til møtet i Studieutvalget 20.4.16 2016/2263

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

Ikke vedtakssak.

SU 12/16 Frafall på 1. avdeling studieåret 2015/16 2016/923

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget tar orienteringen til etterretning.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

Enstemmig vedtatt.

SU 13/16 Økonomisk støtte til studentorganisasjoner 2016 2016/4067

Innstilling til vedtak:

- JSU innvilges kr 50 000 i støtte til tillitsvalgtordningen.
- Juristforeningen innvilges kr 10 000 i støtte til lunsj for nye studenter og faddere ved semesterstart.
- Club Tromsø innvilges kr 50 000 i reisestøtte til Nordisk prosedyrekonkurranse
- ELSA Tromsø innvilges kr 10 000 i støtte til kurs i Legal English og Forhandlingskonkurransen.
- Jusshjelpa i Nord-Norge på vegne av samtlige studentrettshjelpstiltak innvilges kr 10 000 i støtte til rettshjelpiltakenes fellesseminar i oktober 2016.
- Juristmållaget innvilges kr 5000 i støtte til Nynorsk skriveseminar 2015.

Studieutvalget ber om at studentorganisasjonene nedarbeider sin egenkapital.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

Enstemmig vedtatt.

SU 14/16 Utvidet skriveid masteroppgave og utvidet studierett - toppidrettsutøver 2016/972

Innstilling til vedtak:

Søknaden om utsatt innleveringsfrist innvilges, og ny frist settes til 15.12.2016.

Studenter med status som toppidrettsutøver kan få innvilget utsatt skriveid på masteroppgaven og utvidet studierett på bakgrunn av opphold på treningsleirer, treninger og kamper i forbindelse med sin status og yrke. Disse sakene behandles av femteavdelingsansvarlig, slik som øvrige saker om utsatt innleveringsfrist for masteroppgaver.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

Enstemmig vedtatt.

SU 15/16 Søknad om fritak fra tregangerregelen 2016/3577

Innstilling til vedtak:

Studenten får avslag på søknad om fritak fra tregangersregelen.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

Vedtatt på fullmakt av prodekan for utdanning Gunnar Eriksen 18.03.2016.

SU 16/16 Klage på avslag på søknad om fritak for tregangerregelen 2016/3577

Innstilling til vedtak:

Avslaget på søknaden om fritak for tregangersregelen opprettholdes. Saken oversendes Universitetets klagenemnd.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

Enstemmig vedtatt.

SU 17/16 Forslag til pensumendringer i spesialfaget JUR-3618 Havressursrett 2016/4457

Innstilling til vedtak:

De foreslåtte endringene i pensum for JUR-3618 Havressursrett vedtas i tråd med vedlegg 1. Endringen trer i kraft fra og med høsten 2016.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Studieutvalget diskuterte saken, og ser at det er foreslått å ta inn ytterligere forarbeider i pensum. Det er tidligere sendt signal fra SU om at forarbeider i utgangspunktet ikke skal benyttes som pensum. Saken utsettes derfor til neste møte, og sendes i retur til fagansvarlig slik at pensumsituasjonen kan vurderes på nytt.

Vedtak

Saken utsettes.

SU 18/16 Endring av pensum JUR-3050 og JUR-3054 2016/2391

Innstilling til vedtak:

Pensum i fagene JUR-3050 General Law of the Sea og JUR-3054 General Law of the Sea II oppdateres i tråd med endringene som fremgår av vedlegg 1 og 2.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

Enstemmig vedtatt.

SU 19/16 Forslag til pensumendringer i faget sivilprosess, 4. avdeling 2016/4457

Innstilling til vedtak:

De foreslåtte endringene i pensum for faget sivilprosess, 4. avdeling, vedtas i tråd med vedlegg 1. Endringen trer i kraft fra og med høsten 2016.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

Enstemmig vedtatt.

SU 20/16 Endring av emnebeskrivelser for masteroppgavene ved Det juridiske fakultet 2016/2247

Innstilling til vedtak:

Emnebeskrivelsene for JUR-3901 stor masteroppgave og JUR-3901 liten masteroppgave endres i tråd med vedlagte forslag. Endringene trer i kraft fra og med høsten 2016.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

Enstemmig vedtatt på sirkulasjon den 18.3.16, med de endringer som fremkom i diskusjonen av saken.

SU 21/16 Søknad om ekstraordinær eksamen i faget JUR-3612 Prosedyrekonkurranse 2016/3746

Innstilling til vedtak:

Søker innvilges ikke ekstraordinær eksamen i faget JUR-3612 Prosedyrekonkurranse da Fakultetet har dermed kommet til at det ikke foreligger et særlig tilfelle for å avholde ekstraordinær eksamen i denne saken, jf. forskrift for eksamener ved UiT § 23.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

Vedtatt på fullmakt av prodekan Gunnar Eriksen, 30. mars 2016.

SU 22/16 Tilleggsoppnevning til sensorkorpset for LLM 2016/3165

Innstilling til vedtak:

Henning Dobson Knudsen oppnevnes som sensor ved Det juridiske fakultet for 5. avdeling og LLM programmet i Havrett frem til 2016.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 20.04.2016

Vedtak

08.04.16 Vedtatt på fullmakt av prodekan Gunnar Ketil Eriksen:

«Henning Dobson Knudsen oppnevnes som sensor ved Det juridiske fakultet for 5. avdeling og LLM programmet i Havrett frem til 2016».

MØTEREFERAT-/PROTOKOLL

Utvalg/møte i: **Fakultetsstyret**
Møteleder/referent: Arild O. Eidesen / Kirsti Anderssen
Møtedato: 25. april 2016 kl. 10.15 – 12.00
Til stede: Arild O. Eidesen, Laila Susanne Vars, Lena Bendiksen, Svein Kristian Arntzen, Randi Sigurdson, Ingvild Stock-Jørgensen, Andrea Tolo Alver, Morten Lindstad
Forfall: Lisa Mattea Elvevold, Elise Johansen
Sekretær: Gunnar Eriksen
Ellers deltok: Kari Gabrielsen og Kjersti Dahle

JF 09-16 **TIL INNKALLINGEN, DAGSORDEN OG SPØRSMÅL OM HABILITET**
Ingen merknader til innkalling, dagsorden og spørsmål om habilitet

JF 10-16 **REFERATSAKER**
(Arkivref.:2016//ILS)
1. Referat fra møte i Fakultetsstyret 22.2.2016.
2. Fullmaktsaker.
3. Referat fra møte i Studieutvalget 17.2.2016.
4. Referat fra møte i Forskningsutvalget 15.2.2016.
5. Protokoll fra møte i Universitetsstyret 11.2. og 10.3.2016

- ORIENTERINGSSAKER**
- Regnskapsrapport pr 31.12.2015 for K.G.Jebsen-senter for havrett.
 - Innsats for kvalitet - Forslag til meritteringssystem for undervisning ved NTNU og UiT Norges arktiske fakultet – høringssvar fra Det juridiske fakultet.
 - Styret ønsker en egen sak til neste møte om plan for arbeidet med reorganisering ved UiT.

JF 11-16 **OPPRETTELSE AV EMNET «LEGAL PROTECTION OF INDIGENOUS RESOURCES AND LIVELIHOOD»**
(Arkivref.:2016/2171/INJ)

Innstilling til vedtak:

Emnet *Legal protection of Indigenous Resources and livelihood* opprettes, som fakultetets bidrag til fellesgraden *Governance and Entrepreneurship in Northern and Indigenous Areas (GENI)*.

Vedtak: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

JF 12-16

**OPPRYKK TIL PROFESSOR – SLUTTBEHANDLING
(Arkivref.:2016/4042/KGA)**

Innstilling til vedtak:

1. Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet, UiT Norges arktiske universitet, godkjenner komiteens bedømmelser av søknad om opprykk for Magne Frostad, Stig Solheim og Mattias Åhren.
2. Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet, UiT Norges arktiske universitet, tildeler Magne Frostad, Stig Solheim og Mattias Åhren opprykk til professor i rettsvitenskap med virkning fra 15.9.20 15.

Vedtak: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

JF 13-16

**ÅRSRAPPORT FOR 2015 FOR HELSE, MILJØ OG
SIKKERHET (HMS) VED UIT, NORGES ARKTISKE
UNIVERSITET – OPPFØLGING DET JURIDISKE
FAKULTET
(Arkivref.:2016/1557/KGA)**

Innstilling til vedtak:

Den vedlagte årsrapporten om HMS-arbeidet for 2015 tas til etterretning. Fakultetet vil fortsatt ha fokus på HMS-arbeid, herunder et godt arbeidsmiljø og vil sette inn nødvendige tiltak på alle områder der det er nødvendig for å sikre ivaretagelsen av helse, miljø og sikkerhet på en forsvarlig måte.

Vedtak: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

JF 14-16

**REGNSKAPSSTATUS/BUDSJETTOPPFØLGING PER 31.
MARS 2016
(Arkivref.:2016/4629/TWO)**

Innstilling til vedtak:

Fakultetsstyret tar regnskapsinformasjonen per 31. mars 2016 til etterretning.

Vedtak: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

JF 15-16

Eventuelt

Ingen saker under denne posten.

Tromsø, 25.04.2016

Arild O. Eidesen
leder

Gunnar Eriksen
prodekan

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
09.06.2016

Sak:
24/16

Endring av fagplaner for 1. - 4. avdeling

Innstilling til vedtak:

Fagplanene for avdelingene på masterstudiet i rettsvitenskap endrer navn til fagbeskrivelser.

Forslag til endringer i fagbeskrivelsene for 1. – 4. avdeling vedtas i tråd med vedlagte forslag.

Endringene trer i kraft fra og med høsten 2016.

Begrunnelse:

I sak JF 39-15 endret fakultetsstyret studieplanen for masterstudiet i rettsvitenskap. Studieplanen ble endret slik at kategorien *generell kompetanse* ble tatt inn under læringsutbyttebeskrivelsene. I tillegg ble det foretatt endringer i begrepsbruken under *kunnskap*. Der vi tidligere hadde benyttet begrepene *avansert kunnskap* og *inngående kunnskap* rangert, skal avansert kunnskap heretter benyttes om materiell kunnskap og inngående kunnskap om vitenskapelige metoder og teorier. Videre ble det lagt til et nytt punkt under kategorien *kunnskap*; «spesialisert innsikt innenfor emnet som dekkes av masteroppgaven».

Forslag til endring av studieplanen var også behandlet av Studieutvalget, i sak SU 37/15. Fra diskusjonen i Studieutvalget er følgende gjengitt i møtereferatet:

«Tidligere ble kunnskapskravene som knyttet seg til materielle fag gradert mellom avansert, inngående og kunnskap. Arbeidsgruppen har lagt til grunn at begrepet «inngående kunnskap» må reserveres til en beskrivelse av hvilken kunnskap kandidatene våre skal ha om «fagområdet vitenskapelige eller kunsthaglige teori og metoder». På denne bakgrunn diskuterte Studieutvalget 1) Nye betegnelser for gradering av kunnskapskravene til de materielle fagene, og 2) Hvilken betydningen den nye forståelsen skal ha for hvordan kravene til kunnskap om juridisk metode beskrives. Mht 1) kom SU frem til at følgende gradering bør anvendes: avansert, god kunnskap og kunnskap. Mht 2) la SU til grunn at juridisk metode må forstås snevrere enn «vitenskapelige eller kunsthaglige teori og metoder» og forstås som et «materielt» fag, med den følge at det er riktigst å opprettholde et krav om avansert kunnskap om juridisk metode. For å oppfylle NOKUTs krav til kunnskapsnivå på master, må det stilles et krav om inngående kunnskap om rettsvitenskapelig metode og hovedlinjene i den rettsteoretiske diskusjonen.»

Disse endringene medfører at samtlige emnebeskrivelser og fagplaner må gjennomgås og endres for studieåret 2016/2017. Emnebeskrivelsene for spesialfagene ble endret i sak SU 2/16, og emnebeskrivelsene for masteroppgavene ble endret i sak SU 20/16.

Det som gjenstår er dermed fagplanene for 1. – 4. avdeling. Til dette arbeidet ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av avdelingslederne for 1. – 4. avdeling; Kristine Korsnes, Randi Sigurdson, Martin Hennig og Elise Johansen samt prodekan for utdanning Gunnar Eriksen og rådgiver Ingvild Stock-Jørgensen.

Når det kommer til læringsutbyttebeskrivelsene er fagplanene bygget opp slik at hvert fag har egne beskrivelser (kunnskap og ferdigheter). Arbeidsgruppa foreslår at for kategorien *generell kompetanse* lages samlet for avdelingen som sådan. Dette medføre at den settes sist i fagplanen, og skal beskrive den som studentene har oppnådd ved bestått avdeling. Begrunnelsen for dette er både at det er lite hensiktsmessig å dele dem opp da det blir mye gjentakelse, og en slik samlet beskrivelse av den generelle kompetansen passer godt med den studiemodell vi har (årsenheter og ikke kursmodell).

Det er også foretatt endringer i beskrivelsen av kunnskap og ferdigheter. Primært endringer som gjenspeiler den begrepsendringen som ble foretatt for studieplanen, men også enkelte øvrige endringer. Samtlige endringer er markert i forslaget til nye fagplaner, se vedlegg 1 – 4. Læringsutbyttebeskrivelsene for studieplanen følger av vedlegg 5, og i vedlegg 6 er tabellen fra kvalifikasjonsrammeverket tatt inn (den viser kravene til kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse på de ulike nivåene).

For 4. avdeling vil dere se at for fagene menneskerettigheter, rettsøkonomi, samerett og strafferett er det satt spørsmålsteget om ett punkt (under hvert av fagene) under kunnskap skal være avansert eller inngående. Vi ber Studieutvalget ta stilling til dette.

I denne saken ønsker vi også å fremme forslag om å endre navn på fagplanene. Bakgrunnen for dette er at i utdanningssektoren benyttes begrepet fagplan på en annen måte enn hva vi har gjort. Det følger av *forskrift for studier ved UiT* § 3, at en fagplan er «[e]n plan som konkretiserer det faglige innholdet i studier som reguleres av rammeplaner». Masterstudiet i rettsvitenskap er ikke underlagt nasjonale rammeplaner, og vi bør derfor benytte et annet begrep. Arbeidsgruppen diskuterte dette, og foreslår at vi endrer navnet til «*fagbeskrivelser*».

Kjersti Dahle
Studiesjef

—

Ingvild Stock-Jørgensen
rådgiver

—

ingvild.jorgensen@uit.no
77 64 62 91

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 1 avdeling - til SU
- 2 2 avdeling - til SU
- 3 3 avdeling - til SU
- 4 4 avdeling - til SU
- 5 Læringsutbyttebeskrivelsene i studieplanen for masterstudiet i rettsvitenskap
- 6 Kvalifikasjonsrammeverkets deskriptorer (læringsutbytte)

Fagbeskrivelseplan med pensum 1. avdeling

Vedtatt av fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet den 11.06.03 (JF 49-03) jf. studieplan for mastergrad i rettsvitenskap pkt 7 (Vedtatt 11.06.03 av styret for Det juridiske fakultet med hjemmel i § 4 i forskrift 20.06.03 for studier ved Universitetet i Tromsø). Sist endret av Studieutvalget 28.3.12 (sak SU 21-12), 19.7.12 (sak SU 45-12), 25.06.2014 (sak SU 27-14) og av SU den 2.11.15.

Første avdeling utgjør første året på masterstudiet i rettsvitenskap. Avdelingen består av ex fac (10 studiepoeng) og innføring i rettsstudiet (40 studiepoeng). I løpet av første semester tar studentene også Eksamen Philosophicum (10 studiepoeng). Ex fac avsluttes med en skriftlig skoleeksamen på slutten av første semester. Innføring i rettsstudiet avsluttes med skriftlig og muntlig skoleeksamen på slutten av vårsemesteret.

Examen facultatum (Ex.Fac.) – 10 studiepoeng

1) Faglig innhold

Faget er et perspektivfag som skal gi en første innføring i juridisk metode samt en innføring i organiseringen av og verdigrunnlaget for det norske rettssystemet. Faget gir videre en innføring i samspillet mellom rett og samfunn.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling ~~skal~~har studenten~~ha~~:

- ~~inngående god~~ kunnskap om de sentrale institusjonene i det norske rettssystemet
- ~~inngående god~~ kunnskap om de grunnleggende prinsipper og det sentrale verdigrunnlaget for rettsstaten
- ~~inngående god~~ kunnskap om hvordan retten fungerer i et samfunn og om samspillet mellom rett og samfunn
- ~~inngående god~~ kunnskap om hvorfor og hva det betyr at retten må ha legitimitet
- ~~inngående god~~ kunnskap om grunnleggende juridisk metode og om prosessen fra rettsgrunnlag til rettsregel. Herunder til hvilke argumenter (rettsgrunnlag) som kan inngå i prosessen og hvilke regler (rettskildeprinsipper) som styrer anvendelsen av disse fram mot standpunktstaking til hva som er gjeldende rett

Ferdigheter

Etter bestått første avdeling ~~skal~~kan studenten ~~kunne~~:

- redegjøre for de sentrale institusjonene i det norske rettssystemet og for rettsstatens grunnleggende prinsipper og verdigrunnlag
- forklare hvordan retten fungerer i samfunnet og diskutere forholdet mellom rett og samfunn
- drøfte problemstillinger knyttet til rettens legitimitet og til rettsutvikling
- redegjøre for grunnleggende juridisk metode og prosessen fra rettsgrunnlag til rettsregel
- ~~kunne~~ identifisere rettslige spørsmål og anvende juridisk metode for å komme frem til en rettsregel og et resultat

3) Pensum

- Jan F. Bernt, Synne S. Mæhle, "Rett, samfunn og demokrati", 2007 - Hele boka med unntak av kap. 6, kap. 18, kap. 20, kap. 21 og kap. 23.
- Jens E. Skoghøy, "Bruk av rettsavgjørelser ved lovtolking og annen rettsanvendelse", i Nybrott og odling – festskrift til Nils Nygaard – 2002.
- Erik Boe, "Innføring i Juss – Juridisk tenkning og rettskildelære", 3. utgave, 2010, Kap. 14.2, 14.3, 14.4, 14.6 og 14.7.

(NB - kapitlene i boken til Boe får kjøpt i kompendium på Akademisk Kvarter)

Innføring i rettsstudiet – 40 studiepoeng

Faget innføring i rettsstudiet inneholder en kombinasjon av offentligrettslige og privatrettslige fag i tillegg til et innføringskurs i folkerett. Offentlig rett betegner de rettsregler som hovedsakelig regulerer statens virksomhet, forholdet mellom de ulike statlige organer og forholdet mellom statlige organer og private. På 1. avdeling er offentlig rett representert med faget statsrett (12 sp). Privatrett handler om den delen av jussen som i hovedsak regulerer rettsforholdet mellom private. På 1. avdeling er privatretten inndelt i fagene familie- og arverett (10 sp.) og avtalerett (10 sp.). Folkerett omhandler rettsreglene som regulerer forholdet mellom statene og mellom statene og andre internasjonale aktører.

Statsrett (12 sp.)

1) Faglig innhold

Faget omfatter grunntrekkene i norsk forfatningshistorie fra 1814, herunder hvordan viktige prinsipper kommer til uttrykk i Grunnloven og er utviklet i konstitusjonell sedvanerett. Faget

omhandler videre statsmaktens organisering og kompetanse, herunder Stortingets lovgivning, Regjeringens forvaltning og Kongens stilling samt Høyesteretts og Riksrettens dømmende myndighet. Forholdet mellom statsorganene, herunder det parlamentariske system, delegasjon av lovgivningsmyndighet og domstolenes prøvningsrett av lover og forvaltningsvedtak, omhandles også. Det gis videre en oversikt over reglene om borgernes stemmerett, valgsystemet og reglene om statsterritoriet. Domstolenes uavhengige stilling, reglene om utenriksstyre og traktatavslutning i Grunnloven § 115 og reglene om forfatningsendringer behandles også. Faget innbefatter også individets vern etter de statsrettslige regler, først og fremst reglene om ytringsfrihet, religionsfrihet, vernet om den private eiendomsrett, forbudet mot tilbakevirkende lover og legalitetsprinsippet.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling ~~skal~~har studenten~~ha~~:

- ~~inn~~gående~~god~~ kunnskap om lovgivningsprosessen, forvaltningens myndighet og domstolenes rolle, med særlig vekt på Høyesterett
- ~~inn~~gående~~god~~ kunnskap om forbudet mot tilbakevirkende lover og vernet om den private eiendomsrett
- kunnskap om legalitetsprinsippet og ytringsfriheten
- ~~k~~kunnskap om sentrale hendelser i norsk forfatningshistorie
- ~~k~~kunnskap om sammenhengene mellom statsrett og folkerett
- ~~k~~kunnskap om maktfordelingens grunnlag, statsmaktens organisering og riksretten
- ~~k~~kunnskap om Stortingets instruksjonsrett og parlamentarismen
- ~~k~~kunnskap om kongens stilling

Ferdigheter

Etter bestått første avdeling ~~skal~~kan studentene~~kunne~~:

- identifisere og løse statsrettslige problemstillinger av praktisk og teoretisk art
- anvende den juridiske metode for å løse statsrettslige problemstillinger
- identifisere og analysere sammenhenger mellom statsrett og folkerett

3) Pensum:

- Eivind Smith «Konstitusjonelt demokrati», 3. utg. 2015,
- Andenæs/Fliflet «Statsforfatningen i Norge» kap. 6-10.

Familie- og arverett (10 sp.)

1) Faglig innhold

Familie- og arverett handler om rettsreglene som regulerer forholdet mellom personer i familieforhold og reglene om fordeling av formue etter dødsfall. Familierett omfatter ekteskapsrett, samboerrett og barnerett, og utgjør samlet to tredeler av faget.

Ekteskapsretten omfatter de økonomiske rettsvirkninger av ekteskapet, både under samlivet og ved samlivsbrudd eller død, jf ekteskapsloven del II, samt del III om bidragsplikt. Dette omfatter regler om eierforhold, råderett, underholdsplikt og ansvar for gjeld. Videre omfattes reglene om ektefellers formuesforhold, dvs lovens regler om det verdimessige oppgjøret og om rett til å overta tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død, og om ektefellenes adgang til i ektepakt å forhåndsavtale den verdimessige deling. Ektepakter om verdideling ved død ses i sammenheng med arverettslige regler. De formelle regler om ekteskapets inngåelse og oppløsning i ekteskapsloven del I behandles ikke.

Samboerretten gir en oversikt over ulovfestede regler om eierforhold, råderett og gjeldsforhold mellom samboere, og om lovens regler om rett til tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død. I mangel av lovregler står samboeravtaler om oppgjøret ved samlivsbrudd og/eller død sentralt. Sistnevnte ses i sammenheng med arverettslige regler, herunder nye regler om samboeres legalarverettigheter.

Barneretten omhandler barns rettsstilling. På første avdeling er det rettsforholdet mellom barn og foreldre som er tema. Faget omfatter reglene om hvem som, i rettslig forstand, regnes som mor, far og medmor til et barn. Videre blir reglene om foreldreansvar behandlet. Her inngår både hvem som innehar foreldreansvaret og hva dette innebærer av rettigheter og forpliktelser. Reglene for fastsettelse av hvor barnet skal ha sitt faste bosted behandles også. Tilsvarende gjelder reglene om samværsrettens innhold og omfang, samt reglene om vergemål og forsørgelse. Barnevernets subsidiære ansvar inngår ikke som en del av faget da dette behandles i den spesielle delen av forvaltningsretten på andre avdeling.

Arveretten omhandler regler om hvordan verdien etter en avdød fordeles mellom de som etter lovens arvegangsregler eller avdødes testament er utpekt som arvinger, samt om retten til uskifte som for gjenlevende ektefelle eller samboer. Arverettsreglene skal ses i sammenheng med hva samboere eller ektefeller gyldig kan bestemme om skifteoppgjøret når en av dem dør.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling ~~skal~~har studenten ~~ha~~:

- inngående god kunnskap om hvilke særlige regler som gjelder for ektefellers og samboeres eierforhold, råderett og ansvar for gjeld

- ~~inngående god~~ kunnskap om ektefellers underholdsplikt og reglene for verdideling ved samlivsbrudd eller død
- ~~inngående god~~ kunnskap om en ektefelles eller samboers rett til å overta tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død
- ~~inngående god~~ kunnskap om hva ektefeller og samboere kan forhåndsavtale om oppgjøret ved samlivsbrudd eller død
- ~~inngående god~~ kunnskap om foreldreansvar, reglene om barnets bosted og om samværsrett når foreldrene ikke bor på sammen bosted
- kunnskap om etablering av foreldreskap, vergemål og forsørgelse av barn
- ~~inngående god~~ kunnskap om lovens regler om fordeling av arv, og om hva og hvordan arvelater selv kan gi bestemmelser om utvelgelse av arvinger, fordeling av verdier eller rett til eiendeler
- kunnskap om reglene for ektefellebidrag
- kunnskap om hvilke disposisjoner som anses som testamentariske. (Grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner)
- kunnskap om gjenlevende ektefelles eller samboers rett til å overta førstavdødes formue uskiftet, om gjenlevendes rådighet over uskifteboet og om delingen ved skifte av uskifteboet

Ferdigheter

Etter bestått første avdeling ~~skal kan~~ studenten ~~kunne~~:

- identifisere og løse de problemstillinger som oppstår når et ekteskap eller samboerskap opphører ved samlivsbrudd eller død
- redegjøre for alternativer for hva ektefeller eller samboere kan forhåndsavtale om oppgjøre ved samlivsbrudd eller død
- identifisere og analysere problemstillinger som oppstår ~~når barnet~~når barnet ikke bor fast sammen med begge foreldre, herunder sammenhengen mellom reglene og betydningen av det overordnede hensyn til barnets beste
- anvende de grunnleggende arverettslige regler om fordeling av arv etter lov eller testament
- redegjøre for alternativer for hva en arvelater i ulike livssituasjoner gyldig kan fastsette om arveoppgjøret etter seg

3) Pensum

- Peter Lødrup og Tone Sverdrup, Familieretten (7. utgave 2011), hele boken med unntak av § 1 - 6, § 8 VII-VIII, § 9 V, § 12 V-VI, § 14 III, § 17 VIII, § 18 IV-V, § 20 V og §§ 25-26, samt §§ 29, 30, 31, 32 og 33. Petitavsnitt er ikke pensum. Inge Unneberg, Oversikt over samboerretten, er alternativt pensum til §§ 27-28 i Lødrup/Sverdrup.
- Lena R. L. Bendiksen og Trude Haugli, Sentrale emner i Barneretten 2. utg. 2015, kapittel 1, 2 og 3 i del I, og hele del II.

- Peter Lødrup, Arverett, (6. utgave 2012), Pkt 2.1.1, 2.1.2, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1.1 – 4.1.4, 4.2, 4.4, 5.4.1-5.4.2, 5.5.1-5.5.2, 5.6, 5.7.1, 5.7.2.1, 5.8, 5.9, 6.1, 7.2, 8.1.1-8.1.2, 8.5.1, kap 9 og kap 10. Kompressavsnitt er ikke pensum.

Avtalerett (10. sp.)

1) Faglig innhold

Avtaleretten deles inn i tre hovedemner, inngåelse av avtaler, tolking av avtaler og reglene om ugyldige avtaler. Reglene om inngåelse av avtaler omfatter fremstilling av hva som menes med et dispositivt utsagn og om hva som skal til for at bindende avtaler er inngått. Av særlige temaer ~~nevnes tredjemannsløfter og avtaler~~omfattes avtaler inngått gjennom fullmakt. I delen som omhandler avtaletolkning behandles først de ulike grunnprinsipper for tolking av dispositive utsagn, og deretter ulike tolkingsregler og tolkningsmomenter. I den delen som omhandler ugyldige avtaler behandles innholdsmangler, habilitetsmangler, tvang, svik og lignende ugyldighetsgrunner. Videre behandles reglene om tilsidesettelse eller endring av urimelige avtaler og avtaler det vil stride mot redelighet eller god tro å gjøre gjeldende.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått 1. avdeling ~~skal har~~ studenten ha:

- ~~inngående god~~ kunnskap om hvordan avtaler inngås
- ~~inngående god~~ kunnskap om tolkning og utfylling av avtaler
- ~~inngående god~~ kunnskap om sentrale ugyldighetsregler
- ~~inngående god~~ kunnskap om lemping av avtaler
- ~~inngående god~~ kunnskap om representasjon, herunder ulike fullmaktstyper
- kunnskap om hovedprinsipper og utviklingstrekk i kontraktsretten

Ferdigheter

Etter bestått 1. avdeling ~~skal kan~~ studentene ~~kunne~~:

- identifisere og løse teoretiske og praktiske avtalerettslige problemstillinger
- formulere og formidle kunnskaper om avtalerettslige problemstillinger
- identifisere og formulere verdipremisser som får betydning ved fortolkning av avtalerettslige regler

3) Pensum:

- Johan Giertsen, Avtaler, 3. utgave, 2014.

Folkerett (8 sp.)

1) Faglig innhold

Tradisjonelt regulerer folkeretten forholdet mellom statene. I tillegg omfatter moderne folkerett også rettsforholdene for internasjonale organisasjoner, menneskerettigheter og internasjonal strafferett. Sentrale temaer i faget folkerett på 1. avdeling er begrensningene i statenes rett til å intervenere og bruke makt overfor andre stater, reglene om statenes territorium og representasjon, reglene om folkerettslig rettsbrudd og ansvar og regler som omhandler fredelig tvisteløsning. Faget omfatter videre folkerettens rettskildelære, menneskerettigheter, internasjonal strafferett, reglene om internasjonale organisasjoner (særlig FN) og urfolksrett. En rekke av de temaene som behandles i folkeretten, vil bli utviklet videre senere i studiet.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling ~~skal~~har studentene~~ha~~:

- ~~Inngående god~~ kunnskap om folkerettens særpreg og forholdet mellom norsk rett og folkeretten
- ~~Inngående god~~ kunnskap om folkerettens metodelære, særlig om reglene for fortolkning av traktater
- ~~Inngående god~~ kunnskap om forbudet mot intervensjon og bruk av makt
- ~~Inngående god~~ kunnskap om urfolksrett, herunder De Forente Nasjoners konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 1 og 27 og ILO- konvensjon nr. 169 om stamme- og urfolk
- ~~Inngående god~~ kunnskap om reglene vedrørende den rettslige utstrekningen av de ulike havområder og statenes rettigheter i disse, samt kunnskap om den rettslige reguleringen av verdensrommet
- ~~Inngående god~~ kunnskap om vilkårene for at det foreligger en stat
- ~~Inngående god~~ kunnskap om folkerettens subjekter
- ~~k~~kunnskap om det internasjonale og regionale vernet av menneskerettigheter
- ~~k~~kunnskap om statens erverv av territorium, statsterritoriets utstrekning, staters kompetanse på eget og andre staters territorium, statsborgerskap samt de rettslige regimene for Antarktisk og Svalbard
- ~~k~~kunnskap om statenes representanter, deres kompetanse, privilegier og immunitet
- ~~k~~kunnskap om rettsbrudd og ansvar samt om ordninger og regler for fredelig tvisteløsning, herunder om Den internasjonale domstolen i Haag
- ~~k~~kunnskap om reglene vedrørende internasjonale organisasjoner, særlig FN
- ~~k~~kunnskap om internasjonal strafferett, særlig Den internasjonale straffedomstolen i Haag.

Ferdigheter

Etter bestått 1. avdeling ~~skal kan~~ studentene ~~kunne~~:

- ~~i~~identifisere og løse teoretiske og praktiske folkerettslige problemstillinger
- ~~a~~Anvende de sentrale folkerettslige rettskildene i tråd med den folkerettslige rettskildelære

3) Pensum:

- Morten Ruud og Geir Ulfstein: Innføring i folkerett, (4. utg. 2011):
 - Kap. 1
 - Kap 3-11
 - Kap 12, pkt. 1 og 2
 - Kap 13
 - Kap 15
 - Kap 18-19
- Mattias Åhrén: "International Human Rights Law Relevant to Natural Resource Extraction in Indigenous Territories — An Overview", Nordic Environmental Law Journal 2014:1 s. 21-37
- Susann F. Skogvang: «Samerett» 2. utg., 2009 s. 153-156 og s. 175
- Lindsay Moir: "Reappraising the Resort to Force", Oregon, 2010, kapittel 2, 30 sider.

Artikkelen til Lindsay Moir trykkes i kompendium som får kjøpt på Akademisk Kvarter

Generell kompetanse

Etter bestått 1. avdeling kan studenten:

- forstå og redegjøre for rettssystemets grunnleggende oppbygning
- anvende grunnleggende juridisk metode
- løse problemstillinger på rettsområdene som inngår på avdelingen individuelt og i samarbeid med andre
- se sammenhenger mellom fagene på avdelingen, særlig hvordan avtalerettslige problemstillinger oppstår i flere fag
- kommunisere rettslige resonnementer på rettsområdene som inngår på avdelingen, både skriftlig og muntlig, til fagfellesskapet og allmenheten
- identifisere og reflektere over noen yrkesetiske problemstillinger som arbeid med fagene på avdelingen kan lede til, og kjenne til måter disse kan håndteres på

Fagbeskrivelseplan med pensum 2. avdeling

Vedtatt av fakultetsstyret 22.01.2004 (JF 38-03 - DL 200200704-66) jf pkt 7 i studieplan for mastergraden i rettsvitenskap. Endret av Studieutvalget i sak SU 25-15.

Andre avdeling utgjør det andre året på masterstudiet i rettsvitenskap. Avdelingen består av fagene alminnelig forvaltningsrett (20 studiepoeng), velferdsrett (9 studiepoeng), miljø- og ressursrett (5 studiepoeng), rettshistorie (8 studiepoeng), erstatningsrett (7 studiepoeng), internasjonal privatrett (3 studiepoeng) og EU-/ EØS- rett (8 studiepoeng). Andre avdeling avsluttes med hjemmeeksamen og skoleeksamen på slutten av vårsemesteret.

Forvaltningsrett – generelt

Faget forvaltningsrett omhandler de rettsregler og prinsipper som gjelder for offentlig forvaltning, samt de verdier forvaltningen skal ivareta, herunder hensynet til rettssikkerhet for individene.

Tema for fagets alminnelige del er de regler og prinsipper som gjelder generelt for hele eller de største delene av den offentlige forvaltning. Den spesielle delen av forvaltningsretten behandler de rettsregler som knytter seg til enkelte saksområder. På andre avdeling har vi valgt ut fagområdene miljørett og velferdsrett.

Alminnelig forvaltningsrett 20 sp

1) Faglig innhold

Hovedtema i den alminnelige forvaltningsretten er hvilke rettslige grunnlag forvaltningen har for sin kompetanse (myndighet) og de grenser som gjelder for denne kompetansen. Spørsmålene om når forvaltningen trenger hjemmel i lov for sine beslutninger og om det aktuelle hjemmelsgrunnlaget gir tilstrekkelig kompetanse, står sentralt. Det må videre tas stilling til hvem som har kompetanse og hvordan den kan tildeles videre (personelle spørsmål). Ofte har forvaltningen et spillerom med hensyn til om og eventuelt hvordan kompetansen skal brukes. Om det foreligger et slikt spillerom og hvor langt det rekker (området for forvaltningsskjønnet) er sentrale tema i faget. Sentralt står også de prosessuelle spørsmålene, dvs de saksbehandlingsreglene som gjelder for forvaltningens virksomhet og som også regulerer de muligheter har partene til å ivareta sine interesser i saken. Et hovedtema er spørsmålet om når et vedtak kan bli ugyldig på grunn av innholdsmangel eller feil ved måten et vedtak er blitt til på. Spesielle metodespørsmål i forvaltningsretten og etiske problemstillinger som oppstår i tilknytning til forvaltningens virksomhet tas også opp.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått andre avdeling ~~skal~~har studenten ~~ha~~:

- avansert kunnskap om kravet om lovhjemmel (legalitetsprinsippet) og andre rettsgrunnlag for forvaltningens beslutninger og handlinger og hvor langt disse rettsgrunnlag går (grensene for forvaltningens kompetanse)
- avansert kunnskap om området for forvaltningsskjønnet, herunder læren om myndighetsmisbruk og læren om adgangen til å stille vilkår for vedtak,
- avansert kunnskap om regler for å sikre betryggende saksbehandling, spesielt forvaltningslovens krav til habilitet og de sentrale partsrettigheter om varsling, innsyn, kontradiksjon, begrunnelse og klage.
- avansert kunnskap om virkningen ~~av om når~~ feil ved et vedtaks innhold eller måten det er blitt til på, ~~når fører til at~~ et vedtak blir kjent ugyldig og når ~~eller at~~ det offentlige blir erstatningsansvarlige
- god~~avansert~~ kunnskap om spesielle metodespørsmål i offentlig rett
- god~~inn~~gående kunnskap om forvaltningens veiledningsplikt og taushetsplikt
- god~~inn~~gående kunnskap om offentliglovas regler om allmenhetens innsynsrett i forvaltningens saksdokumenter og de mest sentrale unntakene.
- god~~inn~~gående kunnskap om adgangen til å tildele kompetanse videre (delegasjon) og gi bindende instruksjer,
- kunnskap om internasjonal retts betydning i forvaltningsretten
- kunnskap om forvaltningsetiske utfordringer

Ferdigheter

Etter bestått andre avdeling ~~kanskall~~ studenten ~~kunne~~:

- identifisere og løse forvaltningsrettslige problemstillinger av teoretisk og praktisk art
- anvende den juridiske metode, herunder metodiske problemstillinger som er spesielle for forvaltningsretten som for eksempel tolkning av det aktuelle hjemmelsgrunnlag og formulering av ulovfestede rettsregler om skrankene for forvaltningsskjønnet
- identifisere og analysere etiske dilemma en forvaltningsjurist kan møte

3) Pensum

- *Torstein Eckhoff/Eivind Smith: Forvaltningsrett* (10.utgave 2014) unntatt kapittel 4, kapittel 10 og kapittel 33 V –VI.
- *Jan Fridthjof Bernt: Det kommunale selvstyre og Kommunene og særlovgivningen*, i Bernt, Overå og Hove: Kommunalrett (4.utgave 2002), kapittel I punkt 1, 2, 4 og 5 (24 s) og kapittel IX (Kompendium I)
- *Ida Hjort Kraby: Hva er lov? - Særlig om legalitetsprinsippet og faktiske handlinger*, Jussens Venner 1996 s.145-160 (Kompendium I)

- *Johan Greger Aulstad*: Forholdet mellom domstolene og forvaltningen i norsk rett. - Særlig med henblikk på kravet om forholdsmessighet ved forvaltningens skjønnsutøvelse, *Förvaltningsrättslig Tidskrift* hefte 4/2005 s. 381-400 (Kompendium I)
- *Torstein Eckhoff*: Rettkildelære (5.utgave 2001 ved Jan Helgesen), kapittel 2-4, kapittel 5 IV, og kapittel 9 IV - VII, ca 100 sider.

Spesiell forvaltningsrett- Velferdsrett 9 sp

1) Faglig innhold

Faget velferdsrett omhandler individenes rett til å få dekket grunnleggende behov i form av stønad til livsopphold og helse-, omsorgs- og barneverntjenester.

Faget tar videre opp vernet om den personlige integritet, respekten for privatliv og familieliv, samt hvilken adgang samfunnet har til å påtvinge personer tjenester de ikke ønsker. Hovedvekten her legges på reglene i lov om psykisk helsevern og barnevernloven hvor forholdet mellom frivillige hjelpetiltak og tvangsinngrep og rammene for tvangsinngrep belyses.

I dette faget blir studentene videre kjent med velferdsrettslige verdier som reglene bygger på og som det skal tas hensyn til i saksbehandlingen: forebygging, hjelp til selvhjelp, brukermedvirkning, frivillighet framfor tvang, hjemmebasert omsorg og barnets beste. I tillegg konkretiseres og utdypes sentrale spørsmål fra den alminnelige forvaltningsretten, herunder krav til legalitet og rettsikkerhet, rammene for skjønnsutøvelsen og adgangen til å stille vilkår. Faget tar også opp menneskerettigheter av særskilt relevans på velferdsrettens område.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått andre avdeling ~~harskal~~ studenten ~~ha~~:

- ~~godinngående~~ kunnskap om innholdet i et utvalg av rettigheter i velferdsretten:
 - retten til helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven
 - retten til stønad til livsopphold og bolig for vanskeligstilte
 - retten til stønad ~~til enslig mor eller far~~ ~~som enslig forsørger~~ og uførepensjon etter folketrygdloven
- ~~godinngående~~ kunnskap om barns rett til familieliv og forsvarlig omsorg og om barnevernlovens regler om hjelpetiltak, omsorgsovertakelse og adopsjon
- ~~godinngående~~ kunnskap om reglene om frivillig og tvungent psykiske helsevern, med vekt på reglene om innleggelse og behandling
- ~~godinngående~~ kunnskap om velferdsrettslige verdier og om relevante bestemmelser i Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), FNs konvensjon om barnets rettigheter (BK) og Den internasjonale konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK)

- godinngående kunnskap om rettighetstenkningen i velferdsretten og om hva som kjennetegner et rettskrav, og stat, kommune og enkeltpersoners plikter i denne sammenheng
- godinngående kunnskap om de alminnelige og spesielle krav til saksbehandlingen og hvordan kravene skjerpes ved inngripende vedtak og overfor parter i en sårbar livssituasjon

Ferdigheter

Etter bestått andre avdeling kanskal studenten ~~kunne~~:

- forklare sammenhengen mellom ulike deler av regelverket
- identifisere og analysere velferdsrettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte, herunder foreta avveininger av de forskjellige verdier og hensyn som rettsanvendelsen på dette området ofte forutsetter
- identifisere og drøfte aktuelle etiske dilemma innen velferdsretten, som for eksempel avveining mellom respekt for autonomi, integritet og privatliv på den ene siden og samfunnets ansvar og omsorgsforpliktelser overfor innbyggerne på den andre siden.
- kunne redegjøre for konsekvenser ved forskjellig rettslige valg

3) Pensum

- *Lena L Bendiksen og Trude Haugli: Sentrale emner i barneretten (2. utgave 2015):* kapittel 4 og kapitlene 13-24. (Det er mulig å bruke førsteutgaven av denne boka, men studentene må i så fall selv sørge for å sette seg inn i det som er nytt stoff i andreutgaven.)
- Asbjørn Kjønsstad og Aslak Syse: *Velferdsrett I* (5. utgave 2012): Punktene 2.2.8 – 2.4, kapittel 4. punktene 5.2, 5.4, 6.1, 6.4, 8.4 – 8.5, 9.5 – 9.8, 9.10 -9.12, 10.3 – 10.6 og 10.9 – 10.10.
- Hege Brækhus: folketrygdens ytelser til enslig mor eller far, Jussens Venner, hefte 3/2009.

Spesiell forvaltningsrett- Miljø- og ressursrett, 5 sp

1) Faglig innhold

Faget miljø- og ressursrett omfatter rettslige problemstillinger knyttet til ivaretagelsen av miljøet og rettslige utfordringer som langsiktig forvaltning av naturmiljøet og ressurser reiser i nasjonal og internasjonal rett. Sentralt i faget er hvordan miljøhensyn ivaretas gjennom offentlig forvaltning, herunder de rettslige rammene for avveining av individuelle rettigheter og interesser knyttet til eierrådighet og andre rettigheter på den ene siden og miljøhensyn og miljøverdier på den andre siden.

Sentralt i faget er de miljørettslige prinsippene herunder prinsippet om bærekraftig utvikling, integrasjonsprinsippet, føre-var prinsippet og miljøets grunnlovsværn i Grunnloven § 112. Regler og

prinsipper i miljøretten er utviklet gjennom et samspill mellom internasjonal og nasjonal rett. Faget omfatter derfor hovedtrekk i internasjonal miljørett, herunder også EØS-rett.

Faget inneholder en detaljert behandling av to viktige felt innenfor miljøretten: bevaring og forvaltning av naturmangfold og kontroll med utslipp av forurensning. Faget gir også en innføring i arealplanlegging etter plan og bygningsloven. For hvert emne drøftes de virkemidlene som benyttes, og forvaltningsrettslige problemstillinger som saksbehandlingsregler, hjemmelsspørsmål, hvilke rammer som gjelder for myndighetenes skjønnsutøvelse og vilkårlære. Slik illustrerer faget også spørsmål som tas opp i faget alminnelig forvaltningsrett og bidrar til å utvide perspektivet innenfor forvaltningsretten ved å legge vekt på allmenne interesser og miljøhensyn.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått andre avdeling ~~harskal~~ studenten ~~ha~~:

- ~~god~~~~inn~~~~gående~~ kunnskap om særlige rettslige problemstillinger knyttet til forvaltningen av miljøet og langsiktig forvaltning av ressurser
- ~~god~~~~inn~~~~gående~~ kunnskap om innholdet og rettslig betydning av de miljørettslige prinsippene bærekraftig utvikling, integrasjonsprinsippet og føre var---prinsippet
- ~~god~~~~inn~~~~gående~~ kunnskap om miljøets grunnlovsværn
- ~~god~~~~inn~~~~gående~~ kunnskap om prosessuelle miljørettigheter og krav til saksbehandling i miljøraker
- ~~god~~~~inn~~~~gående~~ kunnskap om rettslige virkemidler og rammer for forvaltning og vern av naturmangfoldet etter naturmangfoldloven og for kontroll med utslipp og forurensning etter forurensningsloven
- ~~god~~ ~~k~~ kunnskap om rettslige virkemidler og rammer for arealbruk gjennom plan- og bygningsloven og byggesaksbehandling (endring under forutsetning av at forslag til endringer i pensum blir vedtatt)
- ~~k~~ kunnskap om hovedlinjer i internasjonal miljørett, herunder miljøretten i EØS, og dens betydning for nasjonal rett.

Ferdigheter

Etter bestått andre avdeling ~~kanskal~~ studenten ~~kunne~~:

- ~~i~~ identifisere og analysere rettslige problemer knyttet til forvaltningen av miljøet og til langsiktig forvaltning av ressurser.
- ~~a~~ Anvende den juridiske metode, herunder metodiske problemstillinger som er spesielle for miljøretten som for eksempel formålsorientert tolkning, betydningen av internasjonal rett og Grunnloven § 110 B.
- ~~i~~ identifisere og analysere relevante etiske problemstillinger i miljøforvaltningen

3) Pensum

- Hans Christian Bugge: Lærebok i miljøforvaltningsrett (4. utgave 2015) med unntak av følgende: Punktene 3.5 - 3.6, 4.1 - 4.2, 7.5 - 7.9, 7.11, 8.5 – 8.9 og hele kapittel 10.

Rettshistorie 8 sp

Rettshistorie – generelt

Faget rettshistorie omhandler den historiske bakgrunnen for dagens rettslige ordninger og rettslige tenkemåter. Faget har et vidt internasjonalt geografisk perspektiv. Faget bygger på at rett også bør forstås gjennom den fortid som har formet og stadig former det nåtidige og fremtidige. Rettshistorie er et perspektivfag som dels gir bidrag til å forstå gjeldende rett, dels bidrag til å forstå retten som del av samfunnet.

1) Faglig innhold

Hovedtemaet i faget rettshistorie er å gi en internasjonal orientert innføring i rettens historie. Tidsmessige begynner faget i høymiddelalderen ca 1200, men det legger hovedvekt på tiden etter 1750. Faget fører rettens historie helt frem til samtiden og slik betrakter rettshistoriefaget nåtidens rett med historiske perspektiver. Geografisk behandler rettshistoriefaget retten internasjonalt. Norsk rettshistorie blir presentert som del av den internasjonale historien, ikke for seg. Med internasjonal rettshistorie menes i hovedsak europeisk og annen vestlig rettshistorie, men ved å omtale kolonialismens rettshistorie og andre utenomeuropeiske ordninger er også andre områder omtalt (Asia, Latin-Amerika, Afrika). Tematisk har faget fokus på to sentrale kategorier i retten: Suverenitet og kontrakt. Med suverenitet siktes det i videste forstand til statsstyrets rettslige karakter. Med kontrakt siktes det til de mange kontraktstyper som har formet fortidens rettsliv, fra ekteskap til kapital- og aksjeselskaper.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått andre avdeling harskal studenten ~~ha~~:

- kunnskap om hovedtemaene i rettshistoriefaget, om fagets stilling i rettsvitenskapen og om metodespørsmål i rettshistoriefaget
- godinngående kunnskap om de nye territorialstatenes lovgivning fra høymiddelalderen av, derunder om norsk rettshistorie med vekt på Magnus Lagabøters Landslov
- godinngående kunnskap om de rettslige trekk ved den moderne vestlige staten i tidlig nytid, derunder hovedpunktene i det dansk-norske eneveldets rett
- godinngående kunnskap om naturretten og dens betydning for statsteorier og kontraktsrett

- godinngående kunnskap om historien bak og begrunnelsen for de nye menneskerettigheter rundt 1800
- godinngående kunnskap om den moderne forfatningsbevegelsen fra 1800 i vestlige land
- godinngående kunnskap om norsk forfatningshistorie fra 1814
- godinngående kunnskap om konstitusjonelle og totalitære statsformer på 1900-tallet
- godinngående kunnskap om endringene i europeisk privatrett fra rundt 1800 med særlig vekt på privatrettskodifikasjoner fra rundt 1800 til i dag
- godinngående kunnskap om endringer i kontraktsrett, handelsrett og konkurranserett fra rundt 1800
- godinngående kunnskap om nye trekk i selskaps- og arbeidsrett fra rundt 1800, både internasjonalt og i Norge
- godinngående kunnskap om folkerettens utvikling fra rundt 1800 til 1945
- godinngående kunnskap om den moderne folkeretten etter 1945 med særlig vekt på menneskerettighetene og den europeiske unionens rettshistorie

Ferdigheter

Etter bestått andre avdeling kanskall-studenten: ~~kunne~~

- identifisere et rettshistorisk tema og forstå sammenhengen mellom rettshistorie og gjeldende rett
- forstå norsk rett historisk som del av rettslige internasjonaliseringsprosesser
- identifisere betydningen av rettshistoriske forhold for det å komparere norsk og utenlandsk rett
- anvende rettshistorisk kunnskap med sikte på å forstå norsk retts skiftende forhold til ulike typer av internasjonal rett
- forstå den historiske betydningen av rettslige ordninger og tenkemåter i samfunnet
- gjennom rettshistorisk kunnskap identifisere etiske dilemmaer ved rettslige valg

3) Pensum

- Dag Michalsen, *Rett. En internasjonal historie* (1 utgave, 1. opplag 2011 eller 2. opplag 2013)

Kapitlene 1 og 4-7.

Erstatningsrett 7 sp

1) Faglig innhold

Erstatningsretten handler om vilkårene for at den som er påført et tap eller en skade, kan holde andre økonomisk ansvarlig for tapet. Det tas utgangspunkt i de tre hovedvilkårene for erstatning; ansvarsgrunnlag, skade/tap og adekvat årsakssammenheng. Hovedvekten legges på ansvarsgrunnlag og årsakssammenheng, og det gis kun en oversikt over utmålingsreglene. Videre omhandles

ansvarsreglene når skadelidte har medvirket til skaden, samt reglene om lemping av skadevolders betalingsplikt.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått andre avdeling ~~har skal~~-studenten ~~ha~~:

- ~~godinngående~~ kunnskap om prinsipper innen erstatningsretten, samt de hensyn reglene bygger på
- ~~godinngående~~ kunnskap om kravet til økonomisk tap eller relevant realskade
- ~~godinngående~~ kunnskap om ansvarsgrunnlagene skyldansvar, ulovfestet objektivt risikoansvar, arbeidsgiveransvar og bilansvar
- ~~godinngående~~ kunnskap om kravene til faktisk og adekvat årsakssammenheng, herunder ansvarsreglene ved samvirkende årsaksfaktorer og kravene til påregnelighet og nærhet i årsakssammenhengen
- ~~godinngående~~ kunnskap om ansvarsfordeling ved flere ansvarlige skadevoldere, skadelidtes medvirkning og reglene om lemping av ansvar/betalingsplikt
- kunnskap om reglene for utmåling ved tingskade, formueskade og personskade

Ferdigheter

Etter bestått andre avdeling ~~kanskal~~-studenten ~~kunne~~:

- identifisere og løse erstatningsrettslige problemstillinger av teoretisk og praktisk art
- anvende den juridiske metode, herunder metodiske problemstillinger som er spesielle for erstatningsretten, som å formulere og tolke ulovfestede rettsregler.

3) Pensum

- Viggo Hagstrøm og Are Stenvik: Erstatningsrett (2015).

Følgende kapitler og punkter er pensum: Punkt 1.1 og 1.2, hele kapittel 3, punktene 4.1 – 4.4 og 4.6 – 4.8, hele kapittel 5, punktene 6.1 – 6.2, 6.4, 7.1 og 8.1 – 8.5.1, hele kapittel 9, punktene 10.1 – 10.3, 11.1 – 11.8 og 12.6 - 12.8.

Internasjonal privatrett 3 sp

1) Faglig innhold

Når et rettsforhold har tilknytning til mer enn ett land, må det avgjøres hvilket lands rett som skal legges til grunn for rettsforholdet eller tvister oppstått i relasjon til dette. Faget internasjonal privatrett omhandler de prinsipper og regler som avgjør dette rettsvalget.

Fagets alminnelige del omfatter regler og prinsipper for hvor en eventuell sak kan reises (jurisdiksjon), hvilken stats materielle rett saksforholdet er underlagt (rettsvalg), samt anerkjennelse og fullbyrdelse av utenlandske rettsavgjørelser.

Den spesielle delen av faget omhandler reglene som knytter seg til bestemte rettsområder. På andre avdeling omfatter dette en innføring i hovedreglene om jurisdiksjon og rettsvalg i internasjonale erstatningssaker. På tredjeavdeling følges dette opp med tilsvarende regler på kontraktsrettens område.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått andre avdeling ~~skal~~ studenten ha:

- ~~god~~inngående kunnskap om reglene som er bestemmende for norske domstolars internasjonale kompetanse (jurisdiksjon) og kunnskap om prosessuelle problemer som knytter seg til domstolenes anvendelse av rettsvalgsregler og utenlandsk rett
- ~~god~~inngående kunnskap om hvordan man løser konflikter om hvilket lands rettssystematikk som skal følges (kvalifikasjonskonfliktene)
- kunnskap til problemene som knytter seg til tilbakevisning og viderehenvisning (renvoi)
- kunnskap om internasjonalt preseptoriske regler
- ~~god~~inngående kunnskap om ordre public reservasjonen
- kunnskap om regler om anerkjennelse og fullbyrdelse av utenlandske avgjørelser
- ~~god~~inngående kunnskap om hovedreglene om jurisdiksjon og rettsvalg i internasjonale erstatningssaker

Ferdigheter

Etter bestått andre avdeling ~~kanskal~~ studenten ~~kunne~~:

- analysere saksforhold som har tilknytning til mer enn ett rettssystem med sikte på å identifisere og løse de internasjonalt-privatretslige problemstillingene.

3) Pensum

- Guidetta Cordero-Moss: Internasjonal privatrett på formuerettens område (2013): Kapittel 1, kapittel 2 minus punktene 2.1.2, 2.4.2 og 2.6.2, kapittel 3 minus punktene 3.1.2.4, 3.1.2.5, 3.1.3, 3.1.4.1 - 3.1.4.5, 3.1.5 og 3.2.5, kapittel 7 minus punktene 7.2.10 – 7.2.13. (totalt 134 sider)

EU-/EØS-rett 8 sp

1) Faglig innhold

EUs rettssystem springer ut av folkeretten, men regnes i dag som et eget rettssystem. Faget EU-/EØS-rett gir en allmenn innføring i EUs sentrale virkemidler, institusjoner og rettssystem og en grundig innføring i EØS-retten.

Hovedvekten i faget er lagt på reglene om EUs indre marked. Norge er knyttet til dette markedet gjennom EØS-avtalen. Faget gir en innføring i EØS-avtalen og dens gjennomføring i det norske rettssystem. Dette knytter faget til statsretten. Faget omfatter videre en oversikt over de særskilte EFTA-organer og de felles EØS-organer samt hvordan hensynet til homogenitet (likhet mellom EU-siden og EFTA-siden) og dynamikk (hensynet til ny EU-rett og nye rettsavgjørelser fra EU-domstolen) er ivare tatt i EØS-avtalen.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått andre avdeling ~~har~~skal-studenten ~~ha~~:

- ~~god~~godinngående kunnskap om særtrekkene ved EUs rettssystem med vekt på direkte virkning, forrang og medlemsstatenes erstatningsansvar
- ~~god~~godinngående kunnskap om reglene om fritt varebytte
- kunnskap om hovedreglene for det indre marked (de fire friheter, konkurransereglene)
- kunnskap om forholdet mellom statsrett, EU/EØS-rett og folkerett
- ~~god~~godinngående kunnskap om hvordan EØS knytter Norge til EUs indre marked og rettslige forskjeller mellom EØS- og EU-samarbeidet
- god kunnskap om EFTA-domstolen og betydningen dens avgjørelser har for norsk rett
- kunnskap om EUs utvikling, institusjoner og om rettsreglenes særlige betydning i samarbeidet

Ferdigheter

Etter bestått andre avdeling ~~skal~~ studenten ~~kan~~unne:

- identifisere og løse EØS-rettslige problemstillinger av teoretisk og praktisk art
- anvende den juridiske metode, herunder metodiske problemstillinger som er spesielle for EU- og EØS-retten som for eksempel vekten på formålsfortolkning og betydningen av rettspraksis

3) Pensum

- *Sejersted m.fl.: EØS-rett* (3. utg. 2011), kap. 1 til og med 17 (til sammen ca 300 sider).

Generell kompetanse

Etter bestått 2. avdeling kan studenten:

- identifisere sammenhengen mellom den alminnelige og spesielle forvaltningsretten, og kunne anvende kunnskapen og ferdighetene også på andre forvaltningsrettslige områder
- forstå de internasjonale aspekter ved retten og kunne anvende nasjonale og internasjonale rettskilder til å løse problemstillinger på rettsområdene som inngår på avdelingen
- anvende kunnskap og ferdigheter på rettsområder som inngår på avdelingen individuelt og i samarbeid med andre
- kommunisere rettslige resonnementer skriftlig og muntlig til fagfellesskapet og allmenheten
- identifisere og reflektere over yrkesetiske problemstillinger som fagene på avdelingen kan lede til og håndtere disse på en forsvarlig måte

Fagplan ~~Fagbeskrivelse~~ med pensum 3. avdeling

Vedtatt av fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet den 11.06.03 (JF 49-03) jf. studieplan for mastergrad i rettsvitenskap pkt 7 (Vedtatt 11.06.03 av styret for Det juridiske fakultet med hjemmel i § 4 i forskrift 20.06.03 for studier ved Universitetet i Tromsø.). Endret av Studieutvalget 7.11.12 (sak SU 67-12).

Tredje avdeling utgjør tredje året på masterstudiet i rettsvitenskap. Avdelingen er bygget opp rundt de sentrale formuerettsfagene, og består av fagene rettskildelære (15 studiepoeng), alminnelig obligasjonsrett (20 studiepoeng), panterett (6 studiepoeng), statisk og dynamisk tingsrett (12 studiepoeng) samt gjeldsforfølgingsrett (7 studiepoeng), Avdelingen avsluttes med én hjemmeeksamen og én skoleeksamen.

Juridisk metode og etikk (15 studiepoeng)

1) Faglig innhold

Faget juridisk metode omhandler de rettskildeprinsipper som anvendes ved løsningen av retts spørsmål etter norsk rett, og bygger videre på metodelæren fra første avdeling. Det tas utgangspunkt i dommerens situasjon og oppmerksomheten rettes mot rettsgrunnlaget for løsning av konflikter. Rettsgrunnlaget kan være formell lov, ulovfestet rett eller avtale, og det redegjøres for hvordan prosessen med å oppstille en rettsregel i det enkelte tilfelle kan forklares. Faget behandler også betydningen av verdistandpunkt i juridisk argumentasjon, samt etikk i juridisk rådgivning.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter ~~bestått tredje 3.~~ avdeling ~~skal~~ har studenten ~~ha~~:

- avansert kunnskap om hva en rettsregel er og hvilke forskjellige typer rettsregler som finnes
- avansert kunnskap om rettskildeprinsipper
- avansert kunnskap om grunnlaget for rettskildefaktorene og rettskildeprinsippene,
- avansert kunnskap om bruken av rettskildefaktorer i visse argumentasjons- og vurderingsmønstre,
- avansert kunnskap om ulovfestet, ulovfestet og kontraktsfestet rett som primært rettsgrunnlag
- avansert kunnskap om ulike former for skjønn

Ferdigheter

Etter bestått ~~tredje 3.~~ avdeling ~~skal kan~~ studenten ~~kunne~~:

- ~~beherske-anvende~~ juridisk metode ved ~~løsning~~ av rettsspørsmål
- fremstille og drøfte sentrale problemstillinger i faget
- analysere egen og andres rettskildebruk
- delta i den faglige diskusjon om juridisk metode og de verdipremisser som danner basis for faget

3) Pensum

- *Nils Nygaard*, Rettsgrunnlag og standpunkt (2. utgave 2004)
- *Petter Chr. Sogn*: Etik i advokatfabrikk. Endring i advokatbransjen; nye etiske grensedragninger. (22 s) I Jus og Etik, Universitetsforlaget (2005).

Alminnelig obligasjonsrett (20 studiepoeng)

1) Faglig innhold

Obligasjonsretten (kontraktsretten og pengekravsretten) er læren om skyldforhold, særlig skyldforhold som har grunnlag i kontrakt.

Obligasjonsretten omfatter en rekke typer skyldforhold, som ofte behandles hver for seg som egne rettsdisipliner ("spesiell kontraktsrett"). Eksempler på spesiell kontraktsrett er kjøpsrett, entrepriserett og husleierett. Når alminnelig obligasjonsrett likevel behandles som en egen teoretisk rettsdisiplin, skyldes det særlig at de fleste typer av skyldforhold gir opphav til en rekke felles problemstillinger, som kan og bør behandles i en allmenn rettsdisiplin. I obligasjonsretten kan likheter og forskjeller i problemstillinger og løsninger belyses gjennom kontraktsregulering, lovgivning og alminnelige, ulovfestede prinsipper. Det finnes også regler som i større eller mindre grad gjelder uavhengig av kontraktstype, f.eks. reglene om gjeldsbrev, motregning, reklamasjon, foreldelse, gjeldsovertagelse, fordringsoverdragelse m.v. samt ulovfestede prinsipper som f.eks. omhandler betydningen av passivitet m.m.

Obligasjonsretten omhandler realforpliktelsers og pengeforpliktelsers innhold, endring, opphør samt virkningen av at forpliktelser ikke er blitt oppfylt på riktig måte.

Faget omhandler også oversikt over lovvalgsregler i internasjonale kontraktsrettslige forhold, kontraktsforhandlinger og kontraktsutforming.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter ~~tre~~ 3. avdeling ~~skal~~ har studenten ~~ha~~:

- Advansert kunnskap om innholdet av obligasjonsrettslige forpliktelser og krav i formuerettslige skyldforhold (både naturalprestasjoner og betalingsforpliktelser)
- Advansert kunnskap om endring av formuerettslige skyldforhold, blant annet gjennom etterfølgende utvikling, partsskifte og lemping av forpliktelser
- Advansert kunnskap om opphør av formuerettslige skyldforhold, blant annet gjennom reglene om oppsigelse, avbestilling, passivitet og foreldelse
- Advansert kunnskap om mislighold av obligasjonsrettslige forpliktelser og misligholdsbeføyelser, blant annet gjennom retten/plikten til oppfyllelse, retting, omlevering, og reglene om tilbakeholdsrett, prisavslag, heving og erstatning
- ~~Inngående~~ god kunnskap om kontraktsforhandlinger og kontraktsutforming

Ferdigheter

Etter bestått ~~(?)~~ 3. avdeling ~~skal~~ kan studenten ~~kunne~~:

- ~~I~~dentifisere og løse teoretiske og praktiske obligasjonsrettslige problemstillinger
- ~~P~~lanlegge, gjennomføre og analysere kontraktsforhandlinger samt utforme kontrakter
- ~~F~~ormulere og formidle kunnskaper om obligasjonsrett, kontraktsforhandlinger og internasjonale lovvalsregler knyttet til kontrakt

3) Pensum

- Jo Hov; *Avtalebrudd og partsskifte* - Kontraktsrett II (4. utg. 2011) (3. utg. 2007 og 2. utg. 2002 kan også brukes, da disse utgavene er lik 4. utgaven) (350 sider)
- Trygve Bergsåker; *Pengekravsrett* (2015) (413 sider)
- Jørn Rognes, *Forhandlinger* 4. utgave (2015) kap. 1-8 (127 sider).
- Giuditta Cordero Moss; *Internasjonal privatrett på formuerettens område* (2013): Kap 4: Punkt 4.1, 4.3, 4.4: 4.4.1 til 4.4.1.1, 4.4.1.6, 4.4.1.7 til 4.4.1.7.1, 4.4.1.11, 4.4.1.12, 4.4.2 til 4.4.2.1, 4.4.2.3, 4.4.2.4, 4.4.3, 4.4.4 til 4.4.4.1.1, 4.4.4.2 og 4.4.4.3 (27 sider).

NS 8405 er et nødvendig verk i obligasjonsrett.

Panterett (6 studiepoeng)

1) Faglig innhold

Panteretten omhandler utnyttelse av den økonomiske verdi av formuesgoder til oppfyllelse av krav. Ved at kreditor får panterett for sitt krav, får han en fortrinnsrett til å søke dekning i panteobjektet. Ut fra stiftelsesgrunnlaget for panterett skilles det mellom avtalepant, utleggspant og lovbestemt pant. I faget panterett legges hovedvekten på avtalepant. I tillegg behandles tilbakeholdsrett, som gir den som har rådighet over en ting, rett til å holde tingen tilbake inntil eieren eller andre som måtte ha rett til den, har gjort opp en forpliktelse som knytter seg til tingen.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått ~~tredje-3.~~ avdeling ~~skal~~har studenten ~~ha~~:

- ~~inngående god~~ kunnskap om stiftelse, innhold og omfang av avtalepant i fast eiendom, driftstilbehør, varelager, næringsdrivendes utestående fordringsmasse og alminnelig løsøre samt salgspant
- ~~inngående god~~ kunnskap om forholdet mellom panterett og det krav panteretten skal sikre
- ~~inngående god~~ kunnskap om hvordan ulike former for panterett oppnår beskyttelse mot tredjepersonsgrupper (rettsvern)
- ~~inngående god~~ kunnskap om prioriteten mellom ulike rettsstiftelser i formuesgoder, og om opplåning av pantebrev
- ~~inngående god~~ kunnskap om ulovfestede regler om tilbakeholdsrett
- kunnskap om stiftelse, innhold og omfang av utleggspant og lovbestemt pant

Ferdigheter

Etter bestått ~~tredje-3.~~ avdeling ~~skal~~kan studenten ~~kunne~~:

- ~~id~~entifisere og løse teoretiske og praktiske panterettslige problemstillinger og spørsmål om ulovfestet tilbakeholdsrett
- identifisere og løse teoretiske og praktiske spørsmål om rettsvern og prioritet for ulike former for formuerettslige rettsstiftelser

3) Pensum

- Jens Edvin A Skoghøy: Panterett 3. utgave (2014) med unntak av punkt 2.3.6, punkt 2.6, punkt 3.5, punkt 4.2.6 (f), punkt 4.6, kap. 5 og kap. 6.

Tingsrett (12 studiepoeng)

Generelt

Faget tingsrett består av to deler, statisk tingsrett og dynamisk tingsrett. Den statiske tingsretten omhandler stiftelse, endring, overføring og opphør av eiendomsrett til og andre rettigheter i ting. Den dynamiske tingsretten omhandler især rettsreglene for løsning av konflikter mellom ulike rettighetshavere i samme formuesgode.

Rettigheter i formuesgoder kan være av flere slag (eiendomsrett, bruksrett, panterett, løsningsrett etc.), og de kan stiftes på flere måter. Rettigheter i formuesgoder etableres vanligvis gjennom avledet (derivativt) erverv. Regler for dette gjennomgås i fagene alminnelig obligasjonsrett, panterett og gjeldsforfølgningsrett.

1) Faglig innhold

Statisk tingsrett

Faget gir kunnskap om eiendomsrettsbegrepets innhold, utforming og betydning i norsk rett. De faktiske og rettslige grensene for utøvelse av eierrådighet og annen rådighet over ting, står sentralt i dette faget. Med ting forstås både fast eiendom og løsøre. Reglene om fast eiendom er viet størst oppmerksomhet i pensum og undervisning.

Sentrale tema er eierrådighetens utstrekning, forholdet mellom eier og bruksrettshavere, forholdet mellom naboeiendommer, reglene om likestilt eierskap (sameie) og hvordan eiendomsrett kan erverves ved lang tids bruk i den tro at man hadde rett til det (hevd).

Dynamisk tingsrett

I den dynamiske tingsretten behandles reglene for erverv av rettigheter i ulike formuesgoder gjennom ekstinksjon. Ekstinksjon innebærer i korthet at et rettssubjekt får en bestemt rettighet i et formuesgode til fortrenghet for allerede etablerte eller konkurrerende rettigheter i samme formuesgode. Et hovedskille går mellom avtaleekstinksjon og kreditorekstinksjon. I faget behandles regler om rettsvernsregistre og rettsvern.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått ~~tredje 3.~~ avdeling ~~skal har~~ studenten ~~ha:~~

- ~~inngående god~~ kunnskap om grunnleggende rettsregler og prinsipper innen tingsretten, samt de hensyn reglene bygger på
- ~~inngående god~~ kunnskap om eiendomsrettsbegrepet
- ~~inngående god~~ kunnskap om forutsetninger og begrensninger for den private eiendomsretten, og grenser og yttergrenser for eierrådigheten

- ~~inngående god~~ kunnskap om reglene om servitutter, sameie og forholdet mellom naboeiendommer
- ~~inngående god~~ kunnskap om reglene om hevd, kunnskap om andre ekstinktive erverv over lang tid
- ~~inngående god~~ kunnskap om avtaleekstinksjon og kreditorekstinksjon
- ~~inngående god~~ kunnskap om rettsvernsregistre og regler om rettsvern
- kunnskap om spesielle metodespørsmål i tingsretten
- kunnskap om forholdet mellom privat eierrådighet og offentligrettslig regulering
- kunnskap om eiendomsvernet i Grl. § 105 og Den europeiske menneskerettskonvensjon protokoll 1 artikkel 1 (EMK P1-1)

Ferdigheter

Etter bestått ~~tredje-3~~ avdeling ~~skal~~kan studenten ~~kunne~~:

- identifisere og løse tingsrettslige problemstillinger av teoretisk og praktisk art
- forstå de metodiske problemstillinger som er spesielle for tingsretten
- formulere og formidle kunnskaper metodisk og faglig korrekt på en strukturert og sammenhengende måte

3) Pensum

- *Thor og Aage Thor Falkanger*: Tingsrett 7. utgave, 2013, følgende kapitler og tema:

Fellesstoff:

I Tingsrett: Avgrensning og grunnbegreper

Statisk:

II Fast eiendom og fast eiendoms grenser

III Sameie

IV Servitutter

VI Hevd

VII Naboretten

Dynamisk:

XI Innføring (dynamisk tingsrett)

XII Rettsvernsregistre mv

XIV Tredjepersonsforhold: Omsetningsserververs stilling

XV Tredjepersonsforhold: Kreditorenes stilling

Fradrag: §§ 9, 10, 33-35 og kontrollspørsmålene tilknyttet hvert enkelt kapittel

Gjeldsforfølgingsrett (7 studiepoeng)

1) Faglig innhold

Gjeldsforfølgingsrett omhandler reglene om prosessene der en eller flere fordringshavere, med rettsapparatets hjelp, søker å drive inn sitt eller sine krav. Blir gjeld ikke betalt frivillig, kan gjelden drives inn ved at fordringshaveren (kreditor) får dekning i formuesgoder som tilhører skyldneren (debitor). Dette bygger bl.a. på det helt grunnleggende prinsippet om at avtaler skal holdes. Man tvinger altså skyldneren til å oppfylle sine plikter. Dekningen kan skje gjennom et samlet oppgjør (konkurs), eller ved at kreditorene søker dekning en og en. Enkeltforfølgning skjer normalt ved at det blir stiftet utlegg, som er en panterett (en særlig dekningsrett), i ett eller flere formuesgoder, og at formuesgodet deretter blir gjort om i penger. Panterett stiftes ellers gjerne ved avtale før gjelden skal betales som en sikkerhet for oppfyllelsen av kravet på betaling, og har fordringshaver en slik panterett, kan han sørge for dekning gjennom realisasjon av dette pantet. I en konkurs kan tidligere disposisjoner fra skyldneren bli satt til side (omstøtt), selv om de har ordinært vern mot kreditorbeslag.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått ~~tredje~~ 3. avdeling ~~skal~~ har studenten ~~ha~~:

- ~~inngående god~~ kunnskap om reglene om vern for rettigheter i formuesgoder mot kreditorbeslag i form av utlegg eller konkurs;
- ~~inngående god~~ kunnskap om reglene om insolvens som vilkår for å åpne konkurs og de øvrige sentrale prosessuelle regler for konkursbehandling;
- ~~inngående god~~ kunnskap om reglene om avtalers stilling i konkurs;
- ~~inngående god~~ kunnskap om reglene om omstøtelse på objektivt og subjektivt grunnlag;
- ~~inngående god~~ kunnskap om reglene for motregning i konkurs
- ~~Kunnskap-kunnskap~~ om reglene om fordelingen mellom kreditorene i konkurs;
- ~~Kunnskap-kunnskap~~ om prosessen for å drive inn sikrede og usikrede krav

Ferdigheter

Etter bestått ~~tredje~~ 3. avdeling ~~skal~~ kan studenten ~~kunne~~:

- forstå hvordan reglene innbyrdes er avhengige av hverandre, og finne løsninger gjennom en sammenstilling av regler.

3) Pensum:

- Mads Henry Andenæs; Konkurs 3. utg 2009, unntatt kapittel 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 19, 20, 21, 23, 27, og 33.

- *Petter Høiseth*: Kompendium i gjeldsforfølgingsrett (Tromsø 2014) ca 70 s (vil bli kopiert opp for salg ved Akademisk kvarter).

Commented [HM1]: Oppdatert til ny utgave.

Generell kompetanse:

Etter bestått 3. avdeling kan studenten:

- identifisere og anvende sammenhenger mellom de sentrale formuerettsfagene som inngår på 3. avdeling
- anvende sine juridiske kunnskaper og ferdigheter til å løse formuerettslige problemstillinger av teoretisk og praktisk art innenfor gitte tidsrammer
- utføre selvstendig arbeid, både skriftlig og muntlig innenfor rettsområdene som inngår på avdelingen
- løse problemstillinger på rettsområdene som inngår på avdelingen, individuelt og i samarbeid med andre
- kommunisere rettslige resonnementer innenfor rettsområdene på avdelingen på en tydelig og presis måte, skriftlig og muntlig, til fagfellesskapet og allmennheten
- identifisere og reflektere over yrkesetiske dilemma som arbeid med fagene på avdelingen kan lede til, og analysere og håndtere disse på en forsvarlig måte

Fagbeskrivelseplan med pensum 4.

avdeling

Vedtatt av studieutvalget 01.04.05 (SU 12/04 - DL 200200704-67) jf pkt 7 i studieplan for mastergraden i rettsvitenskap. Endret ved sak SU 54-11, SU 30-12, SU 40-12, SU 12-13, SU 59-13, 94-13, 95-13 og sak SU 24/15.

Fjerde avdeling utgjør fjerde året på masterstudiet i rettsvitenskap. Avdelingen er bygget opp rundt menneskerettigheter, rettergang og strafferett. Avdelingen består av metode- og perspektivfag (15 sp), samerett (5 sp), strafferett (15 sp), rettergang (20 sp) og obligatorisk praksis på fire uker med innlevering av rapport. Avdelingen avsluttes med en hjemmeeksamen og to skoleeksamener. På fjerde avdeling stilles det større krav til både muntlig og skriftlig fremstilling av rettslige resonnementer enn på de tidligere avdelinger.

Metode- og perspektivfaget (15 sp)

Metode- og perspektivfaget utgjør til sammen 15 studiepoeng, og er sammensatt av følgende elementer:

- a) Juridisk metodelære (2sp)
- b) Etikk (2 sp)
- c) Menneskerettigheter (6 sp)
- d) Rettssosiologi, rettsøkonomi eller rettsfilosofi (5 sp). Studentene skal velge ett av disse tre fagene.

Juridisk metodelære (2 sp)

1) Faglig innhold

Juridisk metode er et gjennomgående tema på masterstudiet. På 4. avdeling bygger faget på læringsutbyttet fra tidligere avdelinger. Det skal gi en dypere innsikt i og forståelse for metodiske problemstillinger. De spesielle metodespørsmålene som oppstår i de øvrige fagene på 4. avdeling står sentralt. Oppmerksomheten rettes særlig mot legalitetsprinsippets betydning i strafferetten og forholdet mellom norsk intern rett og folkerett (inkorporert og ikke-inkorporert). Studier av hvordan norske domstoler anvender internasjonale regler inngår også i faget.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling skal har studenten ~~ha~~:

- aAvansert kunnskap om grunnlaget for og innholdet i legalitetsprinsippet i strafferetten
- aAvansert kunnskap om forholdet mellom folkerett og norsk intern rett
- gnnående God kunnskap om hvordan norske domstoler anvender internasjonale regler

Ferdigheter. Etter bestått fjerde avdeling ~~skal kan~~ studenten ~~kunne~~:

- ~~A~~a anvende det strafferettslige legalitetsprinsippet i juridisk argumentasjon.
- ~~a~~a anvende den juridiske metode for å harmonisere folkerett og norsk intern rett, og for å løse motstrid mellom folkerett og norsk internrett
- ~~r~~redegjøre for hvordan norske domstoler anvender internasjonale regler

3) Pensum

- Helge Røstad, Lovprinsippet i strafferetten. Noen refleksjoner, Innkast i straffefeltet, 1993, s. 67-87
- Jens Edvin A. Skoghøy, Norske domstolars lovkontroll i forhold til inkorporerte menneskerettigheter, LoR 2002, s. 337-354
- Hans Petter Graver: Dømmer Høyesterett i siste instans?, JV Vol 37, h 4/5 2002, s. 263-281
- Hans Petter Graver: Internasjonale konvensjoner som rettskilde, JV 2003/8, s. 468-489

* Artiklene selges i kompendium hos Akademisk Kvarter

Etikk (2 sp)

1) Faglig innhold

Etikk er et gjennomgående tema på masterstudiet. Formålet er å gi studentene et grunnlag for å identifisere og resonnerer over etiske problemstillinger som oppstår i arbeidssituasjonen som jurist. På 4. avdeling er hovedvekten lagt på yrkene påtalejurist, dommer og forsvarsadvokat.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal har~~ studenten ~~ha~~:

- ~~a~~a vansert kunnskap om hvilke situasjoner som kan inneholde etiske problemstillinger innenfor yrkene påtalejurist, forsvarsadvokat og dommer
- ~~a~~a vansert kunnskap om regler knyttet til slike situasjoner

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal kan~~ studenten ~~kunne~~:

- ~~i~~identifisere, analysere og ta stilling til etiske problemstillinger som kan oppstå innenfor yrkene påtalejurist, dommer og forsvarsadvokat

3) Pensum

- Arne Fanebust; Nadia Hall; Nils Erik Lie; Tor-Geir Myhrer; Anne Lise Rønneberg; Petter Chr. Sogn og Henrik Syse: Juss og etikk. Følgende artikler i boken er pensum:
 - God påtaleskikk
 - Korrekt og ukorrekt dommeratferd i og utenfor rettssalen
 - Aktuelle problemstillinger sett fra forsvarsadvokatens ståsted
 - Johs. Andenæs: Ridder for rettferdighet eller leiesoldat for kjeltringer, i Johs. Andenæs, Etter overveielse, Artikler i utvalg, 1983-1992, s. 99-115
 - Johs. Andenæs: God Åklagarsed, i Johs. Andenæs, Etter overveielse, artikler i utvalg, 1983-1992, s. 88- 97.

**Johs. Andenæs sine artikler selges i kompendium hos Akademisk Kvarter (samme kompendium som under juridisk metodelære)*

Menneskerettigheter (6 sp)

1) Faglig innhold

Faget menneskerettigheter bygger videre på innføringen i folkerett på første avdeling, og uttyper den kunnskap studentene har fått om noen sentrale menneskerettigheter på første og andre avdeling. Menneskerettighetene hører under den spesielle del av folkeretten. De har sitt historiske utspring i naturretten, og bygger på at alle mennesker har visse ukrenkelige rettigheter. Disse rettighetene kommer regelmessig i konflikt med nasjonalstatenes prioriteringer og oppfatninger. Det er et statsansvar å gjennomføre menneskerettighetene i nasjonal rett og å påse at de følges. Faget tar opp utvalgte menneskerettigheter slik de kommer til uttrykk i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon av 1950 (EMK) med tilleggsprotokoller (TP). Det legges særlig vekt på vernet mot vilkårlig frihetsberøvelse og andre frihetsinnskrenkninger (EMK art. 5), retten til rettfærdig rettergang (EMK art. 6), legalitetsprinsippet (EMK art. 7), retten til privatliv og familieliv (EMK art. 8) og vernet mot gjentatt straffeforfølgelse (EMK art. 7, TP art. 4). I faget inngår også et praktisk-metodisk element; å finne frem til og anvende internasjonale kilder.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling ~~harskal~~ studenten ~~ha~~:

- ~~a~~Avansert(~~inngående?~~) kunnskap om særegne metodiske forhold på menneskerettighetenes område, herunder betydningen av Den europeiske menneskerettighetsdomstols (EMD) praksis
- ~~a~~Avansert kunnskap om innholdet i vernet mot vilkårlig frihetsberøvelse, retten til rettfærdig rettergang, legalitetsprinsippet, retten til privatliv og familieliv og vernet mot gjentatt straffeforfølgelse

- ~~a~~Avansert kunnskap om menneskerettighetenes innvirkning på norsk rett
- ~~Inngående g~~God kunnskap om menneskerettighetenes utvikling og plass i folkeretten
- ~~k~~Kunnskap om EMDs organisasjon og saksbehandling

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal kan~~ studenten ~~kunne~~:

- ~~i~~Identifisere og løse menneskerettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- ~~R~~edegjøre for forholdet mellom internasjonale menneskerettigheter og norsk rett

3) Pensum

- Jørgen Aall, Rettsstat og menneskerettigheter, 4. utg s. 118-148; s. 214-218; s. 246-251; s. 347 – 521 (213 sider)
- Karen Reid, A Practitioner's Guide to the European Convention on Human Rights, 4. utg. (Sweet & Maxwell, London 2011), kapittel A: Procedure before the European Court of Human Rights, s. 7-20. (på side 20 frem til temaet "interim relief".)

* Artikkelen selges i kompendium hos AkademiskKvarter

Retts sosiologi (5 sp)

1) Faglig innhold

Retts sosiologiens hovedproblemstillinger er samfunnsforholdenes innvirkning på retten, rettens innvirkning på samfunnsforholdene og vekselvirkningen mellom disse. Endringer i samfunnsforholdene kan medføre endringer i rettsregler og argumentasjonsmønstre i rettsanvendelsen. Et annet tema er hvorvidt rettsreglene realiserer målene lovgiver ønsker å oppnå. Faget tar også opp aktuelle retts sosiologiske debatter. I tillegg er en analyse av juristers rolle i samfunnet omfattet.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal har~~ studenten ~~ha~~:

- ~~A~~Avansert kunnskap om retts sosiologiens hovedproblemstillinger
- ~~a~~Avansert kunnskap om juristprofesjonens rolle i samfunnet
- ~~k~~Kunnskap om forskjellige måter å drive retts sosiologisk forskning på
- ~~k~~Kunnskap om sentrale retts sosiologiske debatter

Ferdigheter.

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal~~kan studenten ~~kunne~~:

- ~~id~~entifisere og diskutere rettssosiologiske problemstillinger, herunder ved å anvende rettssosiologiske undersøkelser
- ~~s~~elvstendig vurdere juristprofesjonens rolle i samfunnet
- ~~b~~enytte rettssosiologiske hensyn i juridiskargumentasjon

3) Pensum

- Mathiesen, Thomas: Retten i samfunnet – en innføring i rettssosiologi. 6. Utgave: Kapittel I, med unntak av punkt 4 og 5, kapittel II med unntak av punkt 2.1.2, 2.2.2 og 3.2 og kapittel III, med unntak av punkt 3.4. (189 sider).

Rettsøkonomi

1) Faglig innhold

Rettsøkonomiske analyser har som formål å avklare rettsreglers virkninger og vurdere hvilke regler som er best egnet til å oppnå gitte målsetninger. I dette faget fokuseres det særlig på rettsreglenes betydning for såkalt samfunnsøkonomisk effektiv ressursbruk og ønsket formuesfordeling (Pareto-effektivitet). Faget omfatter analyser av eiendomsretten, erstatningsrettens grunnvilkår og miljørett.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal~~har studenten ~~ha~~:

- ~~a~~Avansert(inngående?) kunnskap om rettsøkonomiens analyseverktøy og metoder
- ~~g~~God~~inngående~~ kunnskap om rettsøkonomiske analyser av eiendomsretten
- ~~g~~God~~inngående~~ kunnskap om rettsøkonomiske analyser av erstatningsrettens grunnvilkår
- ~~g~~God~~inngående~~ kunnskap om rettsøkonomiske analyser av miljørett
- ~~k~~kunnskap om grunnleggende modeller for likevektsanalyse og forskjellige versjoner av det såkalte Coase- teoremet

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal~~kan studenten ~~kunne~~:

- ~~id~~entifisere og diskutere rettsøkonomiske problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- ~~b~~benytte rettsøkonomiske hensyn i juridiskargumentasjon

3) Pensum

- Erling Eide og Endre Stavang: Rettsøkonomi, (2008): DEL I "Rettsøkonomi og samfunnsøkonomisk teori". Kap. 1-6, s. 21-155 (obligatorisk del - ca. 134 sider)

Med tillegg av:

- Erling Eide og Endre Stavang: Rettsøkonomi, (2008): DEL II "Tingsrett og beslektede emner". Kap. 7-11, s. 157-231 (valgfri del ca. 74 sider - til sammen ca. 208 sider)

ELLER

- Erling Eide og Endre Stavang: Rettsøkonomi, (2008): DEL III "Erstatningsrett". Kap. 12-14, s. 233-282 (valgfri del ca. 49 sider - til sammen ca. 183 sider)

ELLER

- Erling Eide og Endre Stavang: Rettsøkonomi, (2008): DEL VI "Anvendt rettsøkonomi". Kap. 23-26, s. 547-606 (valgfri del ca. 59 sider - til sammen ca. 193 sider).

Rettsfilosofi (5 sp)

1) Faglig innhold

Rettsfilosofi omhandler jussens grunnspørsmål. Rettsfilosofi faget på 4. avdeling har tre hovedtemaer. Det første temaet er *Hva er rettsfilosofi?* Temaet bygger på refleksjon rundt spørsmålene om hva rett er, hvordan vi får kunnskap om retten og hvordan retten kan legitimeres. Studentene blir orientert om sentrale rettsfilosofiske posisjoner. Denne delen er kortfattet og er ment som introduksjon til fagets andre og mest sentrale del. Det andre hovedtemaet er *Rettsfilosofi og juridisk metode*. Temaet bygger på diskusjoner om grunnleggende sider ved den juridiske metoden og på sammenhengen mellom rettens grunnlagsproblemer og juridisk metode. Det tredje hovedtemaet er *Rettsfilosofi og fagdebatt*. Temaet omfatter aktuelle rettsfilosofiske diskusjoner i sammenheng med straff, menneskerettigheter og feministisk rettsteori.

2) Læringsutbytte

Kunnskap.

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal~~har studenten ~~ha~~:

- ~~a~~Avansert kunnskap om mangfoldet i debatten om Eckhoffs rettskildemodell, eller annerledes sagt, om den rettsrealistiske rettskildelære
- ~~inngående~~god kunnskap om rettslig argumentasjon og rettslig rettferdiggjørelse av avgjørelser
- ~~k~~kunnskap om hva som påvirker våre syn på spørsmålene om hva rett er, hvordan vi får kunnskap om retten og hvordan retten kan legitimeres

- ~~kk~~kunnskap om grunnleggende sider ved den juridiske metoden og om sammenhengen mellom rettens grunnlagsproblemer og juridisk metode
- ~~kk~~kunnskap om noen dagsaktuelle fagdebatter innom feltet

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal kan~~ studenten ~~kunne~~:

- ~~fF~~forklare hva som påvirker våre syn på spørsmålene om hva rett er, hvordan vi får kunnskap om retten og hvordan retten kan legitimeres
- ~~dD~~ diskutere grunnleggende sider ved den juridiske metoden og reflektere over sammenhengen mellom rettens grunnlagsproblemer og juridisk metode
- ~~bB~~bedrive selvstendig metodisk tenkning og kunne evaluere kvaliteten på juridisk argumentasjon i større grad
- ~~fF~~forklare og kritisk reflektere over de problemstillinger og den argumentasjon som tematiseres i pensum

3) Pensum

- Del I Innledning til kompendium i rettsfilosofi og Hva er rettsfilosofi
 - Innledning av Dag Michalsen, Eva Maria Svensson og Kristine H. Korsnes.
 - Bernt, Jan Fridthjof, Den ene og retten – brytningen mellom liberalisme og kollektivismen i norsk rettsteori, Rett og Toleranse festskrift til Helge J. Thue 2007, s. 488-503.
- Del II Rettsfilosofi og juridisk metode
 - Askeland, Bjarte, Rettskildelærens utvikling i rettsteoretisk belysning, Jussens Venner 2003 s 8-23.
 - Graver, Hans Petter, Keiserens garderobe: Eckhoffs rettskildelære og utfordringer fremover, Tidsskrift for rettsvitenskap 2000 s. 429-476.
 - Morten Kinander, En kritisk vurdering av moderne hermeneutisk rettsteori, Retfærd nr. 103, 2003 s. 14-22.
 - Blandhol, Sverre, Pragmatismens aktualitet i rettsvitenskap og rettsanvendelse, Tfr 2004 s.365-390.
 - Bernt, Jan Fridthjof, Det juridiske fortolkningsfellesskap som referanseramme for avgjørelse av juridiske tvilsspørsmål, Arbeid og rett: Festskrift til Henning Jakhellns 70-årsdag 2009 s.31-43.
- Del III Rettsfilosofi og fagdebatt
 - Straff: Jacobsen, Jørn RT, Fiksjon utan moral eller konstruksjon utan verdi? Om det ideologiske grunnlaget for straffansvar for juridiske personar, Tidsskrift for strafferett, 2009, s 43-74.
 - Rettskomparasjon: Cordero Moss, Giuditta, A Comparison of Italian, English and Norwegian Inheritance Rules as an Illustration of Different Legal Methods, Tidsskrift for rettsvitenskap, 1999 s. 884-903.
 - Feministisk rettsteori: Jørgensen, Stine, Feministisk rettsteori, Retfilosofi i Centrale tekster og temaer, Ole Hammerslev og Henrik Palmer Olsen (red.), Hans Reitzels Forlag, København 2011, s. 665-683 (*uten referanseliste t.o.m. s. 680*).

Samerett (5 sp)

1) Faglig innhold

Samerett bygger på innføringen i folkerett fra første avdeling. Faget tar opp rettslige problemstillinger som berører samene i egenskap av å være et urfolk. Det dreier seg særlig om spørsmål som går på tvers av den tradisjonelle inndelingen av rettsområder. Faget omhandler tema fra folkerett, nasjonal rett og samisk rett, der samenes kollektive og individuelle rettigheter er sentrale. I tillegg behandles de særskilte problemstillinger som gjør seg gjeldende for ett folk uten egen stat, og med en rettskultur som avviker fra den stat de tilhører. De særskilte metodiske problemstillinger som oppstår i møtet mellom samisk og norsk rettskultur behandles også.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal har~~ studenten ~~ha~~:

- ~~a~~Avansert(~~Inngående?~~) kunnskap om de metodiske problemstillinger som er særegne for sameretten
- ~~a~~Avansert kunnskap om samenes selvbestemmelsesrett som urfolk
- ~~a~~Avansert kunnskap om retten til land, vann og naturressurser i samiske områder, herunder diskusjonen om eiendomsretten til indre Finnmark og reglene om vern mot inngrep i samiske bruksområder
- ~~Inngående-g~~God kunnskap om reindriftsrett, særlig dens grunnlag og erstatningsrettslige vern
- ~~Inngående-g~~God kunnskap om språkkrettigheter

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal kan~~ studenten ~~kunne~~:

- ~~i~~Identifisere og analysere samerettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- ~~r~~Redegjøre for begrunnelsen for samiske rettigheter
- ~~r~~Redegjøre for de tolkningsspørsmål lovgivningen, herunder sameloven og finnmarksloven, reiser
- ~~a~~Analysere de menneskerettslige spørsmål som kulturmøtet mellom det norske storsamfunn og det samiske urfolket aktualiserer

3) Pensum

- Susann Funderud Skogvang: Samerett, 2. utgave 2009,
 - Kapittel 1; punkt 1.3 (s. 25 - s. 30)
 - Kapittel 2; punkt 2.3 (s. 54 - s. 61)
 - Kapittel 3-9 (s. 65 - s. 247)
 - Kapittel 10; punkt 10.1 og 10.2 (s. 248 - s. 253) og punkt 10.4 og 10.5 (s. 257 - s. 269)
 - Kapittel 11

Strafferett (15 sp)

1) Faglig innhold

Strafferett deles tradisjonelt inn i en alminnelig og en spesiell del. Den alminnelige delen omfatter rettsregler som er felles for alle straffebestemmelser: vilkår for å straffe (ansvarslæren), samfunnets reaksjoner på straffbar adferd (reaksjonslæren) og fullbyrdelsen av reaksjonene (fullbyrdeslæren). Hovedvekten i faget ligger på ansvarslæren, som omfatter kravet til lovstridig handling, fravær av straffrihetsgrunner, subjektiv skyld og tilstedeværelse av personlige forutsetninger for straff. Den spesielle strafferetten omfatter utvalgte straffebud innen volds-, sedelighets- og formuesforbrytelser. Faget tar også opp reglene om anvendelse av flere straffebud på samme handling (konkurrens), og går noe inn på årsaker til kriminalitet, straffens formål og virkning.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal~~har studenten ~~ha~~:

- ~~a~~Avansert (inngående?) kunnskap om særegne metodiske forhold på strafferettens område, herunder ved tolking av straffebud
- ~~a~~Avansert kunnskap om ansvarslæren
- ~~a~~Avansert kunnskap om utvalgte straffebestemmelser som er satt til å verne liv, legeme og helbred
- ~~a~~Avansert kunnskap om utvalgte sedelighetsforbrytelser
- ~~a~~Avansert kunnskap om utvalgte formuesforbrytelser
- ~~a~~Avansert kunnskap om foretaksstraff
- ~~Inngående~~g~~od~~ kunnskap om konkurrens
- ~~k~~Kunnskap om årsaker til kriminalitet og teorier om straffens formål, berettigelse og virkning

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal~~kan studenten ~~kunne~~:

- ~~i~~Identifisere og løse strafferettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- ~~f~~Forklare strafferettens plass i rettssystemet, straffelovgivningens oppbygning og sammenhengen mellom strafferett og straffeprosess
- ~~r~~Redegjøre for forholdet mellom strafferett, statsforfatningsrett og folkerett, herunder menneskerettigheter.
- ~~r~~Redegjøre for begrunnelsen for straff og ulike straffeteorier.

3) Pensum

- Ståle Eskeland, Strafferett 4. utgave kap. II pkt. 4 og 5, kap. III, kap. IV, Del 2 s.187-190, kap. VII, kap. VIII, kap. IX, kap. X, kap. XI, kap. XII med unntak av pkt. 2.2.2, pkt. 3 og pkt.4, kap. XIII, Del 5 s. 493- 494 og kap. XX (ca. 290 sider).

- Magnus Matningsdal, Spesiell norsk strafferett
 - kap.1, 2, 6, 7, 8,
 - kap 9 med unntak av pkt.9.10,
 - kap. 10,
 - kap. 11 med unntak av pkt. 11.8-11.11,
 - kap. 12 med unntak av pkt. 12.5,
 - kap. 13 med unntak av pkt. 13.6-13.7,
 - kap. 15,
 - kap. 16 med unntak av pkt. 16.10 og 16.12,
 - kap. 17. med unntak av pkt. 17.8-17.9,
 - kap. 18 med unntak av pkt.18.4,
 - pkt.19.1,
 - pkt. 20.1-20.4,
 - pkt. 21.1-21.2,
 - kap. 22 med unntak av pkt. 22.4,
 - kap. 23 med unntak av pkt. 23.6-23.9,
 - kap. 26 med unntak av pkt. 26.8-26.9,
 - kap. 27 med unntak av pkt. 27.6-27.7,
 - kap. 28 med unntak av pkt. 28.9-28.10,
 - kap. 29 med unntak av pkt. 29.5,
 - kap. 30 med unntak av pkt.30.5,
 - kap. 31 med unntak av pkt. 31.10-31.11,
 - kap. 32 med unntak av pkt. 32.4-32.5,
 - kap. 37 med unntak av pkt. 37.10-37.11,
 - kap. 38 med unntak av pkt. 38.4-38.5,
 - kap. 39 med unntak av pkt. 39.11-39.12,
 - kap. 43 med unntak av pkt. 43.10 og 43.12,
 - kap. 44 med unntak av pkt.44.3,
 - kap. 45 med unntak av pkt. 45.7,
 - kap. 46 med unntak av pkt.46.3,
 - kap. 49 med unntak av pkt. 49.9,
 - kap. 50 med unntak av pkt.50.4,
 - kap. 52 med unntak av pkt. 52.9 og
 - kap. 53 med unntak av pkt. 53.4 (ca. 225 sider).

Rettergang (20 sp)

Faget rettergang omhandler reglene for behandling av sivile saker og straffesaker og består av to disipliner - sivilprosess og straffeprosess, med like mange studiepoeng fordelt på hvert fag.

Sivilprosess

1) Faglig innhold

Sivilprosess omhandler reglene for domstolsbehandling av sivile saker. Prosessreglene bestemmer hvordan en må gå frem for å få rettslig beskyttelse for de posisjoner og/eller rettigheter som fremgår av de materielle regler. Faget omhandler prosessrettslige prinsipper og tvistelovens regler for saksbehandlingen. Kravet til rettfærdig rettergang er av fundamental betydning, og grunnlaget for mer

spesifikke prinsipper, som kontradiktorisk saksbehandling og likebehandling. I sivile saker er det opp til den enkelte part å utrede en sak og ta standpunkt til om den skal bringes inn for domstolene. Dette har betydning for utforming av regler og prinsipper på området. Disposisjonsprinsippet og forhandlingsprinsippet står her sentralt.

Disposisjonsprinsippet går ut på at det er partene som har herredømme over gjenstanden for prosessen. Kjernen i forhandlingsprinsippet er at partene har hovedansvaret for å skaffe til veie det faktiske grunnlaget for rettens avgjørelse, og at retten bare kan bygge på de påstandsgrunnlag som partene har påberopt. De øvrige sivilprosessrettslige prinsipper omhandles også; muntlig saksbehandling, bevisumiddelbarhet, offentlig saksbehandling, aktiv saksstyring og konsentrasjon av prosessen, proporsjonalitet, bevisfrihet og legdommerdeltakelse.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal~~ har studenten ~~ha~~:

- ~~a~~Avansert kunnskap om prinsippene som gjelder for behandling av sivile saker, herunder den menneskerettslige forankringen av disse.
- ~~a~~Avansert kunnskap om reglene om de alminnelige domstolars stedlige kompetanse
- ~~a~~Avansert kunnskap om reglene om partsevne og prosessuell handleevne
- ~~a~~Avansert kunnskap om reglene om søksmålgjenstand, søksmålssituasjon og partstilknytning.
- ~~Inngående g~~God kunnskap om utforming av stevning og tilsvær
- ~~g~~God kunnskap om rettens forhold til partenes prosesshandlinger
- ~~Inngående g~~God kunnskap om rettskraftreglene
- ~~Inngående g~~God kunnskap om de øvrige forutsetninger som må foreligge for at en sak skal kunne tas til realitetsbehandling
- ~~Inngående g~~God kunnskap om behandling ved allmennprosess
- ~~Inngående g~~God kunnskap om hvilke bevis som kan føres, samt beviskravene

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal~~ kan studenten ~~kunne~~:

- ~~i~~Identifisere og løse sivilprosessrettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- ~~B~~Benytte de prinsipper som gjelder for behandling av sivile saker i rettslig argumentasjon
- ~~b~~Beskrive de enkelte skritt i saksbehandlingen for domstolene
- ~~f~~Forstå og analysere hvilke roller og oppgaver de ulike aktørene har
- ~~f~~Forstå og analysere etiske problemstillinger aktørene kan bli stilt overfor

3) Pensum

- Jens Edvin A. Skoghøy: Tvisteløsning 2.utgave (2014), pkt. 1.1, kap. 4, pkt. 5.1-5.3, punkt 6.1, punkt 6.3.1-6.3.4, kap. 7 med unntak av punkt 7.4.4 og 7.5, kap. 10, punkt 11.1, punkt 12.1-12.5 med unntak av punkt 12.3.2-12.3.6, punkt 13.1, 13.3, 13.5, 13.6 og 13.7, kap 17.

Straffeprosess

1) Faglig innhold

Det grunnleggende krav i straffeprosessen er at rettergangen skal være mest mulig betryggende. Dette betyr at de faktiske forhold så langt det lar seg gjøre blir klarlagt og at de rettslige spørsmål blir riktig avgjort, slik at ingen blir uriktig domfelt. Dette kravet må avveies mot hensynet til en hurtig og effektiv rettergang. Ved avveiningen av hensynene må det ses hen til sakens alvorlighet. Straffeprosess omhandler reglene for hvordan straffbare handlinger skal etterforskes og hvordan saker om straff skal behandles i retten. I straffesaker har politi og påtalemyndighet ansvar for å forberede saken gjennom etterforskning og påtalebeslutning før den bringes inn for domstolene. Hovedvekten i faget er på straffeprosessuelle prinsipper og straffeprosesslovens regler for saksbehandling. Det gjelder mer detaljerte prinsipper som er retningsgivende for prosessen: Anklageprinsippet (domstolene trer bare i virksomhet etter begjæring av en påtaleberettiget), offentlighetsprinsippet, muntlighet i saksbehandlingen og bevisumiddelbarhet. Spørsmålene om adgangen til å lese opp tidligere avgitte forklaringer under hovedforhandlingen, tempoet i saksbehandlingen og adgangen til å straffeforfølge når det allerede er reagert på forholdet med en sanksjon (dobbelstraff), er særlig blitt påvirket av EMK og EMDs praksis.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling skal har studentene nnha:

- aAvansert kunnskap om prinsippene som gjelder for behandling av straffesaker
- aAvansert kunnskap om siktedes rettigheter og plikter
- aAvansert kunnskap om fornærmedes rettsstilling
- aAvansert kunnskap om reglene om varetektsfengsling
- avansert kunnskap om prinsippene for behandling av straffesaker, herunder kompetansefordelingen mellom påtalemyndighet og domstol
- ~~Avansert kunnskap om forholdet mellom tiltalebeslutning og dom~~
- ~~Avansert kunnskap om forholdet mellom skyldspørsmålet og straffespørsmålet~~
- aAvansert kunnskap om hvilke bevis som kan føres, samt beviskravene
- avansert kunnskap om generelle vilkår for bruk av tvangsmidler
- Inngående~~God~~ kunnskap om rettskraftreglene
- Inngående~~g~~God kunnskap om reglene om bruk av skjult fjernsynsovervåking, teknisk sporing, telefonavlytting og annen -kommunikasjonskontroll
- Inngående~~g~~God kunnskap om utforming av tiltalebeslutning
- Inngående~~g~~God kunnskap om reglene om forsvarer og bistandsadvokat
- Inngående~~g~~God kunnskap om reglene om gjennomføring av hovedforhandling og dom i tingretten
- kKunnskap om organiseringen av påtalemyndigheten
- Kunnskap om reglene om forelegg som straff.

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling ~~skal kan~~ studenten ~~kunne~~:

- ~~id~~identifisere og løse straffeprosessrettslige problemstillinger på en metodisk forsvarlig måte
- ~~bBb~~benytte de prinsippene som gjelder for behandling av straffesaker i rettslig argumentasjon
- ~~bBb~~beskrive de enkelte skritt i saksbehandlingen for domstolene
- ~~fFf~~forstå og analysere hvilke roller og oppgaver de ulike aktørene har
- ~~fFf~~forstå og analysere etiske problemstillinger aktørene kan bli stilt overfor

3) Pensum

- _____ Johs. Andenæs: Norsk straffeprosess, 4. utgave, samlet utgave ved Tor-Geir Myhrer, Oslo 2009: Kap. 1-4, kap. 6, kap. 7 pkt. I-VI, kap. 8 pkt. I-III, kap. 9-12, kap. 18, kap. 21-29, kap. 31-32, kap. 33 pkt. V, kap. 34-38, kap. 41-42, kap. 44-46, kap. 49, kap. 51, kap. 53-58.

Generell kompetanse:

Etter bestått 4. avdeling kan studenten:

- anvende sine kunnskaper og ferdigheter om menneskerettigheter til å identifisere og løse menneskerettslige problemstillinger på flere rettsområder
- anvende kunnskap om internasjonal rett til å identifisere og løse folkerettslige- og internrettslige problemstillinger
- identifisere og analysere sammenhenger mellom sentrale prinsipper for rettergang
- utføre omfattende selvstendig arbeid, både skriftlig og muntlig, innenfor rettsområdene som inngår på avdelingen
- løse problemstillinger på rettsområdene som inngår på avdelingen, individuelt og i samarbeid med andre
- kommunisere rettslige resonnementer innenfor rettsområdene på avdelingen på en tydelig og presis måte, skriftlig og muntlig, til fagfellesskapet og allmennheten
- identifisere og reflektere over yrkesetiske dilemma som arbeid med fagene på avdelingen kan lede til, og analysere og håndtere disse på en forsvarlig måte

Læringsutbyttebeskrivelsene i studieplanen for masterstudiet i rettsvitenskap (fom. høsten 2016)

Kunnskap

En master i rettsvitenskap har:

- avansert kunnskap om juridisk metodelære
- god faglig kunnskap innenfor sentrale rettsområder
- avansert faglig kunnskap innenfor utvalgte rettsområder
- avansert faglig kunnskap innenfor selvvalgte fag
- spesialisert innsikt innenfor emnet som dekkes av masteroppgaven
- god kunnskap om det idemessige grunnlaget for rettsstaten
- god kunnskap om, og forståelse av rettssystemets rolle nasjonalt og internasjonalt
- god kunnskap om rettens internasjonale aspekt
- god kunnskap om etiske utfordringer og juristers rolle i samfunnet
- inngående kunnskap om rettsvitenskapelige metoder og hovedlinjene i den rettsteoretiske diskusjonen

Ferdigheter

En master i rettsvitenskap kan:

- identifisere og analysere rettslige problemer av teoretisk eller praktisk art på en metodisk og etisk forsvarlig måte, herunder utrede og vurdere relevant faktum
- anvende norske og internasjonale rettskilder på en kritisk og selvstendig måte.
- foreta kritisk vurdering av gjeldende rett og drøfte behov for endringer
- gjennomføre et selvstendig utredningsprosjekt og et avgrenset forskningsprosjekt under veiledning og i tråd med forskningsetiske normer
- fremstille rettslige resonnementer på en tydelig og presis måte, skriftlig og muntlig til fagfellesskapet og allmennheten
- holde seg faglig oppdatert og videreutvikle sine ferdigheter
- organisere og anvende omfattende og kompleks informasjon, og herunder evne å dele problemstillinger opp i underproblemstillinger

Generell kompetanse

En master i rettsvitenskap kan:

- anvende de ovennevnte kunnskaper og ferdigheter individuelt og i samarbeid med andre,
- kommunisere rettslige resonnementer på en tydelig og presis måte, skriftlig og muntlig til fagfellesskapet og allmennheten
- anvende juridiske kunnskaper og ferdigheter på nye rettsområder
- identifisere yrkesetiske problemstillinger, herunder forskjellige former for press som jurister kan utsettes for, og kunne håndtere disse på en forsvarlig måte.
- anvende de ovennevnte kunnskaper og ferdigheter til å gjennomføre arbeidsoppgaver innenfor gitte tidsrammer

En kandidat med fullført kvalifikasjon skal ha følgende totale læringsutbytte definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

KUNNSKAP

Bachelor (1. syklus)	Master (2. syklus)	Ph.d. (3. syklus)
<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>
- har bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor fagområdet	- har avansert kunnskap innenfor fagområdet og spesialisert innsikt i et avgrenset område	- er i kunnskapsfronten innenfor sitt fagområde og behersker fagområdets vitenskapsteori og/eller kunstneriske problemstillinger og metoder
- kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet	- har inngående kunnskap om fagområdets vitenskapelige eller kunstfaglige teori og metoder	- kan vurdere hensiktsmessigheten og anvendelsen av ulike metoder og prosesser i forskning og faglige og/eller kunstneriske utviklingsprosjekter
- kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet	- kan anvende kunnskap på nye områder innenfor fagområdet	- kan bidra til utvikling av ny kunnskap, nye teorier, metoder, fortolkninger og dokumentasjonsformer innenfor fagområdet
- har kunnskap om fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet	- kan analysere faglige problemstillinger med utgangspunkt i fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet.	

FERDIGHETER

Bachelor (1. syklus)	Master (2. syklus)	Ph.d. (3. syklus)
<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>
- kan anvende faglig kunnskap og relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg	- kan analysere eksisterende teorier, metoder og fortolkninger innenfor fagområdet og arbeide selvstendig med praktisk og teoretisk problemløsning	- kan formulere problemstillinger for, planlegge og gjennomføre forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid
- kan reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning	- kan bruke relevante metoder for forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklings-	- kan drive forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt

	arbeid på en selvstendig måte	internasjonalt nivå
- kan finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff og framstille dette slik at det belyser en problemstilling	- kan analysere og forholde seg kritisk til ulike informasjonskilder og anvende disse til å strukturere og formulere faglige resonnementer	- kan håndtere komplekse faglige spørsmål og utfordre etablert kunnskap og praksis på fagområdet
- kan beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer	- kan gjennomføre et selvstendig, avgrenset forsknings- eller utviklingsprosjekt under veiledning og i tråd med gjeldende forskningsetiske normer	

GENERELL KOMPETANSE

Bachelor (1. syklus)	Master (2. syklus)	Ph.d. (3. syklus)
<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>
- har innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger	- kan analysere relevante fag-, yrkes- og forskningsetiske problemstillinger	- kan identifisere nye relevante etiske problemstillinger og utøve sin forskning med faglig integritet
- kan planlegge og gjennomføre varierte arbeidsoppgaver og prosjekter som strekker seg over tid, alene og som deltaker i en gruppe, og i tråd med etiske krav og retningslinjer	- kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder for å gjennomføre avanserte arbeidsoppgaver og prosjekter	- kan styre komplekse tverrfaglige arbeidsoppgaver og prosjekter
- kan formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig, muntlig og gjennom andre relevante uttrykksformer	- kan formidle omfattende selvstendig arbeid og behersker fagområdets uttrykksformer	- kan formidle forsknings- og utviklingsarbeid gjennom anerkjente nasjonale og internasjonale kanaler
- kan utveksle synspunkter og erfaringer med andre med bakgrunn innenfor fagområdet og gjennom dette bidra til utvikling av god praksis	- kan kommunisere om faglige problemstillinger, analyser og konklusjoner innenfor fagområdet, både med spesialister og til allmennheten	- kan delta i debatter innenfor fagområdet i internasjonale fora
- kjenner til nytenkning og innovasjonsprosesser	- kan bidra til nytenkning og i innovasjonsprosesser	- kan vurdere behovet for, ta initiativet til og drive innovasjon

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
09.06.2016

Sak:
25/16

Pensumendring i alminnelig forvaltningsrett, spesiell forvaltningsrett – velferdsrett, spesiell forvaltningsrett – miljø- og ressursrett og erstatningsrett, 2. avdeling

Innstilling til vedtak:

Pensum i alminnelig forvaltningsrett endres til:

Bernt/Rasmussen: Frihagens forvaltningsrett bind 1 2. utgave (2010) kapittel 1-3 (100 sider).

Erik Magnus Boe: «Innføring i juss – Juridisk tenkning og rettskildelære», 3. utgave 2010 kapittel 6 (Regelanvendelse og skjønnsutøvelse – 11 sider) og 13.6 (Liv og lære – 1 ½ side) (inntas i Kompendium I).

Dokument 16 (2011-2012) Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven – kapittel 41: Legalitetsprinsippet – generelt (4 ½ side) (inntas i Kompendium I).

Jens Edvin A. Skoghøy: Det offentliges erstatningsansvar – noen grunnleggende problemstillinger i Lov, liv og lære. Festskrift til Inge Lorange Backer (2016) (14 sider) (inntas i Kompendium I).

Markus Lie Hoel: Objektivt erstatningsansvar for uriktig offentlig myndighetsutøvelse, Lov og Rett 2012 (16 sider) (inntas i Kompendium I).

Frode Innjord: Høyesterett og prøving av forvaltningsvedtak – hovedlinjer og utviklingstrekk i Lov – sannhet – rett (33 sider) (inntas i Kompendium I).

Totalt ca. 190 sider

Pensum i spesiell forvaltningsrett – velferdsrett endres til:

Hege Brækhus «Folketrygdens ytelser til enslig mor eller far» (2016) (Endring: en oppdatering av artikkel med samme tittel i Jussens Venner hefte 3/2009) (inntas i Kompendium I).

Pensum i spesiell forvaltningsrett– miljø- og ressursrett endres til:

Hans Christian Bugge: Lærebok i miljøforvaltningsrett (4. utgave 2015) med unntak av punkt 3.5-3.6, 4.1-4.2, 8.5-8.9 og hele kapittel 10 – (Endring: hele kapittel 7 er pensum, 35 sider mer enn før pensumsendringen.)

Pensum i erstatningsrett endres til:

Bernt/Rasmussen: Frihagens forvaltningsrett bind 1 2. utgave (2010) kapittel 1-3 (100 sider).

De ovennevnte endringer trer i kraft fra og med studieåret 2016-2017.

Begrunnelse:

Avdelingsleder for 2. avdeling, Randi Sigurdsen, ønsker å foreta endringer i pensumet på fire fag på 2.avdeling. Fagene det gjelder er alminnelig forvaltningsrett, spesiell forvaltningsrett – velferdsrett, spesiell forvaltningsrett – miljø- og ressursrett og erstatningsrett. Hver av disse vil bli omtalt.

Vurderingene av endringer i pensum er dels en følge av at det er kommet ny pensumrelatert litteratur, dels ønske om å gjøre faglige endringer innenfor fag og dels behov for å endre pensum som følge av ny lovgivning.

Endringene skal tre i kraft fra og med studieåret 2016-2017.

Alminnelig forvaltningsrett (20 sp):

Tidligere har det vært vurdert å endre pensum fra Eckhoff/Smith: *Forvaltningsrett* (10. utgave 2014) til Hans Petter Graver: *Alminnelig forvaltningsrett* (4. utgave 2015). Sist dette ble vurdert var våren 2015. Det har vært antatt at Gravers bok vil være vanskeligere tilgjengelig for studentene. Derfor er Eckhoff/Smiths bok beholdt som hovedlitteratur i faget, selv om dette læreverket har visse svakheter knyttet til pedagogisk fremstillingsform og fordi det er ønske om en dypere fremstillinger av enkelte emner. Når Eckhoff/Smith er valgt videreført som pensumlitteratur, skyldes det også at det har vært annonsert at Jan Fridthjof Bernt og Ørnulf Rasmussen ville komme både med en ny utgave av *Frihagens forvaltningsrett* bind 1, samt et nyskrevet bind 2 (eventuelt ett samlet verk). Faglærerne mener Bernt/Rasmussens bok (bind 1) er en bedre og lettere tilgjengelig lærebok, men ulempen er at den i det vesentlige omhandler pensum som inngår i alminnelig forvaltningsrett I, og ikke del II. Dersom bokverket var blitt ferdigstilt av Bernt og Rasmussen, er det grunn til å anta at dette ville dekket kravene til faglig innhold og læringsutbytte i faget. Dermed ville dette vært et naturlig førstevalg som pensumlitteratur. Signalene fra forlaget er imidlertid nå at det er usikkert om det kommer ny utgave og nytt bind 2. Randi Sigurdsen har derfor vært i kontakt med Jan Fridthjof Bernt som opplyser at han vil diskutere videre arbeid med bokprosjektet med Ørnulf Rasmussen, men at han selv tar sikte på å arbeide med prosjektet med tanke på ferdigstilling sommeren 2017. Sigurdsen vil holde videre kontakt med Bernt og Det juridiske fakultet i Bergen for å være orientert om arbeidet med dette bokverket. Hvis Bernt og Rasmussen ikke fullfører prosjektet, bør det gjøres en ny vurdering av en helt eller delvis endring fra Eckhoff/Smith til Gravers bok i forvaltningsrett.

En fordel med Gravers bok er at den i langt større grad enn Eckhoff/Smith trekker linjer til EU-/EØS-retten. Ett tema som det kan være grunn til å inkludere i pensum, er anskaffelsesrett der reglene i stor grad har EØS-rettslig opphav. Dette er et praktisk viktig rettsområde med et komplisert regelverk. Temaet er behandlet i Gravers bok, men ikke i gjeldende pensumlitteratur.

En endring av hovedpensum i alminnelig forvaltningsrett, bør imidlertid utredes nøye av faglærerne for å sikre at pensum tilfredsstiller kravene til læringsutbytte. Sigurdsen foreslår derfor at det blir arbeidet med dette spørsmålet gjennom studieåret 2016/2017 og at det våren 2017 blir fremlagt et endelig forslag til SU om større endringer av pensum i alminnelig forvaltningsrett. Da vet vi forhåpentligvis mer om det kommer en ny utgivelse fra Bernt og Rasmussen. Imidlertid er det grunn til å foreta endringer med virkning fra studieåret 2016/2017.

Forslag til endringer gjeldende fra studieåret 2016/2017:

Følgende litteratur foreslås tatt ut av dagens pensum (totalt ca. 134 sider):

Ida Hjort Kraby: Hva er lov? (15 sider – Kompendium I)

Johan Greger Aulstad: Forholdet mellom domstolene og forvaltningen i norsk rett (19 sider – Kompendium I).

Torstein Eckhoff: Rettskildelære, 5. utgave ved Jan E. Helgesen (2001) kapittel 2-3 og kapittel 5 IV (100 sider).

Følgende litteratur foreslås tatt inn (totalt ca. 190 sider):

- 1) *Bernt/Rasmussen: Frihagens forvaltningsrett bind 1 2. utgave (2010) kapittel 1-3 (100 sider).*
- 2) *Erik Magnus Boe: «Innføring i juss – Juridisk tenkning og rettskildelære», 3. utgave 2010 kapittel 6 (Regelanvendelse og skjønnsutøvelse – 11 sider) og 13.6 (Liv og lære – 1 ½ side) (Foreslått inntatt i Kompendium I).*
- 3) *Dokument 16 (2011-2012) Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven – kapittel 41: Legalitetsprinsippet – generelt (4 ½ side) (Foreslått inntatt i Kompendium I).*
- 4) *Jens Edvin A. Skoghøy: Det offentliges erstatningsansvar – noen grunnleggende problemstillinger i Lov, liv og lære. Festskrift til Inge Lorange Backer (2016) (14 sider) (Foreslått inntatt i Kompendium I).*
- 5) *Markus Lie Hoel: Objektivt erstatningsansvar for uriktig offentlig myndighetsutøvelse, Lov og Rett 2012 (16 sider) (Foreslått inntatt i Kompendium I).*
- 6) *Frode Innjord: Høyesterett og prøving av forvaltningsvedtak – hovedlinjer og utviklingstrekk i Lov – sannhet – rett (33 sider) (Foreslått inntatt i Kompendium I).*

Begrunnelse for endringsforslagene:

Også i fjor ble det foreslått å ta ut Kraby og Aulstads artikler samt deler av Eckhoffs Rettskildelære. Grunnlovfestingen av legalitetsprinsippet (Grl. § 113) samt nyere rettspraksis gjør Krabys artikkel fra 1996 mindre aktuell. Aulstads artikkel er også mindre aktuell fordi hans tema blir behandlet i hovedlitteraturen. Aulstad deler denne oppfatningen.

Det er 15 år siden siste utgave av Eckhoffs bok i rettskildelære, og det er uklart om det vil komme noen ny utgave. Slik det ble opplyst til SU i fjor, er det kun en liten del av studentene som kjøper denne boka. Sigurdsen foreslår derfor å ta ut hele boka og heller ta inn hele kapittel 2 i Asbjørn Kjønstad og Aslak Syse, Velferdsrett 1 (2012). I dette kapitlet blir det gitt en omtale av spesielle rettskildemessige spørsmål på velferdsrettsområdet (19 sider). Ettersom denne boka inngår som en del av pensum i Spesiell forvaltningsrett – velferdsrett er det naturlig å se denne tilføyselsen som en pensumendring i dette faget.

Ad. 1) og 2) For å styrke studentenes forståelse av de spesielle sider ved forvaltningens virksomhet som er rettet mot borgerne, mener Sigurdsen at de tre første kapitlene i Bernt/Rasmussen *Frihagens forvaltningsrett* bind 1 bør tas inn. Denne fremstillingen er utdypende og supplerer Eckhoff/Smith. I all hovedsak omhandler disse tre kapitlene overordnede spørsmål samt temaer som inngår i alminnelig forvaltningsrett II. Sigurdsen anser at det er av mindre betydning at fremstillingen er noen år gammel. Dette er en bok studentene må kjøpe, men de slipper å kjøpe rettskildelæreboka. Dessuten vil de kunne ha nytte av Bernt og Rasmussens fremstilling i sin innlæring av alminnelig forvaltningsrett I. Forslaget om å ta inn kapitlene i Boes

bok *Innføring i juss – Juridisk tenkning og rettskildelære* er en følge av et ønske om å øke studentenes generelle forståelse av grunnleggende forvaltningsrettslig tenkning.

Avdelingsleder for 1. avdeling Kristine Korsnes har opplyst at Boes bok sannsynligvis vil utgå fra pensum fra studieåret 2017/2018, fordi det er ventet en ny bok av Synne Sæther Mæhle og Ragna Aarli. Dermed vil det være aktuelt neste vår å på nytt å vurdere endring av denne del av pensum for 2. avdeling.

Ad. 3) Vedtakelsen av Grunnloven § 113 har gjort noe av den gjeldende pensumlitteraturen mindre aktuell. I Eckhoff/Smith er legalitetsprinsippet beskrevet, men denne fremstillingen bør suppleres med en mer oversiktlig fremstilling av de to ulike tilnærmingsmåtene til legalitetsprinsippet, fordi dette er noe mange studenter strever med å få oversikt over. Sigurdsen har ikke funnet noen egnet fremstilling i litteraturen og foreslår der å ta inn noen sider fra Menneskerettighetsutvalgets fremlegg til Stortinget. Dette er å anse som forarbeider, og skal av den grunn ikke være pensumlitteratur. Men all den tid dette er den enkleste, men samtidig en opplysende fremstilling, foreslås denne.

Ad. 4 og 5) Ifølge beskrivelsen av læringsutbytte har studentene etter bestått 2. avdeling «avansert kunnskap om virkningen om når feil ved et vedtaks innhold eller måten det er blitt til på, fører til ... at det offentlige blir erstatningsansvarlige». Dette læringskravet er ikke tilstrekkelig ivaretatt i dagens pensumsituasjon, fordi erstatningsrettslige spørsmål i begrenset grad er behandlet i Eckhoff/Smith. Det foreslås derfor å ta inn disse to artiklene. Skoghøys artikkel er en oversikt over aktuelle ansvarsgrunnlag, mens Hoels artikkel en dypere fremstilling av objektivt ansvar ved uriktig myndighetsutøvelse. Hoels artikkel er en analyse av en dom (Rt. 20 som er gjenstand for særlig gjennomgang i seminar i alminnelig forvaltningsrett II. Et hovedformål med å ta artikkelen inn som en del av pensumlitteraturen, er at den vil bli benyttet som ledd i studentenes analyse av dommen.

Ad. 6) Domstolenes adgang til å prøve forvaltningsvedtak er en vanskelig tematikk for studentene. Det vil derfor være en styrke for studentene at dette temaet blir fremstilt av flere forfattere. Innjords artikkel gir en god og utdypende fremstilling av temaet, noe som vil være en styrke for at studentene skal oppnå det forventede læringsutbyttet.

Det er forslag om å ta ut ca. 134 sider og å ta inn 180 sider. Dermed vil pensummengden øke med ca. 54 sider. Totalt vil pensum i dette faget være ca. 550 sider som er mer enn 150 sider under «normen» for et fag normert til 20 studiepoeng (35 sider x 20 = 700 sider). De foreslåtte endringer i pensum vil både styrke grunnleggende forståelse i faget og gi utfyllende kunnskap innenfor gitte emner.

Spesiell forvaltningsrett – Velferdsrett (9 sp)

Det er ikke grunnlag for å gjøre større endringer i pensum. Imidlertid er det skjedd betydelige endringer i Folketrygdloven kapittel 15, slik at Hege Brækhus sin artikkel «*Folketrygdens ytelser til enslig mor eller far*» i Jussens Venner 3/2009 ikke er oppdatert hva gjelder senere lovendringer. Brækhus har derfor skrevet om/oppdatert artikkelen. Den nye versjonen er gjort tilgjengelig for studentene som nå er på 2. avdeling. Det foreslås derfor at den nye versjonen av artikkelen er gjeldende pensum og inngår i Kompendium I.

I henhold til det som er sagt under behovet for endringer av pensum i Alminnelig forvaltningsrett, er det forslag om å ta inn hele kapittel 2 i Kjønsdal/Syse Velferdsrett I – 19 sider. Dermed øker pensum i denne delen av spesiell forvaltningsrett. Det må imidlertid ses i sammenheng med at det er en underdekning av pensum i alminnelig forvaltningsrett. Fra forlaget er det meldt at det vil komme ny utgave av Velferdsrett I våren 2017.

Spesiell forvaltningsrett – Miljø- og ressursrett (5 sp)

Fra studentene har det vært etterspurt å få mer undervisning i plan- og bygningsrett. Dette er et rettsområde som er praktisk viktig, og faglærerne Ingvild Jacobsen og Elise Johansen støtter derfor forslaget om en utvidelse av pensum. Jeg viser til deres begrunnelse gitt i e-post fra Elise Johansen:

«Jeg og Ingvild har diskutert din forespørsel om hvorvidt det bør innlemmes mer plan- og bygningsrett i miljørettsundervisningen. Vi er begge av den klare oppfatning at det bør det. Dette fordi det er et praktisk rettsområde som mange av våre studenter vil befatte seg med når de kommer ut i yrkeslivet. Temaet behandles i pensumbokens kapittel 7. Vår mening er videre at en større innlemmelse av dette temaet (punkt 7-1 - 7-4 samt 7.10 er allerede pensum) ikke bør medføre at andre deler tas ut. En økning av pensum i miljøforvaltningsrett kan forsvares på følgende grunnlag:

- Pensumboken er lettest i den forstand at Bugge skriver lettfattelig og i all hovedsak behandler hovedtrekk, grunnprinsipper og sentrale problemstillinger. Studentene utfordres i liten grad på detaljnivå.*
- De deler som foreslås innlemmet behandler spørsmål som er sentrale i den alminnelige forvaltningsrett. Det kan derfor argumenteres for at det bør ses hen til den samlede forvaltningsrettslige pensum når antall sider i miljøforvaltningsretten vurderes.*

Om hele kapittel 7 tas inn i pensum betyr det en økning i sidetall på 35 sider. Ved å ta inn hele kapittel 7 vil følgende temaer behandles: kommuneplan (7.5), reguleringsplan (7.6), utbyggingsavtaler (7.7), byggesaksbehandlingen (7.8), midlertidig forbud mot tiltak (7.9) og strandvernet (7.11).

Som et minimum bør kapittel 7.5 til 7.7 tas inn. Det utgjør 32 sider.»

Det foreslås at hele kapittel 7 i Hans Christian Bugge: *Lærebok i miljøforvaltningsrett* (4. utgave 2015) inngår i pensum, 35 sider økning av pensum. Selv om dette går noe utover rammene for antall sider i dette faget, er det som faglærerne viser til, temaer som er nært knyttet til den alminnelige forvaltningsrett. Av den grunn mener Sigurdsen det kan forsvares at sidetallet i dette faget blir overskredet noe, når sidetallet i alminnelig og spesiell forvaltningsrett totalt sett ikke blir overskredet.

Erstatningsrett (7 sp)

Etter å ha sammenholdt fagplanen (-beskrivelsen) mot gjeldende pensum i erstatningsrett, ser vi at det er manglende samsvar på ett punkt. Det gjelder kunnskap til reglene om utmåling av tingskade, formueskade og personskade, der ménerstatning og oppreisning er inntatt i gjeldende pensum, men ikke utgangspunktene for erstatningsutmålingen. Vi legger til grunn at dette beror på en inkurie som er skjedd i forbindelse med endringen av lærebok i fjor. Verken tidligere avdelingsleder eller de som har vurdert pensumlitteraturen, har kunnet gi en forklaring på dette.

Sigurdsen foreslår å ta inn punkt 12.1-12.3 (Skade og erstatningskrav – utgangspunkter (14 sider), EØS-rettens betydning ved erstatningsutmålingen (3 sider) og Fastsettelse av skadens størrelse – alminnelige prinsipper (12 sider) i tillegg til punkt 12.6-12.8 som nå er pensum (Ménerstatning, Oppreisning og Lemping). Dette medfører et tillegg av 29 sider pensum, slik at pensum i større grad vil samsvare med hva som gjaldt før endring av lærebok.

Totalt pensum i faget vil da være ca. 340 sider som er nesten 100 sider mer enn normen for et fag med 7 studiepoeng (35 sider x 7 = 245 sider). I fjorårets forslag til endringen av pensum er det opplyst at det totale pensumet vil være 317 sider, hvorav ca. 50 sider med petit-stoff. Av det foreslåtte pensumstillegget er ca. 3 sider i petit.

Oppsummering

Med de foreslåtte endringene vil pensum være:

Alminnelig forvaltningsrett:

Torstein Eckhoff/Eivind Smith: Forvaltningsrett (10. utgave 2014) unntatt kapittel 4, kapittel 10 og kapittel 33 V-VI.

Jan Fridthjof Bernt: «Det kommunale selvstyret og kommunene og særlovgivningen» i Bernt, Overå og Hove: Kommunalrett (4. utgave 2002) kapittel I punkt 1, 2, 4 og 5 og kapittel IX (24 sider) (Kompendium I).

Nytt pensum:

Bernt/Rasmussen: Frihagens forvaltningsrett bind 1 2. utgave (2010) kapittel 1-3 (100 sider).

Erik Magnus Boe: Innføring i juss – Juridisk tenkning og rettskildelære, 3. utgave 2010 kapittel 6 og 13.6 (13 sider) (Foreslått inntatt i Kompendium I).

Jens Edvin A. Skoghøy: Det offentlige erstatningsansvar – noen grunnleggende problemstillinger i Lov, liv og lære. Festskrift til Inge Lorange Backer (2016) (14 sider) (Foreslått inntatt i Kompendium I).

Markus Lie Hoel: Objektivt erstatningsansvar for uriktig offentlig myndighetsutøvelse, Lov og Rett 2012 (16 sider) (Foreslått inntatt i Kompendium I).

Frode Innjord: Høyesterett og prøving av forvaltningsvedtak – hovedlinjer og utviklingstrekk i Lov – sannhet – rett Norges Høyesterett 200 år (33 sider) (Foreslått inntatt i Kompendium I).

Spesiell forvaltningsrett – Velferdsrett:

Lena L. Bendiksen og Trude Haugli: Sentrale emner i barneretten (2. utgave 2015) kapittel 4 og kapitlene 13-24.

Asbjørn Kjønsdal og Aslak Syse: Velferdsrett I (5. utgave 2012) Kapittel 2, 4, punkt 5.2, 5.4, 6.1, 6.4, 8.4-8.5, 9.5-9.8, 9.10-9.12, 10.3-10.6 og 10.9-10.10. (Endring: hele kapittel 2 er pensum).

Hege Brækhus «Folketrygdens ytelser til enslig mor eller far» (2016) (Endring: en oppdatering av artikkel med samme tittel i Jussens Venner hefte 3/2009) (Foreslått inntatt i Kompendium I).

Spesiell forvaltningsrett – Miljø- og ressursrett

Hans Christian Bugge: Lærebok i miljøforvaltningsrett (4. utgave 2015) med unntak av punkt 3.5-3.6, 4.1-4.2, 8.5-8.9 og hele kapittel 10 – (Endring: hele kapittel 7 er pensum).

Erstatningsrett

Viggo Hagstrøm og Are Stenvik: Erstatningsrett (2015).

Følgende kapitler og punkter: Punktene 1.1-1.2, hele kapittel 3, punktene 4.1-4.4 og 4.6-4.8, hele kapittel 5, punktene 6.1-6.2, 6.4, 7.1 og 8.1-8.5.1, hele kapittel 9, punktene 10.1-10.3, 11.1-11.8, 12.1-12.3 og 12.6-12.8.

I øvrige fag er det ikke forslag til endringer av pensum.

Kjersti Dahle
studieleder

—
kjersti.dahle@uit.no
77 64 41 92

Ingvild Stock-Jørgensen
rådgiver

—
ingvild.jorgensen@uit.no
77 64 62 91

Saksbehandler: Line Gaare

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
09.06.2016

Sak:
26/16

Endring av emnebeskrivelsene for JUR-3619 Energy Law og JUR-3620 International law and armed conflict

Innstilling til vedtak:

Forslag til endrede emnebeskrivelser for JUR-3619 Energy Law og JUR-3620 International law and armed conflict vedtas. Endringen trer i kraft fra og med vårsemesteret 2017.

Begrunnelse:

I sak SU 2/16 (ephorte 2016/2247-2 og -3) ble emnebeskrivelsene for de fleste spesialfagene våre endret, slik at de er tråd med kravene etter kvalifikasjonsrammeverket. To av spesialfagene går imidlertid kun i vårsemesteret, og de fagansvarlige hadde heller ikke andre fag som arrangeres i høstsemesteret. Disse to emnene, JUR-3619 og JUR-3620, ble derfor utsatt da publiseringsfrist for vårens emner er senere enn for høstens emner.

Bakgrunnen for disse endringene er at vi er blitt oppmerksom på at de ikke tilfredsstiller kravene til læringsutbyttebeskrivelser etter det *Nasjonale kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring*. Som følge av dette endret fakultetsstyret studieplanen for masterstudiet i rettsvitenskap i sak JF 39-15. Endringene medførte at kategorien *generell kompetanse* ble tatt inn under læringsutbyttebeskrivelsene. I tillegg ble det foretatt endringer i begrepsbruken under *kunnskap*. Der vi tidligere hadde benyttet begrepene *avansert kunnskap* og *inngående kunnskap* rangert, skal avansert kunnskap heretter benyttes om materiell kunnskap og inngående kunnskap om vitenskapelige metoder og teorier.

I behandlingen av sak SU 2/16 besluttet Studieutvalget å ta utgangspunkt i fire punkter under *generell kompetanse* og la dem gjelde for samtlige spesialfag, men med faglig tilpasning til de enkelte fag. Nedenfor er dette eksemplifisert gjennom spesialfaget i JUR-3617 barnerett:

«Etter bestått spesialfag kan studenten:

- Anvende de ovennevnte barnerettslige kunnskapene og ferdighetene individuelt og i samarbeid med andre,
- Kommunisere barnerettslige resonnementer på en tydelig og presis måte, skriftlig og muntlig til fagfellesskapet og allmennheten

- *Anvende barnerettslige kunnskaper og ferdigheter på alle rettsområder og til alle arbeidsoppgaver og prosjekter hvor det er relevant*
- *Identifisere og reflektere over yrkesetiske dilemma som arbeid med barnerettslige problemstillinger særlig kan lede til, og håndtere disse på en forsvarlig måte»*

I samråd med de fagansvarlige (professor Nigel Bankes for JUR-3619 og professor Magne Frostad for JUR-3620) er det utarbeidet forslag til endringer av emnebeskrivelsene, i tråd med vedtaket i sak SU 2/16 og de endringer som ble gjort i studieplanen i sak JF 39-15.

Nigel Bankes har også foreslått noen mindre endringer i beskrivelsen av faglig innhold. Samtlige endringer i begge emnebeskrivelser er markert med understreket tekst i vedlegg én og to.

I vedlegg tre er læringsutbyttebeskrivelsen i studieplanen inntatt, og kvalifikasjonsrammeverkets deskriptorer for læringsutbytte følger av vedlegg fire.

Kjersti Dahle
Studiesjef

—

Ingvild Stock-Jørgensen
rådgiver

—

ingvild.jorgensen@uit.no
77 64 62 91

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 JUR-3619 Energy Law spring 2016 - with suggested changes
- 2 JUR-3620 International law and armed conflict - with suggested changes
- 3 Læringsutbyttebeskrivelsene i studieplanen for masterstudiet i rettsvitenskap
- 4 Kvalifikasjonsrammeverkets deskriptorer (læringsutbytte)

Læringsutbyttebeskrivelsene i studieplanen for masterstudiet i rettsvitenskap (fom. høsten 2016)

Kunnskap

En master i rettsvitenskap har:

- avansert kunnskap om juridisk metodelære
- god faglig kunnskap innenfor sentrale rettsområder
- avansert faglig kunnskap innenfor utvalgte rettsområder
- avansert faglig kunnskap innenfor selvvalgte fag
- spesialisert innsikt innenfor emnet som dekkes av masteroppgaven
- god kunnskap om det idemessige grunnlaget for rettsstaten
- god kunnskap om, og forståelse av rettssystemets rolle nasjonalt og internasjonalt
- god kunnskap om rettens internasjonale aspekt
- god kunnskap om etiske utfordringer og juristers rolle i samfunnet
- inngående kunnskap om rettsvitenskapelige metoder og hovedlinjene i den rettsteoretiske diskusjonen

Ferdigheter

En master i rettsvitenskap kan:

- identifisere og analysere rettslige problemer av teoretisk eller praktisk art på en metodisk og etisk forsvarlig måte, herunder utrede og vurdere relevant faktum
- anvende norske og internasjonale rettskilder på en kritisk og selvstendig måte.
- foreta kritisk vurdering av gjeldende rett og drøfte behov for endringer
- gjennomføre et selvstendig utredningsprosjekt og et avgrenset forskningsprosjekt under veiledning og i tråd med forskningsetiske normer
- fremstille rettslige resonnementer på en tydelig og presis måte, skriftlig og muntlig til fagfellesskapet og allmennheten
- holde seg faglig oppdatert og videreutvikle sine ferdigheter
- organisere og anvende omfattende og kompleks informasjon, og herunder evne å dele problemstillinger opp i underproblemstillinger

Generell kompetanse

En master i rettsvitenskap kan:

- anvende de ovennevnte kunnskaper og ferdigheter individuelt og i samarbeid med andre,
- kommunisere rettslige resonnementer på en tydelig og presis måte, skriftlig og muntlig til fagfellesskapet og allmennheten
- anvende juridiske kunnskaper og ferdigheter på nye rettsområder
- identifisere yrkesetiske problemstillinger, herunder forskjellige former for press som jurister kan utsettes for, og kunne håndtere disse på en forsvarlig måte.
- anvende de ovennevnte kunnskaper og ferdigheter til å gjennomføre arbeidsoppgaver innenfor gitte tidsrammer

En kandidat med fullført kvalifikasjon skal ha følgende totale læringsutbytte definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

KUNNSKAP

Bachelor (1. syklus)	Master (2. syklus)	Ph.d. (3. syklus)
<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>
- har bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor fagområdet	- har avansert kunnskap innenfor fagområdet og spesialisert innsikt i et avgrenset område	- er i kunnskapsfronten innenfor sitt fagområde og behersker fagområdets vitenskapsteori og/eller kunstneriske problemstillinger og metoder
- kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet	- har inngående kunnskap om fagområdets vitenskapelige eller kunstfaglige teori og metoder	- kan vurdere hensiktsmessigheten og anvendelsen av ulike metoder og prosesser i forskning og faglige og/eller kunstneriske utviklingsprosjekter
- kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet	- kan anvende kunnskap på nye områder innenfor fagområdet	- kan bidra til utvikling av ny kunnskap, nye teorier, metoder, fortolkninger og dokumentasjonsformer innenfor fagområdet
- har kunnskap om fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet	- kan analysere faglige problemstillinger med utgangspunkt i fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet.	

FERDIGHETER

Bachelor (1. syklus)	Master (2. syklus)	Ph.d. (3. syklus)
<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>
- kan anvende faglig kunnskap og relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg	- kan analysere eksisterende teorier, metoder og fortolkninger innenfor fagområdet og arbeide selvstendig med praktisk og teoretisk problemløsning	- kan formulere problemstillinger for, planlegge og gjennomføre forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid
- kan reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning	- kan bruke relevante metoder for forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklings-	- kan drive forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt

	arbeid på en selvstendig måte	internasjonalt nivå
- kan finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff og framstille dette slik at det belyser en problemstilling	- kan analysere og forholde seg kritisk til ulike informasjonskilder og anvende disse til å strukturere og formulere faglige resonnementer	- kan håndtere komplekse faglige spørsmål og utfordre etablert kunnskap og praksis på fagområdet
- kan beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer	- kan gjennomføre et selvstendig, avgrenset forsknings- eller utviklingsprosjekt under veiledning og i tråd med gjeldende forskningsetiske normer	

GENERELL KOMPETANSE

Bachelor (1. syklus)	Master (2. syklus)	Ph.d. (3. syklus)
<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>	<i>Kandidaten...</i>
- har innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger	- kan analysere relevante fag-, yrkes- og forskningsetiske problemstillinger	- kan identifisere nye relevante etiske problemstillinger og utøve sin forskning med faglig integritet
- kan planlegge og gjennomføre varierte arbeidsoppgaver og prosjekter som strekker seg over tid, alene og som deltaker i en gruppe, og i tråd med etiske krav og retningslinjer	- kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder for å gjennomføre avanserte arbeidsoppgaver og prosjekter	- kan styre komplekse tverrfaglige arbeidsoppgaver og prosjekter
- kan formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig, muntlig og gjennom andre relevante uttrykksformer	- kan formidle omfattende selvstendig arbeid og behersker fagområdets uttrykksformer	- kan formidle forsknings- og utviklingsarbeid gjennom anerkjente nasjonale og internasjonale kanaler
- kan utveksle synspunkter og erfaringer med andre med bakgrunn innenfor fagområdet og gjennom dette bidra til utvikling av god praksis	- kan kommunisere om faglige problemstillinger, analyser og konklusjoner innenfor fagområdet, både med spesialister og til allmennheten	- kan delta i debatter innenfor fagområdet i internasjonale fora
- kjenner til nytenkning og innovasjonsprosesser	- kan bidra til nytenkning og i innovasjonsprosesser	- kan vurdere behovet for, ta initiativet til og drive innovasjon

JUR-3619 Energy Law - 15 stp

The course is administered by

Faculty of Law

Type of course

Master level students.

Course contents

The course will cover the following topics: introduction to energy and energy law; energy policy - including links to energy security and environmental policy; ownership of energy resources; oil and gas licensing regimes; the protection of energy investments; the regulation of the energy industry ~~both and in particular~~ network bound industries; (electricity and natural gas) ~~and regulating for competition~~; legal issues associated with ~~particular energy sectors including selections from~~ the renewables sector (e.g. wind ~~and solar, hydro and geothermal~~) and energy conservation ~~including market based schemes (e.g. green and white certificates)~~

Admission requirements

Students should have a basic knowledge of administrative law and international law. Students who ~~does~~ not have admission to the Master of Law-studies at the Faculty of Law must contact the Faculty for information ~~about~~ required qualifications and how to apply for this course.

Objective of the course

Learning outcome:

Knowledge:

~~Having passed the exam, the student should have~~
- acquired advanced knowledge (AK) of energy ownership, licensing regimes, ~~and~~ the regulation of network bound industries ~~and regulating for competition~~ and
- knowledge (K) in relation to other aspects of the course.

Skills ~~and competences~~:

~~Having passed the exam, the student should be~~ able to

- identify and analyze legal problems of both theoretical and practical character in the energy sector.
- apply knowledge gained of energy law and regulatory concepts in a critical and independent way.
- identify and discuss limitations of the current law.
- construct and communicate legal reasoning, orally and in writing, in a clear and precise manner.
- have some appreciation for comparative method as a means for examining the legal regulation of a particular industrial sector.

General competence

After passing the specialization, the student can:

- Apply the knowledge and skills obtained in the field of Energy Law individually and in cooperation with others
- Communicate reasoning within the field of Energy Law in a clear and precise manner, orally and in writing to the academic community and the general public

- Apply knowledge and skills acquired within Energy Law in all jurisdictions and for all tasks and projects where relevant
- Identify and reflect on ethical dilemmas that may arise within the Energy Law area in particular and deal with these in a responsible manner

Language of instruction

All teaching will be held in English and the exam must be written in English.

Teaching methods

30 hours of teaching divided between lectures and seminars. Student participation is sought through discussion of the prescribed material.

Assessment

The course is assessed through a 6 hour written exam. The exam may include theoretical and/or scenario questions. Students may bring a dictionary into the examination room. The grading scale of A to F is applied, where F constitutes fail. Students who fail their examination are entitled to re-sit the examination, cf. Regulations for examinations at the University of Tromsø Sec. 22.

Date for examination

Written exam

The date for the exam can be changed. The final date will be announced at your faculty early in May and early in November.

Recommended reading/syllabus

Please see [our web pages](#) for the required reading list.

JUR-3620 International law and armed conflict - 15 stp

The course is administrated by

Faculty of Law

Type of course

International law and armed conflict is a course at master degree level. The students on the integrated masterprogramme in law may choose it as a partial fulfillment of the requirements for the elective part of the programme's fifth year, cf. Programme Specification for the Master's Degree in Jurisprudence at the University of Tromsø (Studieplan for graden Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø), Sec. 4. Following an application, other students may also be admitted to this course, cf. Regulations for the Elective Component in the Master's Degree Programme in Jurisprudence (Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap) (Regulation). Students at the Faculty of Law may only commence with the fifth year of the programme after they have passed the third year of the programme, cf. Regulation § 6 No. 3

Course contents

The course addresses the prohibition on the use of force in international law and its exceptions (jus ad bellum/use of force), as well as the rules applicable to armed conflicts when they break out (jus in bello/international humanitarian law). The latter includes limitations on the weapons and methods used and establishes protection against attacks on certain groups of individuals, like prisoners of war and civilians. The course will address both international customary law and treaty obligations in these fields, with main focus on the United Nations Charter, the four Geneva Conventions of 1949 and their additional protocols of 1977.

Admission requirements

Students should have basic knowledge of international law. For students on the integrated master programme in Tromsø, the course builds upon their knowledge of international law acquired during their first year of study.

Objective of the course

Knowledge:

Formatted: Font: Italic

Having passed the exam, the student ~~should have~~has:

- Advanced knowledge of the sources of international law and its methodology
- Advanced knowledge of the prohibition on the use of armed force
- Advanced knowledge of the right to self-defence
- Advanced knowledge of the United Nations Security Councils right to authorize the use of armed force
- Advanced knowledge of the general principles of international humanitarian law
- Advanced knowledge of the definition of combatant and their treatment
- Advanced knowledge of the rules regarding general protection of persons and property against the consequences of an armed conflict
- Advanced knowledge of certain kinds of civilian property granted enhanced protection
- Advanced knowledge of the methods and means of combat
- Advanced knowledge of the relationship of international humanitarian law to international human rights law
- Good knowledge of the right to use armed force by invitation of a host state
- Good knowledge of the different types of armed conflicts and the geographical area where

https://uit.no/utskriftStudiekatalog?p_document_id=387595

1/2

military operations may be undertaken

- Knowledge of the history of the law on the use of force and international humanitarian law
- ~~- Knowledge of the right to use armed force by invitation of a host state~~
- Knowledge of the disputed legality of humanitarian intervention and authorization by other authorities than the United Nations Security Council
- ~~- Knowledge of the different types of armed conflicts and the geographical area where military operations may be undertaken~~
- Knowledge of the rules protecting the environment in armed conflicts
- Knowledge of the application of international humanitarian law to international peace support operations
- Knowledge of the enforcement of international humanitarian law

Skills and competences:

Having passed the exam, the student will:

- Be able to identify and analyze legal problems of both theoretical and practical character regarding international law on armed conflicts
- Be able to apply his/her knowledge of international legal methodology in a critical and independent way
- Be able to identify and discuss de lege ferenda some of the most controversial topics within the fields of law covered
- ~~- Have obtained enhanced skills in constructing and communicating legal reasoning in a clear and precise manner~~
- Be able to use English terminology applicable to this field of law

General competence

After passing the specialization, the student can:

- Apply the obtained knowledge and skills in the field of the international law of armed conflict individually and in cooperation with others
 - Communicate reasoning within the field of the international law of armed conflict in a clear and precise manner, orally and in writing to the academic community and the general public
 - Apply knowledge and skills acquired within the law of international law of armed conflict to other fields of international law, tasks and projects, where relevant
 - Identify and reflect on ethical dilemmas that work with issues of relevance to the international law of armed conflict can lead to, and deal with these in a responsible manner
- ~~See also Specification for the Masters Degree in Jurisprudence at the University of Tromsø, Sec 1, last paragraph.~~

Language of instruction

All teaching will be held in English and the exam must be written in English.

Teaching methods

The teaching consists of a combination of lectures and seminars, comprising a total of 30 hours. The students are expected to be prepared and active during both lectures and seminars in discussing legal approaches to the issues at hand. Student participation is sought through discussions, voluntary case/case law presentations and participation in two moot courts at the end of the main sections of the course. Some of the lectures or seminars may be held by external guest speakers. The classes will be sought spread throughout the semester. Students are expected to study independently in periods of no seminars or lectures.

Assessment

The course is assessed through a 6 hours closed book written school exam where the student is nevertheless allowed to bring into the examination room a specific treaty collection identified in

https://uit.no/utskriftStudiekatalog?p_document_id=387595

Formatted: Font: Italic

Formatted: Font: Italic

Formatted: Font: Italic

advance by the Faculty of Law. The treaty collection may only contain underlining etc. in accordance with the Faculty's regulation on that matter. The student may also bring a dictionary, as long as it merely provides translations and no definitions. The exam may include theoretical and/or scenario questions. The grading scale of A to F is applied, where F constitutes fail. Students who fail their examination are entitled to re-sit the examination, cf. Regulations for examinations at the University of Tromsø Sec. 22.

Date for examination

Written

The date for the exam can be changed. The final date will be announced at your faculty early in May and early in November.

Recommended reading/syllabus

Recommended reading/curriculum can be found [here](#)

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
09.06.2016

Sak:
27/16

Emnebeskrivelse for emnet Indigenous Peoples rights to land, Resources and livelihood

Innstilling til vedtak:

Det vedlagte forslaget til emnebeskrivelse vedtas. Emnet skal ha navnet «Indigenous Peoples rights to land, resources and livelihood».

Begrunnelse:

I sak JF 11-16 ble emnet «legal protection of Indigeous Resources and livelihood» opprettet, se vedlegg tre. Saken var forut for dette behandlet av Studieutvalget i sak SU 6/16. Emnet er på 10 studiepoeng.

Emnet skal tilbys for første gang våren 2017, og emnebeskrivelsen må derfor publiseres innen 1. september. Fagansvarlig Øyvind Ravna har utarbeidet et endelig forslag til emnebeskrivelse, se vedlegg én. Han ber også om at emnet får navnet «Indigenous Peoples rights to land, resources and livelihood» fremfor det opprinnelig foreslåtte navnet, se ovenfor. Ravna har konferert med Else Grete Broderstad, faglig leder på Senter for samiske studier (SESAM), under utarbeidelse av emnebeskrivelsen for å sikre at den er i overensstemmelse med studieplanen og studieprogrammet forøvrig. Se vedlegg to for studieplanen for studieprogrammet.

Forslaget til emnebeskrivelse inneholder også forslag til pensum. Det totale pensumomfanget er på 754 sider. Ravna har diskutert dette med Else Grete Broderstad på SESAM, og hun har opplyst at pensumomfanget er på det nivået som gjelder for de øvrige emnene i programmet.

Eksamensformen vil være hjemmeeksamen uten etterfølgende muntlig prøve, som beskrevet i sak SU 6/16 og JF 11-16. Begrunnelsen for dette er at studenter både i Norge og Canada skal ha mulighet for å gjennomføre emnet. Lengden på hjemmeeksamen var i de ovennevnte sakene skissert tilsvarende som for JUR-6002 barnerett (to virkedager). Ravna har i forbindelse med utarbeidelsen og gjennomgangen av emnebeskrivelsen ytret ønske om at hjemmeeksamen skal være av lengre varighet. Bakgrunnen for dette er selve eksamensgjennomføringen, og de utfordringer tidsforskjellen mellom Norge og Canada skaper. Eksempelvis er Saskatchewan åtte timer bak norsk tid. Dvs at en hjemmeksamen som deles ut kl 0900 norsk tid og leveres inn kl 1500 dagen etter (norsk tid) vil ha utlevering kl 0100 i Saskatchewan, og innlevering kl 0700 dagen etter. Dersom hjemmeeksamen har flere dagers varighet vil denne forskjellen utjevnet, og eventuelle canadiske studenter vil ikke ha denne ulempen. Alternativet vil være å sette utlevering/innlevering til lokal tid, men da kan de canadiske studenter i prinsippet ha tilgang til

oppgaveteksten i noe mer enn de tilmålte timer (hvis norske studenter sender den til dem). Også for denne løsningen vil betenkeligheten være mindre dersom eksamens varighet settes til lengre enn to virkedager, samt at det vil være mer krevende å administrere. På videreutdanningsemnet JUR-6001 forvaltningsrett er eksamensordningen også hjemmeksamen uten etterfølgende muntlig prøve. Varigheten her er 10 virkedager. Dersom tilsvarende antall dager settes for dette emnet vil ikke åtte timer fra eller til ha noen betydning. Vi ser også at ett av de øvrige emnene på programmet, STV-3040, har hjemmeksamen over ti dager. Vi ber derfor Studieutvalget om å diskutere og ta stilling til dette. Fagansvarlig foreslår at hjemmeksamens varighet settes til ti dager.

Det er også ønskelig med et arbeidskrav. Fagansvarling ønsker primært at dette skal være en øvingsoppgave, av varighet på fem timer. Imidlertid er en alternativ mulighet en muntlig presentasjon, som studentene gir over Skype (på de ukentlige samlingene, som er videokonferansebaserte). Forslaget i den vedlagte emnebeskrivelsen er øvingsoppgave.

Utformingen av læringsutbyttebeskrivelsene er gjort i samråd med studieplanen for programmet, og diskutert med Broderstad. De har noe forskjellig formulering, f.eks på oversikriftene, enn hva vi benytter på våre emner. Vi har valgt å utforme det likt de øvrige emnene på GENI-programmet av hensyn til programmet som helhet samt studentene på programmet.

Kjersti Dahle
studiesjef

—

Ingvild Stock-Jørgensen
rådgiver

—

ingvild.jorgensen@uit.no
77 64 62 91

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Utkast til emnebeskrivelse
- 2 Study plan - GENI
- 3 Sak JF 11-16 Opprettelse av emnet "Legal protection of Indigenous Resources and livelihood"

JUR-36xx: Indigenous Peoples rights to land, resources and livelihood (10 crd.)

The course is administrated by

Faculty of Law at the UiT- The Arctic University of Norway, in cooperation with the Centre for Sámi Studies at the UiT, and the International Centre for Northern Governance and Development (ICNGD) at the University of Saskatchewan

Type of course

Indigenous Peoples rights to land, resources and livelihood (in national and international law) is offered in the spring semester.

This course specification should be seen together with the Program Specification for the Joint Master's Degree in Governance and Entrepreneurship in Northern and Indigenous Areas (GENI) UiT-The Arctic University of Norway and the University of Saskatchewan, Canada.

Admission requirements

The student must be enrolled in the GENI-program at either UiT-The Arctic University of Norway or University of Saskatchewan.

Course contents

For students on the Master programme, the course builds upon their knowledge of indigenous issues acquired during in their undergraduate education.

The course offers the students an overview of the status of protection of the rights indigenous peoples to enjoy their culture, lands and livelihood in international and national law (Norway). The teaching will thus be based on international legal instruments of relevance to indigenous peoples such as, among others, the 1989 ILO Convention No. 169 concerning Indigenous and Tribal Peoples in Independent Countries, the 1966 International Covenant on Civil and Political Rights and the 2007 United Nation Declaration on the Rights of Indigenous Peoples. National law protecting indigenous livelihood in Norway will also have a wide place in the course.

Objective of the course

Student acquired knowledge:

Having passed the exam, the student has:

- Advanced knowledge of international indigenous people law, including:
 - Characteristics in international law (definitions) of indigenous people. Understanding of the Sámi as an Indigenous People in Norway, including the historical development of Sámi status and land rights.
 - Indigenous peoples' right to self-determination, governance and legal protection for their natural resources and traditional lands.
 - Procedures established in international law related to consultations, including the concept of Free, Prior and Informed consent (FPIC). Implementation in Norway.
 - The interpretation of the concept of culture and cultural rights nationally and internationally in relation to Indigenous Peoples.

- The ways, in which international may be implemented into national legal systems, exemplified by the Finnmark Act.
- Advanced knowledge of property law and natural resources law concerning indigenous people, including:
 - How to assess evidence of use in indigenous land claims
 - Differences in the rules of defining rights to land and natural resources in the Canada and Norway, including aboriginal title, immemorial usage (the Selbu Case).
 - Resource management legislation and environmental protection legislation (Norway).
 - Rules on acquiring and acknowledging rights to title and usage based on prolonged usage generally, and particular in relation to indigenous Sámi (the Finnmark Act).
- Thorough knowledge of doctrine of sources of law (legal methods) and legal systems, including:
 - Types of law; statutory law (constitutional law, civil law, public laws management law etc.), customary law, case law
 - How to reason and what to build on when taking position on legal issues.
 - International law systems, national law, customary law and indigenous people's law, Civil law and common law
 - Significance of statutory law, case law, bills, other sources of law

Student acquired skills:

Having passed the exam, the student will:

- Be able to identify and apply the relevant sources of law in connection to Indigenous Peoples' rights to land, natural resources and livelihood.
- Be able to identify and analyze issues of theoretical and practical categories related to Indigenous and local peoples' rights to natural resources and livelihood
- Be able to explain the implications of the frameworks for Indigenous peoples' right to self-determination, governance and legal protection for their natural resources and traditional lands.
- Be able to identify and discuss the limitations of different legal systems – nationally and internationally.
- Be able to apply basic methods of law – particular in relation to indigenous issues.

Student acquired competence

Having passed the exam, the student will

- be qualified to analyse indigenous Peoples' issues related to land, natural resources and livelihood and to communicate the results in a professional way. Hence, the student will be qualified to apply basic law issues in professional positions at different levels of public management, in the private sector, and planning development processes. The qualifications will be a part of the required knowledge given in the GENI program.

Language of instruction

All teaching will be in English.

Teaching methods

The teaching consists of a combination of lectures and seminars and exercises, comprising a total of 20 hours. The students will receive the lectures as interactive video-distance teaching. The students are expected to be prepared and active during the seminars in discussing legal approaches to the issues at hand. Students are expected to study independently in periods of no seminars or lectures.

Syllabus

Mattias Åhrén, *Indigenous Peoples' Status in the international legal system*, Oxford University Press 2016, 264 p.

Claire Charters and Rodolfo Stavenhagen (eds.), *Making the Declaration Work. The United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples*, IWGIA, Copenhagen 2009, 390 p

Nigel Banks and Øyvind Ravna, «Recognition of Indigenous Land Rights in Canada and Norway», *International Journal on Minority and Group Rights* xx (x) 2016 40 p. [To be published]

Øyvind Ravna, «The Fulfilment of Norway's International Legal Obligations to the Sámi – Assessed by the Protection of Rights to Lands, Waters and Natural Resources», *International Journal on Minority and Group Rights* 21 (3) 2014 s 297–329 DOI: [10.1163/15718115-02103001](https://doi.org/10.1163/15718115-02103001). (32 p)

Øyvind Ravna, «The Draft Nordic Saami Convention and the Assessment of Evidence of Saami Use of Land», *The Proposed Nordic Saami Convention. National and International Dimensions of Indigenous Property Rights*, Hart publishing, Oxford 2013 s. 177–205. (28 p)

Assessment

The course is assessed through a written home exam (ten days), written in English. The exam may include theoretical and/or scenario questions.

The course includes a small, mandatory paper, and only students who have completed this requirement is eligible to take the exam.

The grading scale of A to F is applied, where F constitutes fail. Students who fail their examination are entitled to re-sit the examination, cf. Regulations for examinations at the University of Tromsø Sec. 22.

Study plan

Joint Master's Degree in Governance and Entrepreneurship in Northern and Indigenous Areas

UiT The Arctic University of Norway
Faculty of Humanities, Social Sciences and Education

Valid from 1 August 2015

uit.no/sesam/geni

Revised: 10.02.2015

International Centre for Northern
Governance and Development

Program Outline:

Joint Master's Degree in Governance and Entrepreneurship in Northern and Indigenous Areas

**Fellesgrad Master i governance og entreprenørskap i nordlige og urfolksområder /
Fellesgrad Master i governance og entreprenørskap i nordlege og urfolksområde**

The Joint Master's Degree in Governance and Entrepreneurship in Northern and Indigenous Areas is jointly administered and delivered by the International Centre for Northern Governance and Development at the University of Saskatchewan and the Faculty of Humanities, Social Sciences and Education at the University of Tromsø—The Arctic University of Norway.

Awarded degree

Master in Governance and Entrepreneurship in Northern and Indigenous Areas (GENI).

Program size

48 North American Credit Units or 120 ECTS

Rationale

Arctic and subarctic communities are experiencing a profound transformation due to interacting forces of climate change and globalization. These forces are the most significant drivers of the current debate on northern governance and entrepreneurship, as is evident in both the Norwegian and Canadian High North strategies' emphasis on expanding knowledge, value creation and international cooperation in education and research. In the north, temperature changes are expected to have great impact on the natural environment, culture and economic activity. One major consequence is a heightened interest in the Arctic on the part of global actors motivated by economic opportunities involving commercial shipping, oil and

gas development, mining, fishing, and tourism. These challenges for the communities of the Circumpolar North necessitate an investment in capacity building. The focus of this master's program is to meet this demand and provide education and training in the fields of governance and entrepreneurship for northern and indigenous communities. The program targets mainly people who are already employed in the private and public sectors of the North.

Admission requirements

The program is interdisciplinary and is open to students with a wide variety of educational backgrounds. Students must document at least three years of study at the university level, equivalent to a bachelor's degree, or equivalent qualification in the social sciences, law or education. Students must, in a statement of intent, demonstrate a basic knowledge of northern and indigenous issues, social sciences or a related area.

Applicants with a Norwegian study background need an average grade of C or better from the bachelor's degree to be admitted to the master's program.

Applicants who hold a bachelor's degree or equivalent issued in Europe, Canada, USA, Australia and New Zealand need an average grade of C or better or the corresponding numerical mark/percentage score in order to be considered for admission. The Canadian equivalent is 70%.

Applicants who hold a bachelor's degree or equivalent issued in countries other than the above mentioned must have an average grade of B or better, or the corresponding numerical mark/percentage score, in order to be considered for admission.

Language requirement

Applicants to the GENI program who have English as a foreign language must meet one of the following requirements:

- TOEFL with a minimum score of 550 (paper based test), or 213 (computer based test), or 85 (internet based test);
- IELTS Academic test with a minimum score of 6.5;
- Cambridge Certificate of Advanced English or Certificate of Proficiency in English;
- CanTest with an overall score of 4.5;
- Pearson test of English (PTE) with an overall score of 4.5.

This requirement does not apply to students who qualify for a Norwegian Higher Education Entrance Qualification. The GENI Program Board prioritizes applicants with at least TOEFEL 580 (paper based test) for admission.

Program language

The program will be delivered in English, including all lectures and all student assessments and examinations. This is further specified in each course description.

Target group

The main target group for this program is students of the circumpolar north who are already employed in the public and private sectors and wish to obtain a master's degree as a continuing education. The program is therefore structured to accommodate working professionals by providing part time studies and a flexible course delivery over six semesters. Working experience in the public and private sectors in the circumpolar north is welcomed but is not a requirement for admission.

Content and objectives of the overall program

Background and drivers

The Arctic and the Circumpolar North are experiencing a profound transformation due to interacting forces of climate change and globalization. These forces are the most significant drivers of the current debate on northern governance. In the north, temperature changes are expected to have great impact on the natural environment, culture and economic activity. One major consequence is a heightened interest in the Arctic on the part of global actors motivated by economic opportunities involving commercial shipping, oil and gas development, mining, fishing, and tourism.

One way to perceive globalization is as an ongoing process. The impacts of such a process can be both positive and negative for the people and the places of the north. Decisions taken by large companies, which are often situated far away, may be significant to the economic life of specific places. The north has always been affected by mobility, but with new technologies, the scale and speed of mobility have grown. However, climate change and globalization (understood as economic and technological drivers) are not the only factors at play in the north. The Arctic, once associated with the cold war, is developing tighter geopolitical links to the rest of the world. In addition, people living in northern areas are intent on having their voices heard and being part of the policy formulations, planning, and decision-making involving the north. This development has a bearing on devolution and decentralization processes. Another major driver of governance is the transfer of power to more local and regional jurisdictions and governments.

For centuries, indigenous peoples and other northerners operating in a variety of marine and terrestrial environments have developed social practices allowing them to use renewable resources in a sustainable manner and to adapt to major changes in the biophysical system with which they interact. Many of these practices remain relevant today. The waning of the cold war led to enhanced interactions and to the launching of cooperative ventures across the

circumpolar north and by subnational governments including states, provinces, oblasts, counties, and territories. Northern and arctic regions have a history of innovative responses to difficult problems, providing lessons for all regions and peoples trying to adapt to globalization and rapid change.

Content

This proposed program deals with different approaches to governance and reflects the prevailing interest in: (i) vulnerable Arctic and northern environments (a wilderness approach), (ii) the indigenous peoples and other permanent residents (a homeland approach), and (iii) the prospects of utilizing natural resources (a frontiers approach). For example, how is it possible to alleviate tensions among many stakeholders that possess legitimate interests in the north? By addressing this and similar questions, the master's program aims to contribute to the discussion of how to deal with governance challenges resulting from large-scale changes and from the regional and local claims for effective participation in politics, management and industrial developments. The program also provides insights into the integration of local knowledge in support for decision-making. A central question is how different governance systems support or impede local societal concerns about large scale changes. It is important to increase the knowledge of the core processes: the consequences of economic globalization and climate change and possible initiatives given on-going transformation. Therefore, the program will form a basis for discussions of commensurable and different resource and governance systems, and it will approach the complexity of various governance concepts. The program also aims to contribute to the discussion of how innovative approaches and entrepreneurship can have a beneficial impact on northern communities.

Program ambitions

The main thematic and disciplinary focus of the program falls on the indigenous and circumpolar dimensions. The goal is to offer the competence needed to face the current and future challenges unique to northern regions. The program will introduce scientific research frameworks, methods and theories, which will build an ability to apply knowledge through ample reflection and with professional maturity.

The program will become a venue for students who are interested in comparing governance challenges in a circumpolar context. The program aims to give its graduates the opportunity to form

- an international Northern professional network for sharing a common experience,
- a similar understanding of the current and future challenges of the north, and
- an understanding of how to best resolve the challenges in ways that strengthen the position of the communities and the peoples of the northern region.

In order to achieve these aims, the program has a strong focus on mobility. This mobility consists mainly of two short-term exchanges (the international field schools), but it will also provide an opportunity for long-term exchanges. An important goal of this program is to use

flexible learning and education to reach students that were previously prevented from obtaining continued education as a result of long-term mobility requirements. Students can participate in this program and continue to live and work in their northern communities.

Hence, an important goal of the program is to provide students with the ability to take a leadership role in supporting their northern communities with economic development by using innovative and entrepreneurial approaches.

The program will also provide students with a unique opportunity to gain work experience with industry, government, and indigenous peoples on issues concerning natural resource management, consultations and negotiations, and economic development or other governance issues in the circumpolar north. Summing up, the program aims to:

- provide insights concerning political and social innovations and the potential for such developments in northern and remote regions, including a better comprehension of barriers to development and successful initiatives in the circumpolar world;
- form a Northern professional network by producing innovative graduates with qualifications that are demanded by industry, business, indigenous and local communities and the public sector in the North, among these, the capability to compare relevant aspects of northern and indigenous governance;
- contribute to the discussion on how to improve insight concerning governance challenges that result from large-scale changes to regional and local claims of effective participation in politics, management and industrial developments, including the integration of local knowledge in the decision-making process;
- provide insight concerning political, social, and cultural contexts of communications in the North, including a better comprehension of corporate and community stakeholders;
- facilitate networks and partnerships among universities, research institutions, government agencies, industries, indigenous organizations and other stakeholders in the Circumpolar North. In the longer term, an alumni program will be set up with the purpose of strengthening recruitment and networking efforts.
- contribute to insight into conceptual, methodological, ethical, and political issues of relevance for public policy and program planning, analyses and evaluation.

Learning outcomes

The GENI program will provide students with the opportunity for a high level comparative and collaborative learning between two northern and indigenous regions—Northern Norway and Northern Saskatchewan—through applied research with government, indigenous organizations, and industry, international field schools, and faculty teaching exchanges. A primary goal of this program is to build capacity in the areas of governance and entrepreneurship for northern and indigenous communities.

Student acquired knowledge

By the end of the program:

- Students will have acquired advanced knowledge about actors, institutions and processes of vital importance for the development in the circumpolar North.
- Students will have acquired advanced knowledge about a variety of analytical approaches to governance and will be able to apply this knowledge to evaluate how different governance system may hamper and promote innovation in society and communities.
- Students will have got specialized insights into basic economic principles shaping natural resource development and challenges, as well as opportunities for wealth creation through entrepreneurship and innovation in northern and indigenous communities.
- Students will have acquired advanced knowledge on ways to communicate academic knowledge and special insights in how to solve conflicts among individuals and organized groups.
- Students will be able to analyze academic problems on the basis of the history, traditions, distinctive character and place in society of the academic field.

Student acquired skills

By the end of the program:

- Students will be able to carry out critical examination of government policies, plans for business development, and community development related to the use of natural and human resources in the circumpolar North.
- Students will know how to critically evaluate different approaches to communication of complex challenges to societies and to assess how to undertake dialogue with community members, government officials, and industry representatives.
- Students will be able to carry out an independent and limited research and development project under supervision in the academic field of this program in accordance with ethical guidelines for research and appropriate norms in society.
- Students will have the skills and independence to evaluate the position of different actors and give relevant advises to improve their role and promote societal development.

Student acquired competence

By the end of the program, students will have the knowledge and skills that will provide them with the requisite competencies to pursue doctoral studies in the areas of public policy, Indigenous studies, and sustainable development. Students will also be qualified for professional positions at different levels of public management and in the private sector—managing and executing reviews, and planning development processes. Students will be able to:

- analyze academic, professional and ethical problems relevant to public policy and the development of large projects;

- analyze and compare the development in the circumpolar North with other geographic areas;
- apply their knowledge and skills on governance, communication, and community development in different settings;
- communicate relevant academic knowledge, and examine possibilities to improve communication among parties with unequal control of resources;
- lead and encourage others to embrace new thinking and innovative processes to support sustainable development.

Program structure

The subjects of the program are composed of the following courses, all of which have indigenous perspectives as a common theme:

Mandatory/Required Courses:

1. Northern Governance (NG)
2. Communication I: Academic and Professional Writing (CI)
3. Communication II: Consultations and Negotiations (CII)
4. Northern Innovation & Entrepreneurship (CIE)
5. Northern Resource Economics and Policy (RE)
6. Methodology and Planning (MP)
7. Internship (IS)
8. Project thesis¹ (PT)

Group A: Restricted Electives (4 CU – 10 ECTS)

Students will choose one of the following:

1. NS 810.4: Aboriginal Self-Determination Through Mitho-Pimachesowin (USask)
2. Legal Protection of Indigenous Livelihood and Jurisdictional Issues (UiT)

Group B: Restricted Electives

Students will choose 8 CU/20 ECTS from the following list:

1. JSGS 863.4: Aboriginal Peoples & Public Policy (USask)
2. JSGS 849.4: Social Economy and Public Policy (USask)
3. Landscape, Language and Culture: The social Meaning of Place (tentative title) (UiT)
4. Ecosystem Management (tentative title) (BIO 3004) (UiT)

¹ A project thesis refers to a written thesis based on applied research, which has an approximate page count of 35-40 or 10,000-12,000 words.

This list will include other courses of relevance to the thematic focus of the program.

Description of program progression

The program is divided into mandatory courses and category A and B restrictive electives. The structure of the program is designed around part-time students, who are the prime target group. Thus the total workload is distributed over six semesters. The six (6) mandatory courses, with the exception of the thesis, are taken in the first three semesters:

1. First semester: Northern Governance (NG) and Communications I: Academic and Professional Writing (CI);
2. Second semester: Northern Resource Economics & Policy (RE), Methodology and Planning (MP) and Internship (IS);
3. Third semester: Northern Innovation & Entrepreneurship (CIE) and Communication II: Consultations and Negotiations (CII).

Suggested course delivery schedule

Semester	Course	Course	Course	TOTAL CREDITS
I (September-December)	CI (2 CU) Owner: USask	NG (4 CU) – Students have their first field school in SK Owner: UiT, ISS		6/15 ECTS
II (January-June-August)	RE (4 CU) Students have their second field school in Norway Owner: USask	MP (4 CU) Owner: UiT, BAI	Internship (4 cu)	12/30 ECTS
III (September-December)	CIE (4 CU) Owner: USask	CII: (2 CU) Owner: USask		6/15 ECTS
IV (January-June) Supports long-term exchanges	Group A Restricted Elective (4 CU)	Group B Restricted Elective (4 cu)		8/20 ECTS <i>Alternatively students can take the Group B restricted elective in Semester V</i>
V (September-December)	Group B Restricted Elective (4 CU)			4/10 ECTS
VI (January – June)	Project Thesis (12 CU) UiT, CSS			12/30 ECTS
				48/120 ECTS

First semester: setting the stage

In the first semester, students will take the mandatory course *Northern Governance* (NG) which provides an introduction to the whole program. This course constitutes a venue for students interested in comparing governance challenges in a circumpolar north context and also involves the first field school (located in Saskatchewan), which has as a secondary outcome the building of a team, or cohort, among the students. This first semester also includes the first part of the *Communication* course (CI)—the Academic and Professional Writing part—which prepares students for the use of professional English in the context of different courses and in writing research papers.

Second semester: exploring the field

The *Resource Economics and Policy* course (RE), taken in the second semester, explores the economic concepts related to the management of renewable and non-renewable resources in the north. Students will examine competing theories in resource and environmental economics and learn to apply analytic models to resource problems. This course also includes the second field school of the program (in Norway). During this semester, students will also take the *Methodology and Planning* course (MP), which will provide them with insight into a methodological “toolkit” and prepare them for data collection, policy analysis, strategic planning, and evaluation and monitoring in a northern context. During the spring–summer period of the second semester, students will complete their internship. The internship will start with a joint orientation before the students embark on their internship period. The duration of the internship is four (4) weeks. The internship must be regarded as a part of the preparations for the Master's thesis.

Third semester: comparing differences

The *Northern Innovation and Entrepreneurship* course (CIE) in the third semester will examine regional innovation efforts in northern areas with the aim to provide students with a more detailed understanding of the challenges and achievements in northern innovation. Simultaneously, the *Consultations and Negotiations* course (CII), which is the second part of the Communications course, will provide students with insight into the differences of the Norwegian-Sami and the Canadian-Aboriginal consultation arrangements, as well as provide them with skills in consultations and negotiations. This course will also examine how consultations are put into practice.

Fourth and fifth semesters: In-depth study topics

The fourth and the fifth semesters contain one elective in the category B restricted electives. Students will also take one of the Group A Restricted Elective courses: either *Aboriginal Self-Determination Through Mitho-Pimachesowin* or *Legal protection of Indigenous livelihood and jurisdictional issues*. The *Aboriginal Self-Determination* course will introduce students to more context-specific indigenous concepts of autonomy, kinship, work ethic, respect, responsibility

and resilience. Students will gain perspectives and insight into different indigenous and governance contexts and enable them to compare comparative initiatives of indigenous self-determination. The course on *Legal protection* offers an introduction to the current status of indigenous peoples' rights in international law. Emphasis will be placed on international legal instruments of relevance to indigenous peoples.

It is also possible to take both Group B restricted electives in the fourth semester. Doing this would allow for increased student mobility, as students could choose to enroll in full-time studies for these semesters at the respective partner university. Students can make a special request to have a course accepted to be an elective if they can provide a document that the course fits in the overall program outcomes.

Sixth semester: Master's thesis

The sixth semester is set aside for the Master's thesis work. Primary and secondary supervisors will be appointed for the internship and thesis work. The program structure is developed for part-time enrolment, which makes three (3) years, but will adjust the study plan for full time students, i.e. two (2) years. The entire program must be completed within five (5) years.

More information about the teaching and examination can be found in the descriptions for each individual course.

Delivery of the joint program

The organization of the teaching will depend on the character and the content of each course. The type of assessment is specified in each module. Flexible education will be applied for all of the courses in the program. Project-based learning will be an applied method for the whole program. The two field schools, in the first and second semester, will create a platform for building a student cohort and prepare for cooperation throughout the program and afterwards. The delivery of the joint program will include:

- an intensive introduction week of each mandatory course by means of videoconferencing;
- two fields schools: first field school in Saskatchewan as part of the NG course, second field school in Norway as part of the RE course;
- faculty mobility at the beginning of each student cohort;
- co-teaching of courses via videoconferencing, web-based learning, and streamed lectures;
- reciprocal feedback from the teachers on streamed lectures and videoconferencing;
- students produced video clips (interviews with local leaders), made during their internships period;
- student panels and colloquiums in connection with student and faculty exchange;
- synchronous student and faculty presence assuring immediate student feedback.

All students will be appointed an academic supervisor in the second semester prior to the internship either at the University of Tromsø or at the University of Saskatchewan. Supervision for the internship and thesis work in the fifth semester is to be given both through (online) seminars and individual supervision.

Internship

The internship period constitutes the praxis period of the program in the second semester. This internship will be a venue for students to acquire relevant work experience during the study period and establish useful contacts for future job searches and/or joining professional networks. The duration of the internship is 180 hours, in addition to orientation classes and the research paper. The aim of this internship is to prepare students for the thesis work, as well as to build capacity among students by providing experience working with industry, government, indigenous organizations and institutions, and other organizations and stakeholders. The internship will foster professional networks serving the research needs of northern community organizations and other stakeholders. At the same time, the internship aims to build analytical and communication skills and allow students to apply these skills in a real-life setting. The internship is focused on service learning, where students conduct research for a community partner on a question of practical relevance to their organization/company. Students are guided by academic supervisors selected from the University of Tromsø and the University of Saskatchewan. Students are assigned their research project, that is, they do not choose it.

Internationalization and student exchanges

Student mobility is an essential and integral part of the Master program in GENI. Students are required to participate in short-term exchanges and field schools with intensive teaching. In addition it will be possible to spend a full semester at the partner institution's campus in the fourth or fifth semester. The students will have their internship in the country of their home institution.

An internship agreement will be made for each student that will regulate the supervision of the student, both academically and at the place of internship, as well as the institution's responsibilities and guidelines for quality assurance of the internship.

Requirements for individual work

The thesis project of 30 ECTS / 12 CU will demonstrate that the student has mastered the scientific research frameworks, methods and theories provided by the program and has thus acquired the ability to apply knowledge through ample reflection and with professional maturity.

Exams and assessments:

The learning outcome will be assessed through different forms of exams. The type of examination and assessment arrangements will be specified for each course. The examination forms will include the following:

- learning notes and online discussion pieces;
- research papers and reports;
- commentary: literature, book and article reviews;
- press releases;
- briefing notes;
- field school log or report;
- simulation exercise in negotiation;
- student presentations with exam panel;
- student presentations, e.g. poster, power point and video clips;
- final examination: the thesis, possible written home exams, school exams, and possible oral exams.

Curriculum

Required reading list: see the individual course description.

Quality assurance and program evaluation

The program follows the procedures for quality assurance and program evaluation at both universities.

At the University of Tromsø, the program follows the Quality Assurance System for the Educational Activities guidelines. More information about the system is available at the UiT website.

At the University of Saskatchewan, the program follows the Student Evaluation of Educational Quality (SEEQ). SEEQ is a standardized online course evaluation tool, widely-used and empirically supported. Using SEEQ, students provide feedback on teaching quality and course effectiveness, and faculty gain insight into their instructional methods and practices, providing them with guidance for improvement. For more information, please see the USask website.

There will be a joint quality assurance and program evaluation which will be overseen by the Program Board. The GENI program will be evaluated on a yearly basis. Due to the use of flexible education solutions in the delivery of the program, the evaluation will gather feedback through a combination of online surveys and student evaluation meetings assisted by videoconferencing.

Topics that are relevant to the quality of the program will be discussed including, but not limited to:

- the course composition and academic specialization of the program;

- curriculum evaluation;
- the learning environment for the students;
- assessment of the teaching, learning and evaluation methods and their suitability to meet the learning outcomes of the program;
- evaluation of the use of flexible learning and videoconferencing in the co-taught courses;
- findings from the student and faculty evaluations of the courses in the program;
- findings from the evaluations of the internships;
- the student workload;
- the students' individual efforts;
- student progress and completion rate;
- evaluation of the field schools and other mobility efforts;
- the relevance of the program for partner communities and institutions.

The GENI Program Board will assess the findings of the program evaluation and suggest measures and adjustments to the program to maintain the quality of the study program. There will also be a quality assurance calendar as part of the program calendar work plan.

Each course in the program will be evaluated once during the program period (i.e. six semesters). Newly created courses will be evaluated after the first delivery. Each course will use the quality assurance procedures of the course owner.

SAK JF 11-16

Til: Fakultetsstyret

Møtedato: 25.4.2016

Opprettelse av emnet "Legal protection of Indigenous Resources and livelihood"

Bakgrunn

Universitetet har opprettet en felles mastergrad med University of Saskatchewan; *Governance and Entrepreneurship in Northern and Indigenous Areas (GENI)*. Oppstart av programmet var høsten 2015. Studieprogrammet ligger under HSL-fakultetet, og drives av Senter for samiske studier (SESAM). Det ble tidlig fremmet et ønske om at Det juridiske fakultet skulle bidra til denne fellesgraden, ved å tilby ett av de valgfrie emnene i dette masterprogrammet. Saken har vært til behandling i både Studieutvalget og Fakultetsstyret tidligere, og i sak JF 8-13 fattet fakultetsstyret følgende vedtak:

«Styret er positive til samarbeid av denne art, og til eierskap av emnet. Styret finner likevel at det er vanskelig å gå inn for opprettelse av faget før planleggingen av masterprogrammet forøvrig er ferdig. Styret ønsker også at det vurderes om emnet kan samordnes med våre eksisterende spesialfag eller vårt undervisningsbidrag på urfolksmasteren.»

Universitetsstyret har bevilget midler til gjennomføringen av masterprogrammet; planleggingen av programmet er ferdig og oppstart har vært (høsten 2015). I vedlegg én finner dere sak SESAM 3/15 som viser oppbygningen av masterprogrammet. De ønsker at fakultetet skal bidra med ett av de valgfrie emnene, med oppstart våren 2017. Antall valgfrie emner medfører imidlertid at studentene som er hjemmehørende ved UiT i praksis må ta dette emnet. Det vil også være mulig for studentene i Canada å ta dette emnet.

Da dette emnet må være på 10 studiepoeng, kan det ikke samordnes med våre eksisterende spesialfag (å 15 studiepoeng). SESAM har stilt seg positiv til at vi åpner emnet også for andre studenter enn de på fellesgraden, men foreløpig ønsker vi ikke dette. Det er ønskelig å gjennomføre emnet kun for studenter på dette studieprogrammet, og innhente erfaringer derfra, først.

Fagansvarlig vil være Professor Øyvind Ravna, og han har laget et forslag til emnebeskrivelse, se vedlegg to.

Undervisning

Da studentene på studieprogrammet er i arbeid samtidig, samt at det skal være mulig for studentene i Canada å ta emnet, må undervisningen tilbys over internett. Vi ønsker her å følge det samme opplegget som for de øvrige emnene på masterprogrammet. Underviser vil da spille inn

forelesninger på egen maskin, og legge de ut f.eks hver fredag. Påfølgende uke (f.eks onsdag) gjennomføres det nettmøte med studentene. Avhengig av om det er studenter fra Canada på emnet eller ikke må det gjennomføres ett eller to slike nettmøter på en dag. Dette har de gjennomført på andre emner på programmet i høst, og det har fungert bra. Underviser administrerer selv opptak av forelesningen og gjennomføring av nettmøtet, men SESAM har opplyst at de kan gi administrativ støtte dersom underviser behøver hjelp til å få satt dette opp. I tillegg kan orakeltjenesten brukes. Underviser vil være Øyvind Ravna, og han har stilt seg bak dette undervisningsopplegget og administreringen av det. Våren 2017 er Ravna på utenlandsopphold i USA, men har sagt seg villig til å håndtere undervisningen i emnet også det semesteret.

Eksamen

Da emnet kan ha studenter fra både Norge og Canada (og da fra ulike steder i landene), må eksamen kunne gjennomføres fleksibelt. Man må også ta hensyn til tidsforskjellen. Vi anbefaler derfor at eksamensformen blir hjemmeeksamen av kortere varighet, uten etterfølgende muntlig. På videreutdanningsemnet i barnerett (JUR-6002) er eksamensformen en to-dagers hjemmeeksamen uten etterfølgende muntlig. Vi foreslår tilsvarende ordning for dette emnet. I tillegg er det ønskelig å innføre noen obligatoriske arbeidskrav i emnet. Dette er ikke klart enda, så egen sak for vedtakelse av emnebeskrivelsen vil bli fremmet for Studieutvalget dersom emnet blir opprettet. At eksamensformen blir som skissert (hjemmeeksamen uten etterfølgende muntlig) er dog en forutsetning for innføringen av emnet.

Anbefaling

Universitetsstyret har valgt å tildele midler til oppstart og pilotgjennomføring av dette studieprogrammet. Ved å tilby dette emnet vil fakultetet synlig bidra til andre studieprogram ved universitetet, og det at det er en felles mastergrad med et utenlandsk universitet er også et pluss. Det er tale om et emne på 10 studiepoeng, og det bør la seg gjennomføre uten større vanskeligheter. Emnet kan riktignok ikke tas av våre øvrige studenter, men hensynet til samarbeid på tvers av enhetene bør veie tyngre all den tid det er tale om et relativt lite emne. Derfor bør emnet opprettes, også fordi fakultetet har gitt positive signaler om det tidligere.

Studieutvalget behandlet saken i sak SU 6/16, og fattet følgende vedtak:

«Studieutvalget anbefaler at emnet *Legal protection of Indigenous Resources and livelihood* opprettes, som fakultetets bidrag til fellesgraden *Governance and Entrepreneurship in Northern and Indigenous Areas (GENI)*.»

Vi viser til det ovennevnte og foreslår følgende

vedtak:

Emnet *Legal protection of Indigenous Resources and livelihood* opprettes, som fakultetets bidrag til fellesgraden *Governance and Entrepreneurship in Northern and Indigenous Areas (GENI)*.

Trude Haugli

Dekan

—

Kirsti Anderssen

fakultetsdirektør

—

Saksbehandler: Ingvild Stock-Jørgensen, rådgiver

Vedlegg

- 1 Oversikt over studieprogrammet (sak SESAM 3/15)
- 2 Utkast til emnebeskrivelse for Legal protection of Indigenous Resources and livelihood

Innstillingen ble enstemmig vedtatt i møte 25.4.16.

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
09.06.2016

Sak:
28/16

Revidert forslag til pensumendringer i spesialfaget JUR-3618 Havressursrett

Innstilling til vedtak:

De foreslåtte endringene i pensum for JUR-3618 Havressursrett vedtas i tråd med vedlegg 1. Endringen trer i kraft fra og med høsten 2016.

Begrunnelse:

I forrige SU-møte 20. april ble et forslag til pensumendringer i JUR-3618 behandlet (sak 17/16). Pensumforslaget innebar at ytterligere forarbeider ville bli tatt inn i pensum. SU har tidligere sendt signal om at forarbeider i utgangspunktet ikke skal benyttes som pensum. SU valgte derfor å utsette saken til neste møte, og ba fagansvarlige vurdere pensumsituasjonen på nytt.

Fagansvarlige Svein Kristian Arntzen og Irene Dahl har nå utarbeidet et nytt, revidert forslag til pensum i JUR-3618, se vedlegg 1. Det som foreslås tatt ut av pensum, er merket med rødt og streket over. Det som foreslås tatt inn, er merket med blått og understreket.

I det reviderte pensumforslaget er eldre lovforarbeider erstattet av nye lovforarbeider. Videre innebærer forslaget at en ny artikkel av relevans for havressursretten tas inn, mens sjørettspensumet utgår. Se også fagansvarliges begrunnelse for de foreslåtte pensumendringene, vedlegg 2. Fagansvarlige har også utarbeidet forslag til ny emnebeskrivelse, vedlegg 3. Det er bare pensumendringene som ønskes fremmet for SU i dette saksframlegget. Fagansvarlige er innforståtte med at gjeldende emnebeskrivelse for emnet benyttes høsten 2016.

Normert pensumomfang for spesialfagene er 45–55 sider pr studiepoeng, dvs. 675–825 sider for et spesialfag på 15 studiepoeng. Med de foreslåtte endringer vil samlet pensum i emnet utgjøre 763 sider.

Kjersti Dahle
studieleder
—
kjersti.dahle@uit.no

Ingvild Stock-Jørgensen
rådgiver
—
line.m.skarvik@uit.no

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Line Merete Skarvik

Vedlegg

- 1 Oversikt over foreslåtte pensumendringer JUR-3618
- 2 JUR-3618 Havressursrett - pensumendringer fra høsten 2016
- 3 JUR-3618 Havressursrett - forslag til revidert emnebeskrivelse

Revidert forslag til pensum JUR-3618 Havressursrett.

Lovforarbeider

- ~~• Ot. prp. nr. 67 (1997-98). Om lov om retten til å delta i fiske og fangst (57 sider).~~
- ~~• Ot. prp. nr. 70 (2003-2004). Om lov om endring i lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta fiske og fangst (deltakerloven) m.v. (43 sider).~~
- Ot. prp. nr. 20 (2007-2008). Om lov om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova) (167 sider).
- Ot.prp.nr.52 (2008-2009) Forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Kapittel 8 Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk (s. 70-109).
- NOU 2005: 10 Lov om forvaltning av viltlevende marine ressurser. Kapittel 6 Statens eiendomsrett og forvalteransvar (s. 97-120). Kapittel 7 Ressursuttak og kvotesystemet (s. 121-149). Kapittel 8 Utøvelsesregler for et rasjonelt ressursuttak (s.151-172).
- NOU 2004:28 Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold (Naturmangfoldloven). Kapittel 8 Verdigrunnlaget for bevaring av naturens mangfold (s. 139-148).
- Prop. 70L (2011-2012) pkt. 1-3, 6-12 og 14. (130 s)
- [Prop. 59L \(2012-2013\) Endringer i deltakerloven, fiskeforbudsloven mv. \(56 s\)](#)
- [Prop. 93L \(2012-2013\) Lov om førstehandsomsetning av viltlevande marine ressursar \(54 s\).](#)
- [Prop. 88L \(2014-2015\) Endringer i deltakerloven \(tildeling av spesiell tillatelse og adgang til å delta i fiske\) \(30 s\).](#)

Artikler

- Tore Henriksen, The Greening of Norwegian Fisheries Legislation, i: Arctic Review on Law and Politics, vol. 1, 1/2010 s. 131-157 (ISSN 1891-6252).
- Vidar Landmark, Fiskerikonsesjoner og rettigheter, Arctic Review on Law and Politics 2011 nr 2 s 184 – 198.
- Irene V Dahl, Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fiskefartøy kap 6-10 s. 101-226 (125 sider). Munin: <http://hdl.handle.net/10037/3636>
- Ingvild Ulrikke Jakobsen og Tore Henriksen, *Prinsippene om føre var og økosystemtilnærming – hvilken betydning har lovfestingen for marin ressursforvaltning*, i: Pro Natura Festskrift til Hans Christian Bugge, Backer m fl (red) s. 227-248.
- [Svein Kristian Arntzen, «Just let sleeping dogs lie? – Om forskjellsbehandlingen i kystfartøygruppen og Grunnloven § 98», Lov og Rett 2015, s. 133-153.](#)

Bok

- ~~• Thor Falkanger og Hans Jacob Bull, Sjørett 7. Utgave.~~
 - ~~◦ Kapitlene 1, 2, 3, 5, 6, 10, 19 og 23, samt punkt 4.3 og 4.4 (141 sider)~~

Annen anbefalt litteratur

- Internett:

Fiskeriforvaltningens internettsider på: www.fisheries.no. Begrenset til den del som omhandler organiseringen av fiskeriforvaltningen. Den nærmere nettadresse (underside til www.fisheries.no) kunngjøres ved starten av hver undervisningstermin.

- Susann Funderud Skogvang, Innføringen av fartøyskvoter for torsk i kystfiskeflåten i 1990, i: Natur, rett, historie, Pax Forlag 2010.

Havressursrett 3618 – Pensumendring fra høstsemesteret 2016

Havressursrett omhandler reglene om utnyttelse av viltlevende marine ressurser i havområder med norsk fiskerijurisdiksjon. Kjernen i havressursrett er bevaring, rådighet, kontroll og sanksjon. Sjørett er et tilgrensende rettsområde.

Fiskerilovgivningen har de siste årene blitt endret på en del punkter, og det er behov for å oppgradere pensum. Videre bør fagets kjerneområder tydeliggjøres.

Det foreslås etter dette for det første at sjørettspensumet utgår.

Når det gjelder endringene i fiskerilovgivningen er situasjonen at det per i dag ikke foreligger en lærebok i havressursrett, og det er få artikler og bokkapitler som kan brukes. Lovforarbeider vil dermed fortsatt utgjøre mesteparten av pensum.

Fagansvarlige er etter innspillet fra SU kommet til at antallet sider lovforarbeider ikke bør økes mer enn nødvendig. Dermed erstatter nye lovforarbeider eldre lovforarbeider. Videre foreslås at nye artikler av relevans for havressursretten tas inn.

Vedlagt følger en oversikt over dagens pensumsituasjon og endringene som foreslås. Videre følger en endret emnebeskrivelse i kjølvannet av at sjøretten utgår. Fagansvarlige er innforstått med at gjeldende emnebeskrivelse brukes i 2016.

For ordens skyld nevnes at de fagansvarlige er enige om ovennevnte endringer.

Tromsø, den 25. mai 2016.
Svein Kristian

Høst 201x

JUR-3618 Havressursrett - 15 stp

Ansvarlig fakultet

Det juridiske fakultet

Emnetype

Havressursrett er et enkeltemne på masternivå, og tilbys i høstsemesteret.

Emnebeskrivelsen må se i sammenheng med Studieplan for graden Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, Fagplan for femte avdeling ved masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet og Reglementet for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet.

Innhold

Havressursrett omhandler rettsreglene om utnyttelse av viltlevende marine ressurser i havområder med norsk fiskerijurisdiksjon. Faget kan inndeles i fire hoveddeler; bevaring, råddighet, kontroll og sanksjon. Sentrale lovregler er gitt i havressurslova, deltakerloven, naturmangfoldloven, kystvaktloven og fiskesalslagslova. Et særtrekk ved faget er den internasjonale orienteringen.

Faget bygger videre på studentenes kunnskaper innen fag som folkerett, forvaltningsrett, statsrett, strafferett, samerett, tingsrett, erstatningsrett, panterett og metodiske kunnskaper og ferdigheter.

Søknadsfrist

1. juni for emner som tilbys i høstsemesteret. 1. desember for emner som tilbys i vårsemesteret.

Opptakskrav

Emnet kan tas av fakultetets studenter som en del av den valgfrie delen på femte avdeling, jf. Studieplan for graden Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø, punkt 4. Andre kan etter søknad gis opptak til emnet, jf. Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap (reglementet) § 5. For fakultetets studenter forutsetter opptak til emnet bestått tredje avdeling master i rettsvitenskap, jf. Reglementet § 6 nr. 3.

Søknadskode 9371 enkeltemner på masternivå.

Hva lærer du

Kunnskap:

Etter bestått eksamen har studentene avansert kunnskap om de fire hovedemner slik det fremkommer i det følgende:

Bevaring

- Forvaltningsprinsipper og grunnleggende hensyn for havressursforvaltning.
- Det internasjonale rammeverket for fiskeriforvaltning.
- Folkerettens miljørettslige krav til den norske havressursforvaltning.
- Organiseringen av norsk fiskeriforvaltning

Råddighet

- Prinsippet at de viltlevende marine ressursene tilhører fellesskapet i Norge.
- Retten til deltakelse i ervervsmessig høsting og annen utnytting av viltlevende marine ressurser med norske fartøy.
- Regler om kvotetildeling.
- Regler om gjennomføring av høsting og annen utnytting av viltlevende marine ressurser.

- Regler om orden på høstingsfeltet og erstatning.
- Sjøsamenes rettslige vern.
- Fisketillatelsers overordnede vern etter norsk rett.
- Regler om fangst som er levert i strid med fiskerilovgivningen.
- Regler om førstehåndsomsetning av viltlevende marine ressurser.

Kontroll

- Regler om tilrettelegging for og gjennomføring av kontroll og håndheving.
- Regler om ulovlig, urapportert og uregulert fiske.

Sanksjon

- Norske myndigheters sanksjonsmuligheter overfor norske og utenlandske fartøy ved håndheving av fiskerilovgivningen.

Ferdigheter

Etter bestått spesialfag skal kan studenten:

- Identifisere og løse teoretiske og praktiske havressursrettslige problemstillinger.
- Formulere og formidle kunnskaper om havressursrettslige problemstillinger.

Generell kompetanse

Etter bestått spesialfag kan studenten:

- Benytte sin avanserte kunnskap for å gjennomføre komplekse arbeidsoppgaver og prosjekter.

Undervisnings- og eksamensspråk

Norsk.

Undervisning

Undervisningen består av 15 samlinger, hver på to undervisningstimer, det vil si sammenlagt 30 timer.

Undervisningen er problemorientert. Det legges opp til aktiv deltakelse fra studentene ved gjennomgang og drøfting av oppgaver.

Undervisning tilbys kun i høstsemesteret.

Eksamen

Eksamensformen er en 6 timers skriftlig skoleeksamen, hvor eksamensoppgaven(e) kan inneholde teoretiske og/eller praktiske problemstillinger.

Vurderingsuttrykket er karakterskalaen A-F, med F som ikke bestått. Kandidater som får bedømmelsen F har rett til å kontinuere, jf. forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø § 22.

Dato for eksamen

Skriftlig XXXXXXXXXXXX

Eksamensdato er foreløpig og vil kunne bli endret. Endelig eksamensdato kunngjøres ved oppslag på det enkelte fakultet primo mai for vårsemesteret og primo november for høstsemesteret.

Pensum

Pensum er skrevet på norsk og engelsk.

Pensumlisten finner du på [våre hjemmesider](#).

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
09.06.2016

Sak:
29/16

Forslag til pensumendringer i spesialfaget JUR-3611 Diskrimineringsrett

Innstilling til vedtak:

De foreslåtte endringene i pensum for JUR-3611 Diskrimineringsrett vedtas i tråd med vedlegg 1. Endringen trer i kraft fra og med høsten 2016.

Begrunnelse:

Fagansvarlig Hege Brækhus har foreslått oppdateringer/endringer i pensum i JUR-3611. For oversikt over de foreslåtte endringene samt begrunnelse fra fagansvarlig, se vedlegg 1.

Normert pensumomfang for spesialfagene er 45–55 sider pr studiepoeng, dvs. 675–825 sider for et spesialfag på 15 studiepoeng. Med de foreslåtte endringer vil samlet pensum i emnet utgjøre 695 sider.

Kjersti Dahle
studieleder
—
kjersti.dahle@uit.no
77 64 41 92

Ingvild Stock-Jørgensen
rådgiver
—
ingvild.jorgensen@uit.no
77 64 62 91

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Line Merete Skarvik

Vedlegg
1 Oversikt pensumendring JUR-3611

Søknad om pensumsendring

JUR-3611 Diskrimineringsrett

Høsten 2015 var pensum som følger:

Anne Hellum og Kirsten Ketscher (red.), Diskriminerings- og likestillingsrett, Universitetsforlaget 2008, bortsett fra kapittel 3 og 10. (357 sider)

Susan Moller Okin, Justice, Gender and the Family, Basic Books 1989. (186 sider)

Åsa Gunnarsson og Eva-Maria Svensson, Genusrättsvetenskap, Studentlitteratur 2009, bortsett fra kapittel 2 og 3. (187 sider)

Hege Brækhus, Ekteskap, kjærlighet og likestilling. Tidsskrift for Familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål Nr. 2 2006. (16 sider)

Ragnhild Vada, Satsing på kvinner som næringsutøvere, Fagbokforlaget 2007, kapittel 5. (51 sider)

Som fagansvarlig ønsker jeg å oppdatere pensum. En grunn er at professor Eva-Maria Svensson har sluttet og ikke lenger vil undervise på spesialfaget. Hun har tatt seg av den delen som gjelder bøkene *Genusrättsvetenskap* og *Satsing på kvinner som næringsutøvere*. En annen grunn er at det har kommet en ny bok, *Like rettigheter – ulike liv*. Den omhandler diskriminering i skjæringspunktet mellom kjønn og etnisitet. Det passer meget godt inn i fagets profil ettersom det kreves avansert kunnskap om og forståelse av hvilke former *kjønnsdiskriminering og etnisk diskriminering* tar i samfunnet. I tillegg foreslår jeg to nye enkeltartikler som finnes på Lovdata. Begge utdyper det pensumet som allerede fins.

Forslag til nytt pensum fra høsten 2016:

Anne Hellum og Kirsten Ketscher (red.) Diskriminerings- og likestillingsrett Universitetsforlaget 2008: hele boka bortsett fra kap. 3 og 10., i alt 357 sider. (som før)

Anne Hellum og Julia Köhler-Olsen (red.) Like rettigheter – ulike liv, kap. 2, 9 og 10, i alt 102 sider. (ny)

Susan Moller Okin, Justice, gender and the Family, Basic Books 1989, 186 sider (som før)

Helga Aune, Fedrekvoten, normer og stereotyper og kjønnsroller, Festskrift til Asbjørn Kjønsstad, Gyldendal Juridisk 2013, 14 sider. (ny)

Hege Brækhus, Ekteskap, kjærlighet og likestilling, Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål Nr. 2 2006, 16 sider. (som før)

Hege Brækhus, Likelønn - markedslønn, Festskrift til Henning Jakhelln Cappelen Akademiske Forlag 2009, 20 sider. (ny)

Pensum blir da på til sammen 695 sider. De tre siste artiklene er å finne på Lovdata.

Tromsø 9. mai 2016

Hege Brækhus

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
09.06.2016

Sak:
33/16

Endring av Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i Rettsvitenskap - § 20 Innlevering

Innstilling til vedtak:

Reglement for valgfri del § 20, annet ledd endres til «Oppgaven skal leveres elektronisk i universitetets database MUNIN samt i den innleveringsportalen studentene på forhånd får beskjed om å benytte.»

Begrunnelse:

Nåværende reglement for valgfri del § 20, annet ledd spesifiserer at studentene skal levere både i Munin og i Fronter.

Da fakultetet er i vurdering for hvilken innleveringsportal som skal brukes fast ved innlevering av masteroppgave bør dette endres. Munin vil fortsatt benyttes da det er universitetets elektroniske arkiv over oppgaver, men hvilken innleveringsportal som i tillegg skal benyttes er mer uavklart. Denne delen av bestemmelsen bør derfor gjøres mer generell.

Ved å ikke oppføre en konkret innleveringsportal i reglementet vil det forhåpentligvis ikke kunne oppstå forvirring eller feilinnleveringer. I tillegg vil studentene få beskjed om hvilken portal de skal bruke i god tid før fristen. Slik kan det spares tid på misforståelser rundt innleveringen for studentene og for den administrativt ansvarlige for oppgavene.

Se vedlegg én for reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap.

Kjersti Dahle
studiesjef

Ingvild Stock-Jørgensen
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Sunniva Solheim Alvestad, førstekonsulent

Vedlegg

**Vedtatt på fullmakt
Tromsø, 3/6-16
Gunnar Eriksen**

[Skriv ut](#) [Lukk vindu](#)

Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap

Vedtatt 20.11.03 av styret ved Det juridiske fakultet med hjemmel i forskrift § 2 i forskrift for studier av 03.04.03. Sist endret 5.2.14 i sak SU 10-14 av Studieutvalget ved Det juridiske fakultet med hjemmel i § 2 i forskrift for studier av 12.12.2008 ved Universitetet i Tromsø og i § 2 i forskrift for eksamener av 1.8.2009 ved Universitetet i Tromsø.

KAP.1 INNLEDENDE BESTEMMELSER

§ 1 Innledning

1. I løpet av studiet må studenten velge blant alternativene i den valgfrie del, slik at stor masteroppgave, eller liten masteroppgave i kombinasjon med utenlandsstudier, spesialfag, og spesialfag ved Universitetet i Oslo (UiO) og Universitetet i Bergen (UiB) utgjør minst 60 studiepoeng.

2. Fag som tas utenom fakultetet må godkjennes.

Fakultetet skal forhåndsgodkjenne fag som tas i forbindelse med utenlandsstudier samt spesialfag fra UiB og UiO som skal inngå i den valgfrie del. I særlige tilfeller kan etterfølgende godkjenning gis.

§ 2 Fritak

1. Fakultetet kan innpasse emner for hele eller deler av valgfri del når det godkjøres at tilsvarende eksamen er avlagt ved annen institusjon, jf. Universitets og høyskoleloven § 3-5. Innpassing av masteroppgave gis dersom studenten har skrevet oppgave som i innhold, omfang og dybde tilsvarer det som er beskrevet i §§ 15 og 16. Det må søkes om forhåndsgodkjenning av oppgaver som skal skrives under utenlandsopphold.

2. Fakultetet kan gi fritak for 15 studiepoeng på grunnlag av eksamen på minst 60 studiepoeng fra universitet eller høyskole innenfor samfunnsvitenskap eller økonomi.

Det er opp til søkeren å dokumentere at avlagt eksamen kan gi grunnlag for fritak.

3.

Deltagelse i internasjonale eller nasjonale prosedyrekonkurranser kan gi fritaki valgfri del med 15 studiepoeng, forutsatt at deltagelsen er forhåndsgodkjent og at studenten har bestått prøving i etterkant av konkurransen.

4. Søknaden om fritak må sendes skriftlig til fakultetet senest en måned før registreringsfristen i eksamenssemesteret for femte avdeling.

§ 3 Klage

De alminnelige klageregler og -frister for universitetsksamener gjelder.

1. Jf. forskrift for eksamener ved Universitet i Tromsø §§ 44-46

§ 4 Vitnemål

Tittel og karakter på masteroppgaven føres på vitnemålet. Det samme gjelder for karakter på spesialfag. Når masteroppgaven er et gruppearbeid skal det opplyses om dette. Når den valgfrie delen består av spesialfag fra UiO, UiB eller utenlandsstudier, føres dette på vitnemålet uten angivelse av resultat. Se også studieplanens punkt 9.

KAP. 2 FAKULTETETS SPESIALFAG

§ 5 Adgangen for andre enn jusstudenter ved Universitetet i Tromsø til å ta spesialfag

Fakultetet kan etter søknad tillate at andre enn jusstudenter ved Universitetet i Tromsø tar eksamen i spesialfag.

§ 6 Arbeidskrav

Et spesialfag kan ha ett eller flere arbeidskrav. Eventuelle arbeidskrav vil fremgå av de aktuelle fagenes emnebeskrivelse.

§ 7 Eksamen

1. Prøveformen for det enkelte spesialfag fastsettes i emnebeskrivelsen for faget.
2. Eksamen i spesialfag holdes i slutten av semesteret. Fakultetet kan fastsette nærmere regler for gjennomføringen av eksamen.
3. For å kunne melde seg opp til spesialfag må studenter ved Det juridiske fakultet ha bestått tredje avdeling master i rettsvitenskap.
4. Tillatte hjelpemidler for skoleeksamen fremgår av det til enhver tid gjeldende bokkontrollskjemaet for femteavdeling.

§ 8 Oppgaveutvalg

1. De som underviser i faget plikter, i samråd med fagansvarlig, å levere minst to forslag til eksamensoppgave. Lærerne ved fakultetet har også rett til å levere forslag.
2. Oppgaveutvalget for femteavdeling godkjenner oppgaver til ordinær eksamen, samt til utsatt prøve og kontinuasjonseksamen for spesialfagene.
3. Oppgaveutvalget for femteavdeling består av avdelingsleder og en fast vitenskapelig ansatt.

§ 9 Sensur av spesialfag

1. Sensur foretas av to sensorer. Den fagansvarlige bør være en av sensorene.¹
2. Hvor det er bestemt at et spesialfag skal evalueres med både skriftlig og muntlig eksamen, innkalles kandidater som har bestått skriftlig eksamen til muntlig prøve.
3. Etter at muntlig prøve er avlagt, fastsettes karakteren i samsvar med vurderingsuttrykk A - F.² Sensorene har mulighet til å fastsette karakteren F også etter at muntlig prøve er avlagt.
4. Dersom sensorene ikke blir enige om bedømmelsen, skal eksamenslederen på femte avdeling fungere som oppmann.
5. Eksamensnummeret til eksamenskandidaten, men ikke navn, skal stå på den skriftlige besvarelsen. Kandidatens navn skal ikke gjøres kjent for sensorene før de har avsluttet den skriftlige delen av sensuren

1.Jf. lov om universiteter og høyskoler § 3-9 femte til syvende ledd, og forskrift for eksamener ved Universitet i Tromsø § 39. 2.Jf. § 36 i forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø, og utfyllende beskrivelser vedtatt av fakultetsstyret 11.06.03 (JF 41/03)

§ 10 Kontinuasjon

Kandidater som fremstiller seg til eksamen i spesialfag og blir bedømt til karakteren F (ikke bestått) har rett til å kontinuere, jf. § 22 i forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø.

KAP. 3 MASTEROPPGAVE

§ 11 Innledning

1. På 5. avdeling skal studentene levere et større skriftlig arbeide (masteroppgave).
2. Masteroppgaven er normalt på 30 studiepoeng. Den kan være på 60 studiepoeng.
3. Studenter må ha bestått tredje avdeling for å få godkjent emne og kunne levere masteroppgave.
4. Det er obligatorisk å følge innføringskurset i skriving av masteroppgave, jf. § 17. Annen veiledning er frivillig jf. §§ 18-19.

§ 12 Læringsmål

Målsettingen med masteroppgaven er å gi studentene trening i bearbeidelse og fremstilling av større juridiske eller delvis juridiske problemstillinger, basert på en selvstendig analyse av tema og kildemateriale.

Masteroppgaven skal i tillegg bidra til å gi studentene en faglig fordypning i et særskilt emne. Oppgaven utgjør sammen med valgfagene studentenes valgfrie fordypning.

§ 13 Oppgavens emne

1. Oppgavens emne skal være juridisk eller av delvis juridisk karakter, herunder regnes også perspektivfag som allmenn rettsteori, rettshistorie, retts sosiologi, rettsøkonomi og kriminologi Oppgaven skal være egnet til å oppfylle målsettingen med studiet i henhold til studieplanens pkt. 1.
2. Studentene kan velge emne fra fakultetets temabank. Temabanken utarbeides av fakultetet og inneholder en oversikt over aktuelle temaer for både 30 og 60 studiepoeng masteroppgaver.
3. Emnet skal godkjennes innen 1. september for oppgaver som skrives i høstsemesteret, og innen 15.januar for oppgaver som skrives i vårsemesteret. Dette gjelder også studenter som ikke ønsker å motta veiledning. Utsettelse av søknadsfristen for godkjenning av tema og veileder kan innvilges dersom det foreligger særlige grunner. For å kunne skrive masteroppgave, må studenter ved Det juridiske fakultet ha bestått tredje avdeling master i rettsvitenskap.
4. Godkjent tema gjelder kun for normert skriveperiode. Det må søkes om nytt tema dersom studenten ikke leverer innen fastsatt frist, jf. § 20 nr. 3 jf. § 21.

§ 14 Endring av oppgavetype eller emne

1. Fakultetet kan godkjenne overgang fra 60 studiepoengs masteroppgave til 30 studiepoengs masteroppgave, og fra 30 studiepoengs masteroppgave til 60 studiepoengs masteroppgave.

2. Oppgaveskrivingen følger deretter reglene for skriving av den type masteroppgave som det er endret til.
3. Studenter som mottar veiledning kan bearbeide oppgavens emne i samråd med veileder. Fullstendige endringer av emne må godkjennes av fakultetet. For studenter som ikke mottar veiledning skal alle bearbeidinger eller endringer av emner godkjennes av fakultetet.

§ 15 Oppgavens innhold

Oppgaven skal være et selvstendig arbeid og innholdet skal være tilpasset de mål som er fastsatt for masteroppgaver, jf. § 12. Argumentasjonen i oppgaven skal være åpen og mest mulig fullstendig. Kildehenvisningene skal være presise og etterprøvbare. For oppgaver på 60 studiepoeng økes kravet til metode, fordypning og selvstendighet.

§ 16 Oppgavens omfang

1. En individuell masteroppgave på 30 studiepoeng skal ha et omfang på minimum 12 000 ord og maksimum 18 000 ord. Det kan i særlige tilfeller gis dispensasjon fra kravet om minimum ordgrense. Det gis ikke dispensasjon fra maksimum ordgrense.
2. En individuell masteroppgave på 60 studiepoeng skal ha et omfang på minimum 25 000 ord og maksimum 40 000 ord. Det gis ikke dispensasjon fra ordgrensene.
3. Gruppeavhandlinger skal ha et slikt omfang at innsatsen til hver enkelt deltaker tilfredsstiller fastsatt minimum og maksimum for oppgavens omfang.
4. Oppgavens omfang skal være tilpasset det emnet som behandles. Dette er et av elementene ved bedømmelsen, jf. § 22.
5. Forside, forord, innholdsfortegnelse, registre, litteraturliste og vedlegg regnes ikke med i rammene ovenfor. Fotnoter og sluttnoter skal medregnes. Ord utover maksimum ordgrense blir slettet fra siste ord og fremover.

§ 17 Obligatorisk innføringskurs

1. Det obligatoriske innføringskurset består av en innføring i skriving av større arbeider, og av en innføring i vitenskapelig tenkning.
2. Det fastsettes et eget pensum, som forutsettes lest før deltakelse på innføringskurset.
3. Deltakelse på innføringskurset er et vilkår for å levere masteroppgave til bedømmelse. Fritak fra deltakelse på innføringskurset kan bare gis i særlige tilfeller, og etter skriftlig søknad til fakultetet. Dersom en student ikke kan møte til det obligatoriske innføringskurset på grunn av sykdom, må legeattest leveres fakultetet senest to døgn etter avholdt undervisning.

§ 18 Veiledning

1. Studenter skal som utgangspunkt selv finne tema og veileder, intern eller ekstern. Veilederen skal godkjennes av fakultetet.
2. Studentene kan søke veiledning og hjelp fra andre enn veileder. Imidlertid må ikke slik veiledning gå ut over kravet om at oppgaven skal være studentens eget arbeid, jf. §§ 12 og 15.

§ 19 Veiledning - omfang

1. For 30 studiepoeng individuell masteroppgave gis 19 timer veiledning.
2. For 60 studiepoeng individuell masteroppgave gis 34 timer individuell veiledning.
3. Ved gruppeoppgaver gjelder egne satser
4. Veiledningen omfatter tiden som brukes til gjennomlesning, utarbeiding av kommentarer, til personlige samtaler og til gruppesamtaler.
5. Studentene har bare krav på denne veiledningskvoten en gang i løpet av studiet.
6. Studenter som endrer oppgavens tema jf. § 14 nr. 3 gis ikke rett til utvidet veiledning.

§ 20 Innlevering

1. Bare oppgaver som er godkjent av fakultetet etter §§ 14 og 15 og som tilfredsstiller kravene til omfang etter § 16 kan leveres til bedømmelse.
2. Oppgaven skal leveres elektronisk i universitetets database MUNIN og i Fronter (word-fil). Skriftstørrelsen skal være 12 pkt. og linjeavstanden 1,5. Fakultetet besørger trykking og administrasjonen vil anonymisere eksemplarer som sendes til sensorene.
3. Oppgaven skal leveres til bedømmelse senest 3. mai i vårsemesteret og 15. desember i høstsemesteret, eventuelt påfølgende virkedag. En oppgave som leveres til bedømmelse, kan ikke trekkes tilbake.
4. En oppgave som er levert til bedømmelse ved en annen utdanningsinstitusjon, kan ikke leveres til bedømmelse ved Det juridiske fakultet, Universitet i Tromsø.

§ 21 Utsatt prøve/utvidet eksamenstid

De alminnelige reglene om utsatt prøve og utvidet tid (§§ 17 og 21-23 i forskrift for eksamener ved universitetet i Tromsø) gjelder. For masteroppgaver kan det likevel i særlige tilfeller gis et rimelig antall dager ekstra skrivetid dersom kandidaten dokumenterer uforutsette problemer av medisinsk karakter, dødsfall i nærmeste familie eller andre ulykkeslignende tilfeller som har inntruffet i løpet av eksamensperioden. Søknad om utsatt tid må dokumenteres ved legeattest.

Forlenget skrivetid kan også gis i særlige tilfeller ved attestert langvarig sykdom og/eller andre særlige grunner av faglig, sosial eller personlig art. Søknaden må dokumenteres.

§ 22 Bedømmelse

1. Innleverte masteroppgaver bedømmes av to sensorer, hvorav minst en skal være ekstern. Kandidatens veileder skal ikke være sensor.
2. Vurderingsuttrykket er karakterskalaen A-F, se § 36 i forskrift for eksamener, og utfyllende beskrivelser vedtatt av fakultetsstyret 11.06.03 (JF 41/03).
3. Ved bedømmelsen av masteroppgaven skal det legges vekt på i hvilken grad oppgaven oppfyller kravene og målene som fremgår av §§ 12 og 15. Manglende selvstendighet skal føre til trekk i karakter, selv om manglene ikke kan anses som fusk etter Uhl. § 4-7. I tillegg skal studentens evne til å formulere presise problemstillinger, studentens generelle fremstillingsevne og emnets vanskelighetsgrad vektlegges. Det samme gjelder oppgavens omfang i forhold til emnet som behandles.
4. Bedømmelsen skal normalt være ferdig senest seks uker etter innlevering av oppgaven. Sensorene kan konferere med veileder før sensurmøte. Ved behov kan de be veileder om en skriftlig redegjørelse for veiledningsprosessen. Dersom sensorene ikke blir enige om bedømmelsen, oppnevner fakultetet en tredje sensor.
5. Sensorene skal utarbeide en kort skriftlig redegjørelse for bedømmelsen. Redegjørelsen skal sendes studenten. Studenter som har skrevet oppgave uten å ha mottatt veiledning ut over det obligatoriske innføringskurset, skal etter sensuren ha et møte med en av sensorene. Møtet kan skje via telefon. På møtet gis studenten begrunnelse, og sensor skal kontrollere at den oppgitte studenten har skrevet oppgaven.
6. Sensorene bør være spesielt oppmerksomme på henvisingene, og om disse er komplette eller om det ser ut til å mangle noen. Ved mistanke om fusk, skal dette meldes fakultetet.

§ 23 Fornyet sensur

1. Masteroppgaver som har vært underkastet sensur kan ikke innleveres til ny sensur i endret utforming, med mindre sensuren har gitt karakteren F (ikke bestått). Det samme gjelder de enkelte forfatteres individuelle deler av et gruppearbeid. Er gruppeoppgaven sensurert som et kollektivt arbeid, kan oppgaven i endret utforming bare innleveres til ny sensur for gruppa som helhet.
2. Ved ny innlevering gjelder tregangersregelen.

§ 24 Særregler

1. Fakultet kan gi utenlandske studenter og kandidater som i studieøyemed oppholder seg ved Det juridiske fakultet, adgang til å få bedømt en masteroppgave etter reglene i dette kapittel.
2. Fakultetet kan godkjenne at en masteroppgave blir levert på et annet språk enn norsk.

§ 25 Fullmakter

Studieutvalget treffer beslutninger som er tillagt fakultetet med mindre annet er bestemt.

KAP. 4 FELLESBESTEMMELSER**§ 26 Taushetsplikt**

Alt arbeid med oppgaver og sensur er underlagt taushetsplikt så langt ikke annet er fastsatt. Dette gjelder:

- a) Oppgaver, oppgaveforslag og drøftinger om oppgaver.
- b) Forfatter av praktiske oppgaveforslag m.m.
- c) Interne notat og karakterlister som gjelder for sensuren.

§ 27 Dispensasjon

Det kan etter søknad gis dispensasjon fra bestemmelsene i reglementet dersom det foreligger særlige grunner.